

BANSKÁ BYSTRICA 1959

Dokumenty ke kontextům I. festivalu československého filmu

OBSAH:

1. Zvláštní denní zpráva HSTD (31. 12. 1958)
2. Dopis ředitele ÚS ČSF Jiřího Marka ministru Františku Kahudovi (4. 1. 1959)
3. Dopis ředitele ÚS ČSF Jiřího Marka ministru Františku Kahudovi (15. 1. 1959)
4. Výňatek z denní zprávy cenzorů HSTD o filmu HVĚZDA JEDE NA JIH (17. 1. 1959)
 5. Zpráva o filmu TŘI PŘÁNÍ pro politické byro ÚV KSČ (20. 1. 1959)
 6. Výňatek ze zprávy poslance Olega Homoly pro kulturní výbor Národního shromáždění (26. 1. 1959)
 7. Vystoupení poslance Zdeňka Potužáka v rozpravě kulturního výboru Národního shromáždění (26. 1. 1959)
8. Statut Festivalu československého filmu (28. 1. 1959)
9. Dopis vedoucího sekretariátu ministra školství a kultury Petra Faifra vybraným pracovníkům MŠK, ÚS ČSF a ÚV KSČ (31. 1. 1959)
10. Dopis ředitele ÚS ČSF Jiřího Marka vedoucímu sekretariátu ministra školství a kultury Petru Faifrovi (5. 2. 1959)
11. Příkaz č. 9 ministra školství a kultury Františka Kahudy (16. 2. 1959)
 12. Zpráva o způsobu řízení filmové tvorby (18. 2. 1959)
13. Zpráva o prověření dramaturgického plánu Filmového studia Barrandov na rok 1959 (19. 2. 1959)
14. Program I. festivalu československého filmu v Banské Bystrici (18. 2. 1959)
 15. Referát ministra Františka Kahudy připravený pro konferenci v Banské Bystrici (23. 2. 1959)
 16. Závěrečná rezoluce účastníků banskobystrické konference (28. 2. 1959)
 17. Návrh na nové složení Ideově umělecké rady (17. 3. 1959)
18. Zpráva pracovníka sekretariátu ÚV KSČ Ludka Pulcmána o banskobystrickém festivalu pro Informační bulletin ÚV KSČ (1. 4. 1959)
19. Zpráva o festivalu čs. filmu v Banské Bystrici pro zasedání kolegia ÚS ČSF (2. 4. 1959)
20. Referát ředitele ÚS ČSF Jiřího Marka na Sjezdu socialistické kultury (9. 6. 1959)
 21. Zpráva pro ideologickou komisi ÚV KSČ o současné situaci v hraném filmu (12. 11. 1959)
 22. Zápis z jednání ideologické komise o současné situaci v hraném filmu (12. 11. 1959)
23. Návrh na pořádání Festivalu československého filmu (31. 7. 1958)
24. Návrh na uspořádání I. festivalu československého filmu v Piešťanech (nedatováno)

1.

1958, 31. prosince, Praha. – Zvláštní denní zpráva náčelníka Hlavní správy tiskového dohledu Františka Kohouta rekonstruuující genezi filmu Jána Kadára a Elmara Klose *Tři přání z hlediska cenzurních snah HSTD*.

MV – hlavní správa tiskového dohledu

V Praze 31. prosince 1958

[Přísně tajné]^a

Výtisk č. [8]^b

[Zvláštní denní zpráva]^c

1) ČS. STÁTNÍ FILM,
Praha.

Nebyl schválen k promítání celovečerní film [„Tři přání“]^d, který byl zpracován podle námětu a scénáře Vratislava Blažka a Jána Kadára.

Stručný obsah filmu:

Petr, doktor práv, bydlí s manželkou a děckem u rodičů a jsou nespokojeni, neboť i když oba pracují, stále se jim na mnoho věcí nedostává. Hlavně Věra, jeho manželka, by se ráda co nejlépe oblékala a to je příčina stálých nesvárů v rodině.

Petr jednoho dne nabídne místo v trolejbusu starému dědovi, který mu za to dá zvoneček. Zazvoní-li se na něj, děda přijde a splní Petrovi tři přání. Petr z nich dvě promarní. Poprvé si přeje, aby se ten den nedělalo, a podruhé, aby měl ve střelnici zásahy samé dvanáctky. Třetí přání však dobře rozváží, když se přesvědčil, že se jedná o skutečné kouzlo. Přeje si být spokojený. Děda se mu i toto přání snaží splnit, a tak Petr dostává na jednu přidělený byt, vyhrává v loterii Spartaka, ve Sportce 40.000, ale spokojený není, neboť vidí, že jeho „štěstí“ vyvolává nespokojenost, jde na úkor druhých, potřebnějších, je naprosto nezasloužené.

V závěru, když jeho přítele Karla vyhodí ze zaměstnání pro kritiku pronesenou při televizní soutěži, se rozhodne, že dědečkovi zvonek vrátí, jen aby Karlovi pomohl.

Základní myšlenka filmu je vcelku dobrá – že nelze získat vlastní spokojenost na úkor druhých. Avšak už v samotném technickém scénáři (předložen ke kontrole 14. května 1958) tato myšlenka zaniká a scénář vytváří zkreslenou představu o našem životě a ukazuje jej v křivém zrcadle, vyvolává nedůvěru a pochybnosti vůči našemu režimu, zesměšňuje rozsáhlé možnosti, které jsou nám poskytovány.

Obsah scénáře vyúsťuje v kverulantskou kritiku nedostatků, které jsou dědictvím kapitalismu a nikoli plodem našeho hospodářství. Nikdo, kromě Karla, nemá snahu tyto nedostatky odstraňovat. Když se Petr, přítel Karlův, odhodlává bojovat proti křivdě spáchané na Karlovi, působí to dojmem, jako by se odhodlával k boji proti samotnému režimu. Závěr je pesimistický a bezvýchodný. Petr se k boji odhodlává s vědomím, že i když má pravdu, neví jak to dopadne a může přijít o všechny problematicky získané výhody.

K projednání závad ve scénáři uskutečnila se dne 22. května 1958 schůzka s režiséry filmu s. [Elmarem] Klosem a [Jánem] Kadárem. Hned při zahájení jednání s. Klos prohlásil, že scénář schválil s. J[iří] Hendrych a soudruzi ze IV. oddělení ÚV KSČ. Bylo proto jednání přerušeno, abychom se dohodli se soudruhy ze IV. oddělení ÚV KSČ o dalším postupu.

Ukázalo se, že s. J. Hendrych scénář neschválil a scénář neschválili ani soudruzi ze IV. oddělení ÚV KSČ. Naopak soudruzi ze IV. oddělení ÚV KSČ několikrát scénář vrátili k přepracování. Přípravné práce byly již zahájeny 1. 3. 1958 bez schválení. Soudruzi [František] Todt a [Luděk] Pulcman ze IV. oddělení ÚV KSČ plně souhlasili s našimi připomínkami a doporučili, abychom je projednali se soudruhy režiséry znovu.

Za týden bylo jednání s režiséry s. Klosem a Kadárem obnoveno.

Tentokrát jsme jim sdělili všechny naše připomínky a zvláště jsme zdůrazňovali, že se ve scénáři objevuje přemíra negativních a nesprávně pojatých kritik, které je třeba upravit nebo vypustit, protože by překryly základní myšlenku a scénář by změnil svůj charakter. Uvedli jsme konkrétně, o které negativní příklady nám jde, a zdůraznili jsme, že s nimi nemůžeme souhlasit pro jejich nesprávný obsah.

S některými připomínkami režiséři při projednávání souhlasili. Proti většině našich připomínek namítali, že uměleckým ztvárněním vynikne pohádkovost námětu a tím budou naše připomínky bezpodstatné.

[Dále se při jednání ukázalo, že většina scén je již natočena, aniž by byl scénář schválen.]^e

Požádali jsme proto režiséry, zcela proti našim zvyklostem, aby nám byly předvedeny tzv. denní práce, zejména scény na bytovém úřadě, při jednání výboru ROH, v ředitelově pracovně, u vrátného a další.

Soudruh Klos slíbil, že nás pozve, předvedl nám však pouze jednu „postelovou“ scénu. Ostatní scény nám předvedeny nebyly. Když jsme nemohli dosáhnout toho, aby nám byly předváděny postupně denní práce, využili jsme návštěvy ředitele Čs. filmu s. [Jiřího] Marka dne 27. 6. 1958 na HSTD k tomu, abychom s ním naše požadavky znovu projednali. Na základě zkušeností, které jsme dosud měli, požádali jsme s. Marka, aby nám byly předkládány scénáře před zahájením prací na filmu. S tímto naším požadavkem souhlasil. Odmítl však, aby nám byly předváděny tzv. denní práce s odůvodněním, že bychom měli o filmu zkreslené představy.

Z mnoha závad, které jsou ve scénáři a ve filmovém zpracování scénáře, uvádím některé:

Tak např. scéna, ve které se střetne Věra s Petrem kvůli zamýšlené koupi kostkované sukně. Věra vyčítá Petrovi, že nemůže za to, že neberou ani dva tisíce dohromady. Petr oponuje tím, že dva tisíce jsou docela slušné peníze. Věra „vtipně“ odpovídá, že by musela být bourec morušový a soukat si na sukně sama. Na to jí odpovídá Petr, že by musel jít do hornictví, a by ji stačil ošatit. Věra se mu posmívá slovy: Chudáčku! A tomu říkáš socialismus? Na odpověď Petra, že nic takového neříkal, že pouze tvrdil, že socialismus [bude]^f (proloženo autory scénáře) a potom si bude [každý]^g žít šťastně a spokojeně, Věra sarkasticky se k tomu vyjádří: Potom! To už budu stará bába. Jenže já bych chtěla žít spokojeně [dnes]^h!

Tuto scénu ve scénáři obhajovali režiséři tím, že je v ní obsažen Věřin světový názor. Nelze ji proto prý vypustit a ostatně je již natočena. Ve filmu maloměšťácké názory vyniknou daleko více a převažují nad slabými argumenty Petra. Věra hovoří působivě a její vystoupení je naprosto přesvědčivé, hovíci maloměšťáckým názorům.

Dále scéna, kdy kouzelný dědeček „zařizuje“ přidělení bytu Petrovi. V dosavadním bytu se rodina myje na pavlači vodou přetékaající z okapové roury. Ve filmu je zachyceno jednání bytové komise. V úvodu hovoří referent o tom, jak v roce 1970 bude v Praze bydlet doslova každý. Vstupem dědečka do zasedací síně dostává jednání zcela jiný charakter. Petr stojící na chodbě je zavolán před komisi a každý z přísedících se snaží nějakým způsobem najít možnost zvýšit jeho bodové ohodnocení. Je zasypán otázkami: Jste laureát, máte reuma nebo alespoň tbc? atd. U Petra však nic takového nepřichází v úvahu. Přesto však je mu přidělen přepychový byt, který má komise „pro strýčka příhodu“ a který si našel „ten hubený člověk s pěti dětmi“. Toho pak Petr na chodbě potkává.

Celá scéna již ve scénáři karikovala a znevažovala přidělování bytů. Ve filmovém zpracování vyzní daleko hůře. Již od začátku je zasedání i proslov referenta znevažující. Vynikne to tím spíše, že referenta představuje známý komik L[ubomír] Lipský a členy komise jiní komičtí herci – jako např. B[ohumil] Bezouška. V interiéru zasedací síně nechybí ani 4 busty vousatých osobností, připomínají klasiky marx-leninismu. Jde prý o busty Svatopluka Čecha.

Po potížích, které měl Karel s kádrovým pracovníkem vyvolá dědeček v podniku u nadřízených dojem, že Petr je důvěrným přítelem ministra. Tím okamžitě se mění jejich vztah k němu a je povýšen na vedoucího oddělení. Ředitel ho počne zdravit jako první „Čest práci“. Vrátný mu na píchačkách píchá sám, jakmile ho vidí přijíždět před úřad atd. Poníženost ředitele je dokreslena scénou, kdy Petrovi dává beze všeho několik dní volna na odpočinek.

Ve filmu vyzní tyto epizody daleko důrazněji a daleko devotněji. Ředitel např. přímo vnutí Petrovi dovolenou apod.

Ve scéně, kdy Karel kritizuje nepořádky ve stavebnictví v televizní soutěži, jsme měli námitky proti tomu, že další kritické připomínky k jiným úsekům našeho hospodářství jsou kryty úmyslnou poruchou a oznámením na obrazovce „chyba není na vašem přijímači“.

Touto scénou je vyvoláván dojem, že poruchy v televizi nejsou jen rázu technického, ale mají svou politickou funkci – censurní.

„Úprava“ ve filmu byla provedena tak, že sice na obrazovce není uvedeno výše uvedené oznámení, ale říká to Petr své manželce o něco později. Tím naopak politický aspekt „poruchy“ ještě více vynikne.

S Karlem je po jeho kritice rozvázán pracovní poměr. Petr se ho snaží zachránit. Přijde na zasedání závodního výboru, kde hovoří s předsedou:

Předseda ZV: Ale jo, já se bavil, my to doma poslouchali! Anežka se smála, až brečela!

Petr: No, tak vidíš!

Předseda ZV: Ale ty statisíce lidí u televizorů, člověče! Ty se taky smáli... A můžu já vědět, z jakých to říkal pozic?

Celé zasedání závodního výboru jako orgánu pracujících je tím zlehčeno a zesměšněno. Závodní výbor je zde charakterizován jako orgán, který nemůže nic dělat proti třeba i špatným příkazům „shora“. Ve filmu je ukázáno, že tato nemohoucnost není v lidech, ale v systému.

A to jen podtrhuje rozhovor Petra s dědečkem v jedné ze závěrečných scén.

Petr je ochoten vrátit zvonek jen, aby děda Karlovi pomohl.

Petr: A kdybych vám potom, dědo, poslouchajte dobře: kdybych vám potom tohle vrátil? Už navždycky?

Dědeček: Jo, to by byla jiná. To bych ti aspoň poradil. Ale jít bys do toho musel sám! Jsou věci, které pohádka nevyřeší.

Petr: Mluvte, dědo! Jak na to?

Dědeček: Moment! To musím teprve zjistit. Co ti říkal ředitel?

Petr: Že jde o vyšší zájmy, dědečku.

Dědeček: Tak vidíš. Jenže kolikrát se za vyššími zájmy skrejvá nízká myšlenka. Co když má někdo, třeba právě von skrytej důvod, proč ho vyhazuje?

Petr: Myslíte?

Dědeček: Uvažuju. Nebo co když někdo jinej, vlivnější než von, hledá jenom záminku, jak takovej Karlům zavřít pusku: kdopak to ví? To může bejt pěkně zamotaný...

Petr: Vy to rozmotáte, dědo!

Dědeček: Rozmotám. A dám ti k tomu klíče. A pak do toho pudeš. Vid', že do toho pudeš? To bys mě zklamal, kdybys nešel!

Petr: Proč bych nešel?

Dědeček: Inu... Jinej by se třeba bál, aby s ním nezamávali jako s tím Karlem.

Petr: Copak... To by se mohlo stát?

Dědeček: No, jakpak ne. Když je konec pohádky?!

Na konci filmu, kdy celá Petrova rodina se rozmyšlí, zda má na dědečka zazvonit, či ne, říká Petr: Jaký já byl charakter, dokud jsem chodil pěšky...

A v tomto jeho prohlášení je skryto vlastně kredo filmu – jen prostí lidé nepožívající žádných materiálních či jiných výhod jsou schopni obětí a pro pravdu dovedou bojovat.

V hotovém filmu se objevily i další, ve scénáři neuvedené invektivy jako např. ve scéně, kdy Věra řídí Spartaku a málem zavíní srážku s nákladním autem. Z okénka tohoto auta řidič spílá: „Jéžišmarjá, co já musím vytrpět za těch dvanáct stovek!“ apod.

Při promítání servisky, která byla předváděna pro uměleckou radu Čs. filmu¹⁾ začátkem prosince, se takřka všichni členové umělecké rady vyslovili o filmu pochvalně. Byli to soudruzi: [Otakar] Vávra, [František] Vrba, [Jiří] Sequens, [František] Daniel, [František] Pavlíček, [Miloš Václav] Kratochvíl, [Eduard] Hofman. Celkové námitky k filmu vznesli s. [Miloš] Brož, pracovník ředitelství Čs. filmu a předseda výběrové komise, a pracovník IV. oddělení ÚV KSČ s. Pulcman. Pracovník HSTD upozornil, že připomínky z HSTD nebyly respektovány, což s. Klos odůvodnil tím, že chtěl umělecké radě předvést původní znění filmu. Soudruh Hofman v závěru přislíbil, že připomínky budou provedeny.

Když však byla předvedena na HSTD dne 28. 12. 1958 hotová kopie filmu, která se od servisky lišila jen nepatrně, ukázalo se, že připomínky přednesené na umělecké radě

nebyly opět respektovány, ba naopak v několika případech došlo k zhoršení. Informovali jsme soudruhy ze IV. oddělení ÚV KSČ o stanovisku vedení HSTD, že film je škodlivý a protistranický a nebude námi schválen k veřejnému promítání.

Film byl ještě téhož dne předveden soudruhům [Zdeňku] Urbanovi, Todtovi, Pulcmanovi, Peprníkovi, Milsimrovi z aparátu ÚV KSČ a soudruhům [Františku] Šolcovi a Brožovi z Čs. filmu.

Bylo rozhodnuto celý film nepřipustit k veřejnému promítání. Při dalších promítáních filmu vedoucím soudruhům strany a vlády bylo toto rozhodnutí znovu potvrzeno.

Kdyby režiséři Klos a Kadár dbali připomínek, jak jim byly tlumočeny na HSTD při projednávání scénáře již v květnu 1958, bylo možno se vyvarovat velkých politických a hospodářských škod, přestože již většina scén byla natočena. Podle výrobního listu filmu „Tři přání“ je stanovena výše rozpočtu na 2,995.000 Kčs.²⁾

Z celého průběhu výroby filmu je zřejmé, že režiséři Klos a Kadár se snažili všemožně obcházet a unikat kontrole HSTD. Neváhali k tomu použít i falešných informací, pláných slibů apod., jen aby mohli natočit film podle svých představ. Není bez zajímavosti, že v hlavních rolích filmu hrají jugoslávští herci Rade Markovič v úloze Petra a Tařana Běljakova v úloze Věry, Petrovy ženy, takže kritické připomínky a invektivy vůči našemu režimu mají právě Jugoslávci. Jejich povolání k titulním rolím je zcela zbytečné a neodůvodněné.

Hlavním činitelem v režisérské dvojici je s. Elmar Klos, který pochází z buržoazní rodiny. Za první republiky byl zaměstnán jako filmový pracovník ve Filmových ateliérech Baťa, kde natočil celou řadu filmů a napsal mnoho filmových scénářů. Pracoval v ateliérech celou okupaci a po revoluci v roce 1945. V roce 1937 natočil např. dokumentární film o T. G. Masarykovi pod názvem „Poslední léto T. G. M.“ v produkci FAB a v roce 1938 režíroval film „Andrej Hlinka o sobě“. Je to dokumentární film, který pojednává o Hlinkovi a jeho politice. Dále napsal scénář a režíroval film „Pojďte s námi“, rovněž v roce 1938. Film pojednává o historii zápasů o „nový“ Zlín. V roce 1949 režíroval celovečerní film „IX. sjezd KSČ“. V roce 1952 již s Kadárem natočil film „Únos“ a v roce 1955 „Hudba z Marsu“. Při natáčení tohoto filmu se projevovaly již podobné potíže jako při filmu „Tři přání“, podle informací zástupce ředitele Čs. filmu s. [Františka] Šolce. V roce 1957 natočili film „Tam na konečné“.

Soudruh Klos je v uměleckých kruzích Barrandova považován za předního filmového teoretika. Velmi aktivně vystupoval v diskusi na tzv. „volné tribuně“, pořádané u příležitosti XI. mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech. Má vliv na celou řadu filmových časopisů. Je členem redakční rady „Film a doba“. Rovněž se aktivně zúčastňuje stranického života v barrandovských ateliérech. Je členem výboru závodní organizace KSČ na Barrandově.

(Film byl vyroben v jedné pracovní kopii a neschválením filmu bylo zabráněno dalším škodám. K veřejnému promítání je třeba vyrobit 20 až 30 kopií. Výrobní náklady jedné kopie činí 4.000 – 5.000 Kčs.)

Na základě poučení z tohoto případu – který bohužel nebyl v roce 1958 ojedinělý – budou vyvozeny na HSTD v celém schvalovacím systému takové změny, aby napříště nemohlo docházet k tak těžkým politickým a hospodářským škodám.

Náčelník MV-hlavní správy
tiskového dohledu:

[podpis]

Dr. F[rantišek] Kohout

AMV, 318-126-1.

-
- a – razítko, dvojitou čarou škrtnuto
 - b – připsáno rukou; u čísla je několik rukopisných signací
 - c – proloženě, podtrženo
 - d–e – podtrženo
 - f–h – proloženě

- 1) Míneňa je Umělecká rada Filmového studia Barrandov, která byla zřízena v roce 1955 jako poradní orgán ředitele Filmového studia Barrandov. Jejím posláním bylo mj. rovněž posuzovat nově dokončené filmy. Její aktuální složení je uvedeno ve zde editovaném dokumentu č. 5 (Zpráva o filmu TŘI PŘÁNÍ pro politické byro ÚV KSČ).
- 2) V roce 1958 činily průměrné náklady na výrobu celovečerního hraného filmu 2 724 000 Kčs.

2.

1959, 4. leden, Praha. – *Dopis ministru školství a kultury Františku Kahudovi, jímž ředitel ÚS ČSF Jiří Marek reagoval na sdělení, že nově dokončený film Jána Kadára a Elmara Klose TŘI PŘÁNÍ bude zakázán. Jiří Marek zde osvětluje okolnosti vzniku filmu a přichází s návrhem opatření.*

Praha, 4. ledna 1959.

Vážený soudruh
doc. Dr. František Kahuda,
ministr školství a kultury,
[Praha]^a

Vážený soudruhu ministře,

vzhledem k tomu, že jste mně 30. 12. 1958 ústně oznámil, že film „Tři přání“ (režie Kadár – Klos), vyrobený Filmovým studiem Barrandov, nemá být povolen k veřejnému promítání, sděluji Vám okolnosti jeho vzniku, aby bylo možno posoudit celý případ.

- 1) Scénář napsaný Vratislavem Blažkem a Jánem Kadárem vznikl v tvůrčí skupině Feix–Daniel a byl předložen Umělecké radě 27. 3. 1957. Umělecká rada měla k tomuto

scénáři řadu konkrétních připomínek, které se týkaly jak některých ideových otázek, tak především mnohých nedostatků uměleckých. Scénář nebyl schválen a bylo doporučeno provést závěrečné úpravy podle připomínek a předložit jej zvláštní komisi Umělecké rady, která se v takovýchto případech zabývá detailně novými úpravami scénáře.

Cituji usnesení Umělecké rady:

„Umělecká rada projednala scénář V. Blažka a J. Kadára s tím, aby v závěrečné úpravě této předlohy se autoři kromě připomínek vzešlých z diskuse zabývali zvláště hlubší charakteristikou postav dědečka a Věry.“

- 2) Zvláštní komise složená z členů Umělecké rady a některých jiných soudruhů se sešla dne 19. 2. 1958. Jejího zasedání se účastnili: [Jiří] Marek, [Eduard] Hofman, [František] Vrba, [Adolf] Hoffmeister (členové UR), [Luděk] Pulcman, pracovník sekretariátu ÚV KSČ, [Karel] Feix, [František] Daniel, zástupci skupiny, [Elmar] Klos, Kadár. Literární scénář byl schválen s připomínkami, jež budou provedeny v technickém scénáři.

Cituji usnesení komise:

„Dne 19. 2. 1958 projednali přítomní literární scénář „Tři přání“ a schválili jej s připomínkami. Úpravy podle těchto připomínek budou provedeny v technickém scénáři.“

- 3) Technický scénář byl předložen 14. 5. 1958, jak je obvyklé, HSTD a podle zápisu HSTD na obálce scénáře „schválen s výhradami obsaženými v zápise jednání z 12. 6. 1958“. Uvedeného dne 12. 6. 1958 se konala podle sdělení s. Klose na HSTD porada se soudruhy Klosem a Kadárem, na níž pracovníci HSTD za předsednictví s. Lešnera předložili k některým obrazům připomínky. Všechny tyto připomínky autoři akceptovali a při práci na filmu je uplatnili. Pouze připomínka k obrazu 22 nebyla autory na této poradě přijata a tato část v natočené denní práci byla v červnu 1958 předvedena zvlášť s. Lešnerovi a shledána nezávadnou.
- 4) Serviska filmu byla 29. 11. 1958 předvedena členům Umělecké rady, zástupcům HSTD a jiným soudruhům. Přítomni byli: Hofman, Vrba, [Miloš Václav] Kratochvíl, [Otakar] Vávra, [Jiří] Sequens, členové UR, Klos, Kadár, Blažek (autoři), Feix, Daniel, [Oto] Zelenka, [František] Pavlíček (členové skupiny), Lešner [HSTD] ještě s jedním neznámým soudruhem, Pulcman (člen sekretariátu ÚV KSČ). V diskusi členové UR jednomyslně schválili film s tím, že při hodnocení je třeba vycházet z hlavního poslání filmu a nikoliv snad z jednotlivých narážek. Soudruh Lešner (HSTD) doporučil úpravu ve scéně, kde se ukazuje zastavení televise při estrádě, na níž Karel kritizuje nepořádky ve stavebnictví. Žádal, aby oznámení na televizní obrazovce „porucha není na Vašem přijímači“ bylo vypuštěno. Tomuto požadavku bylo vyhověno, bohužel v kopii, která byla dále předváděna ještě tato věta zůstala v dialogu. Nyní je však vystřížena. Druhá připomínka člena HSTD se týkala závěru filmu, výroku: „Jaký jsem byl charakter, když jsem chodil pěšky.“ Členové UR nepovažovali za nutné tuto větu vystříhnout, protože tato věta je i v konečné scéně divadelní hry a nebylo na ní shledáno nic závadného. Celkové zaměření filmu s. Lešner pokládal

za správné. Soudruh Pulcman (ÚV KSČ) vytýkal konflikt s křivdou spáchanou na Karlovi, některé jeho názory a dále scénu na bytovém referátě. Tato scéna byla pak přemluvena, takže byl odstraněn event. dvojí smysl. Soudruh Vávra položil otázku, zda je vůbec možné dělat satiru, která vždy vyžaduje zveličování chyb právě v dnešní době. S připomínkami, které byly uvedeny, byla serviska filmu schválena.

- 5) Dne 28. 12. 1958 byla promítnuta první kopie pracovníkům sekretariátu ÚV KSČ a HSTD. Účastnili se: [Zdeněk] Urban, [František] Todt, Pulcman, Záruba, Peprník (sekretariát ÚV KSČ), Lešner (HSTD), [František] Šolc, [Miloš] Brož (ÚS ČSF). Na tomto promítání sdělil s. Lešner, že připomínky HSTD nebyly respektovány. Jak už jsem zmínil v bodě 4, skutečně stříh při zastavení televizoru byl nedostatečný a je nyní upraven. Výrok „Jaký jsem byl charakter...“ nebyl upravován (viz bod 4). V diskusi bylo většinou soudruhů, kteří se neúčastnili předchozích jednání, konstatováno, že není žádných námitek proti hlavní myšlence satiry na „spotřebitelský“ vztah k socialistické společnosti, že však řada vedlejších motivů tuto hlavní myšlenku zavádí a zastiňuje.

Na této poradě nebyl pořizován zápis a zpráva o ní je sestavena podle ústního sdělení s. Brože.

Z dosavadního zjištění je tedy patrné, že filmu byla věnována zvláštní péče a že, pokud se podařilo zjistit ze zápisů, byl natočen podle schváleného technického scénáře. Jestli tedy nyní byly vzneseny stížnosti, že nebyly splněny připomínky HSTD, jde zřejmě o omyl. Pokud byly vzneseny další připomínky proti hotovému filmu, pak je třeba li-
to-
vat, že nebyly uplatněny již proti scénáři. Vzhledem k tomu však, že velká většina členů Umělecké rady s filmem souhlasila a že ani vedoucím pracovníkům Studia, kteří jsou za výrobu filmu odpovědní, nejsou jasny pravé příčiny zásahu, domnívám se, že je třeba učiniti tato opatření:

- a) Provést diskusi v plénu Umělecké rady, zajistit plnou účast členů a znovu zkoumat příčinu chyb i zákazu filmu.
- b) Uložit s. Hofmanovi porovnat technický scénář, konsultovaný a schválený HSTD, s první kopií natočeného filmu, a to podle jednotlivých scén a přesně podle dialogu.
- c) Vyvodit disciplinární důsledky s autory a skupinou, kdyby se zjistilo, že se odchýlili od technického scénáře.
- d) Připravit opatření k odpisu nákladu filmu k tíži Filmového studia Barrandov.
- e) Požádat sekretariát ÚV KSČ, aby některý z pracovníků se účastnil schůzky Umělecké rady.

Opatření pod bodem b), c), d) provede s. Hofman ihned.

Se soudružským pozdravem

[J. Marek]^b

ředitel Ústřední správy¹⁾

NFA, fond ÚŘ ČSF (nezpracováno).

- a – proložené a podtrženo
- b – rukopisný podpis

- 1) Hlavní správa Československého filmu (HS ČSF) zřízená v roce 1957 byla v roce 1958 reorganizována a přejmenována na Ústřední správu Československého filmu (ÚS ČSF).

3.

*1959, 15. leden, Praha. – Dopis ředitele ÚS ČSF Jiřího Marka ministru školství a kultury Františku Kahudovi s návrhy na další opatření reagujícími na kampaň proti filmu Elma-
ra Klose a Jána Kadára TŘI PŘÁNÍ.*

Praha, 15. ledna 1959.

Vážený soudruh

Dr. František [Kahuda,]^a

ministr školství a kultury,

[Praha.]^b

Vážený soudruhu ministře,

v příloze tohoto dopisu dovoluji si Vám poslat výpis z porady ředitele Ústřední správy a zápis z posledního zasedání Umělecké rady, pokud se týká filmu „Tři přání“, jímž se jak moje porada, tak Umělecká rada hluboce zabývaly.¹⁾ Chtěl bych při této příležitosti zdůraznit, že film „Tři přání“ nebyl uznán schopným veřejného promítání již na Ústřední správě, a zdá se mi tudíž poněkud zbytečné rozvíjet kolem něho onu kampaň, která nyní byla rozvinuta. Z příloženého zápisu je patrné, že jsme udělali řadu opatření, která se pokusí napravit hrubé chyby, jež se zde staly, ale zároveň Vás nemohu neupozornit na důležitou okolnost, že každý takovýto případ, tj. zákaz filmu a kampaň, jež se kolem toho rozvíjí, má velmi neblahé následky v řadách tvůrčích pracovníků, jejichž poměr k současné látce není vždy tak bezvýhradný, jak bychom si přáli.

Doufám, vážený soudruhu ministře, že Vás budu moci brzy uvědomit o tom, zdali se podařilo vhodnými střihy, event. změnou základní koncepce upravit film „Tři přání“ tak, aby byl přijatelný.

Dovolují si Vás upozornit na některé důležité úkoly, jež stojí před vedením Čs. filmu a jež je třeba řešit s Vaší pomocí, event. přímo Vaším zásahem, protože nejsou v mé kompetenci:

- 1) Především se domnívám, že je třeba provést na Barrandově uměleckou prověrku, která částečně byla připravena již po stránce politické, ale potom na pokyn stranických orgánů nebyla provedena. Domnívám se, že tato umělecká prověrka může

navazovat na chystanou prověrku politickou a je pravděpodobné, že i stranické orgány budou této otázce věnovat svou pozornost.

- 2) Chci dát pokyn řediteli studia provést hlubokou prověrku práce tvůrčích a dramaturgických skupin. Dosavadní praxe ukazuje, že skupiny jsou organizačně vhodné, že však v průběhu času došlo u nich k podstatnému zhoršení práce. Podle mého názoru zhoršení práce je způsobeno nedostatečným vedením skupin a slabým kádrovým obsazením.

Vzhledem k tomu, že v oblasti dramaturgie máme vážné kádrové nedostatky, bude tato změna samozřejmě dlouhodobá, je však třeba k jejímu řešení ihned přistoupit a prosím Vás v této věci o event. Vaše připomínky a pokyny.

- 3) Chci dát pokyn, aby byla změněna praxe dávání filmů do výroby, jež se dnes děje pouze po stránce výrobně technické a ekonomické. Jsou prověřovány rozpočty filmů, hledá se všemožně možnost zvýšit ekonomický efekt, méně však se dbá na ideově umělecké otázky. Domnívám se proto, že film může být dán do výroby jenom po důkladném rozboru technického scénáře provedeného skupinou a ředitelem studia.

- 4) Domnívám se, že by bylo třeba pozměnit složení Umělecké rady, aby tento orgán bojovněji vystupoval proti ideovým a uměleckým nedostatkům, jež se ve filmech objevují. Zároveň je třeba upravit honorování těchto členů tak, aby byli více vázáni na účast v tomto důležitém orgánu. Dosavadní způsob honorování večerních i nočních schůzí je nevhodný.

- 5) Chtěl bych Vás, vážený soudruhu ministře, také upozornit, že v poslední době nejsou svolávány ani na půdě stranické, ani na půdě ministerstva aktivity s našimi předními tvůrčími pracovníky, které se dříve svolávaly a jež přinášely vždy určitý užitek.

Domnívám se, že občasný pohovor vynikajících představitelů strany i ministerstva školství a kultury, především pak Vaše účast, by byl neobyčejně plodným příspěvkem k prohloubení ideově politické práce mezi tvůrčími pracovníky. Je to způsobeno i tím, že dosud není založen Svaz filmových pracovníků.

Byl bych Vám velmi povděčen, vážený soudruhu ministře, kdybyste mi dal možnost, abych mohl tyto své návrhy s Vámi prodiskutovat a uvést je ve skutek. Pokud jsem informován, bude se i stranická organizace Ústřední správy těmito problémy zabývat a po své linii bude usilovat o nápravu.

Se soudružským pozdravem

ředitel Ústřední správy

NFA, fond ÚŘ ČSF (nezpracováno).

a – proloženě

b – podtrženo a proloženě

1) Zmiňované přílohy se prozatím nepodařilo objevit.

4.

1959, 17. leden, Praha. – Výňatek z denní zprávy cenzorů Hlavní správy tiskového dohledu při ministerstvu vnitra informující v negativním tónu o nově dokončeném česko-jugoslávském koprodukčním filmu Oldřicha Lipského *HVĚZDA JEDE NA JIH*. Reference mj. upozorňuje na (rozuměj nežádoucí) pozitivní obraz Jugoslávie.

[...]

6) Čs. film,

Praha.

[Pro informaci:]^a

Čs. film, studio Barrandov, dokončil celovečerní barevný film [„Hvězda jede na jih“]^b, natočen v koprodukci s Lovčen-film Budva – Jugoslávie.

Námět k tomuto filmu napsali bývalí pracovníci Pražské estrády J[iří] Síla, V[ladimír] Škutina a O[ldřich] Lipský, kteří také vypracovali literární scénář. Technický scénář zpracoval režisér O. Lipský.

Film byl vyroben v tvůrčí skupině B[ohumila] Šmída [!] a F[rantiška] B[řetislava] Kuncce a podle rozpočtu náklady na film činily 4,487.000 Kčs.

Film nemá umělecké hodnoty a je natočen po vzoru západních kýčů. Jeden z hlavních důvodů, proč film byl natočen, je nutno hledat v tom, že bylo umožněno mnoha hercům ([Karl] Effovi, [Rudolf] Cortézovi, R[udolf] Deylovi ml., [Jaroslav] Šterclovi, [Rudolf] Princovi, [Stelle] Zázvorkové), celému orchestru Karla Vlacha i štábu filmu prožít zdarma (a ještě mít za to dobře zapláceno) [dovolenou] v přímořských jugoslávských lázních.

Film jinak velmi zdařilou fotografií propaguje krásy Jugoslávie, ukazuje na dobrý pořádek, výstavbu a na ochotu v Jugoslávii.

Jednu z větších českých rolí ve filmu hraje Polka Barbara Polomská.

[...]

AMV, 318-126-2, DZ č. 1 – 70, 1959.

a – proloženo

b – podtrženo

5.

1959, 20. leden, Praha. – Zpráva IV. oddělení ÚV KSČ, kterou politickému byru předložil jeho člen a tajemník ÚV KSČ Jiří Hendrych. Zpráva kriticky informuje o situaci v českém filmu a zvláště podrobně se zabývá čerstvě zakázaným filmem Jána Kadára a Elmara Klose *TŘI PŘÁNÍ*. Obsahuje rovněž návrh na opatření včetně úkolů pro ministra školství a kultury. Zpráva byla z programu lednové schůze politického byra vyřazena a byla projednána až na 35. schůzi politického byra ÚV KSČ 10. února 1959.

1583/14

[Zpráva o filmu „Tři přání“]^a

IV. oddělení ÚV KSČ předkládá zprávu
a závěry o filmu „Tři přání“

[K informaci]^b[Příloha III]^c

Zpráva

Předkládá: s. J[iří] Hendrych

20. ledna 1959

Počet listů: 9

I. [Tvorba hraných filmů v roce 1958]^d

V roce 1958 bylo vyrobeno 24 českých a 3 slovenské hrané filmy, 1 celovečerní dokument (Bratr oceán) a 1 kombinovaný film (Vynález zkázy).

Ve filmové tvorbě uplynulého roku se projevují velmi závažné ideové i umělecké nedostatky, náš film naprosto nedostatečně plnil svou výchovou funkci. Tuto skutečnost nemohou zastřít ani některé pozitivní výsledky, jako je zvýšení filmové produkce (24 českých hraných filmů oproti 21 v roce 1957), snížení průměrných nákladů na 1 film (bez 2 širokoúhlých filmů činí 2 724 000 Kčs proti 2 882 000 Kčs podle plánu), uplatnění dalších nových mladých filmových pracovníků a několik ocenění získaných v zahraničí.

Na ideovou úroveň našeho filmu zvláště záporně působil II. sjezd Svazu československých spisovatelů a různé falešné teorie publikované v našich kulturních časopisech o úloze umění jako kritiky společnosti, umění jako svědectví doby, umění jako sociální hygieny, falešné pojetí světovosti a modernosti (vzorem mají být módní zjevy buržoazní kultury). To se ve filmu projevilo v liberalistických tendencích, snaze o bezideový atraktivismus, ve sklonu k apolitičnosti a k úniku od závažných společenských problémů naší doby.

I když si tyto tendence vedoucí filmoví pracovníci uvědomují, nevystupují proti nim dosti důrazně. Nepodařilo se je odstranit, naopak jejich větší nebo menší vliv můžeme sledovat v několika filmech z poslední doby.

Působení těchto vlivů je patrné především ve filmové dramaturgii. Tvůrčí filmoví pracovníci si ze současné tematiky, která v roce 1958 převažovala (22 filmů ze 24), vybírají především okrajové nepodstatné problémy. Stále nám chybějí látky z takového prostředí, kde probíhá hlavní zápas o přeměnu naší společnosti ve společnost socialistickou. Ani problémy mládeže se nepodařilo ukázat v plné šíři a pravdivosti.

Přehlížíme-li tvorbu uplynulého roku, můžeme si vzniklá díla rozdělit přibližně do těchto skupin:

1. Úspěšná díla, která převyšují běžný průměr. Mezi tyto filmy lze zařadit „Vynález zkázy“, „Černý prapor“ a „Vlčí jáma“.

2. Díla, která je možno hodnotit jako filmy s průměrnou hodnotou politickou i uměleckou: „Útěk ze stínu“, „Tenkrát o vánocích“, „Touha“ (pozoruhodně zpracovaný, avšak ideově nedomyšlený film), „Hry a sny“, „Morálka paní Dulské“, „O věcech nadpřirozených“, „V šest ráno na letišti“, „Páté kolo u vozu“, „Žižkovská romance“, „Občan Brych“ (bude zapotřebí provést ještě určité úpravy), „Kasaři“, „Hořká láska“, „Smrt v sedle“ a „Co řekne žena“.

3. Díla se slabou hodnotou ideovou i uměleckou: „Hlavní výhra“, „Cesta zpátky“, „Mezi nebem a zemí“ a „Dnes naposled“.

4. Filmy, které mají podstatné nedostatky ideového rázu:

Zde jsou lvi

Základním nedostatkem je to, že některé detailní nedostatky, jež se mohou v našem životě projevit, vyznívají svým zdůrazněním jako všeobecný nesouhlas s určitými institucemi a formami našeho života. Film v tomto pojetí posiloval a nahrával maloburžoazním tendencím, a proto byl stažen z filmové distribuce a nyní se přepracovává. Chybné vyznění je důsledkem nesprávného politického přístupu tvůrců.

Hvězda jede na jih

Film čs.-jugoslávské koprodukce má být hudební komedií. Se svým plytkým námětem je zpracován z čistě měšťáckého pohledu. Odpovědní pracovníci uvádějí, že po zostření vztahů s Jugoslávií přestali jugoslávští partneři plnit dohodnuté podmínky a že film byl vůbec dokončen jen s mimořádným vypětím našich pracovníků. S vedením Čs. filmu bylo dohodnuto, že pro politické slabiny a nízkou úroveň nebude u nás film uváděn do kin.

Tři přání

O tomto filmu je připojena podrobnější zpráva.

Tyto tři filmy jsou pro své negativní vyznění v rozporu s kulturněpolitickou linií strany. Proto je nutné provést opatření, jež zabrání možnostem vzniku podobných pochybných děl a zároveň vyvodit důsledky i v těchto jednotlivých případech.

II. [Film „Tři přání“]^e

Námět: Vratislav Blažek, scénář a režie: Ján Kadár, Elmar Klos

1. [Obsah filmu]^f

Námětem je současný pohádkový příběh se satirickým zaměřením. Mladí manželé, Petr, doktor práv, a Věra, zaměstnána na poště, mají synka, bydlí ve starém domě na Žižkově u svých rodičů ve společném bytě. Hlavní jejich starost je nedostatek peněz (nemají dohromady 2000 Kčs), a proto jsou neustále nespokojeni. Zvláště Věra neustále poukazuje na trvalé omezené možnosti a z toho vzniká soustavná nespokojenost a hádky v celé rodině.

Při cestě do zaměstnání Petr uvolní v trolejbusu místo dědečkovi, o němž se ukáže, že je pohádkový. Ten mu dá zvoneček a slíbí mu, že mu jako odměnu splní tři přání.

Dvě přání Petr promarní, jako třetí si přeje spokojenost. Dědeček tedy zařídí přepychový byt, spartaka, povýšení v zaměstnání. Věra je naprosto spokojena, Petr však cítí, že jeho vydobyté „štěstí“ je nezasloužené.

Jeho přítel Karel, který má rovněž malý plat a jenom touží po získání peněz, je pro oprávněnou kritiku neehospodárnosti, pronesenou při soutěži v televizi, propuštěn ze zaměstnání. Všechny orgány propuštění potvrdí, i když s podstatou kritiky souhlasí, s odvoláním na „vyšší zájmy“. Jediný, kdo křivdu může napravit, je Petr s pohádkovou pomocí dědečka. Dědeček pomoc slíbí, ovšem jediné tehdy, když si Petr uvědomí, že v tomto správném boji může i on ztratit všechny výhody, jež pomocí dědečka získal. V závěru dědeček očekává, zda Petr se k boji o Karla odhodlá i za cenu ztráty svého pohodlí, či nikoliv.

2. [Ideové hodnocení filmu]^g

Základní myšlenka – satira na projevy maloburžoazního myšlení ve vztahu k osobnímu obohacování – je ve filmovém zpracování naprosto potlačena a výrazně [převažuje pomlouvání a zesměšňování našeho společenského zřízení]^h. To se projevuje zvláště v těchto základních myšlenkách:

a) jestliže u nás prostý pracující člověk bojuje za správnou věc, musí očekávat represálie a ztrátu zaměstnání i svého životního standardu. Znamená to konec konců, že musí bojovat proti dosavadním společenským vztahům;

b) správná kritika je státními (televize) i veřejnými orgány potlačována a hrozí opět propuštění a odstranění. Odvolání není, protože rozhodující jsou hlediska „vyšších zájmů“;

c) nedostatky, které dosud máme (byty, nízké platy, vysoké ceny některých výrobků), jsou projevem a důsledkem socialistického zřízení;

d) všichni lidé u nás (kromě ministrů) mají málo peněz. O penězích hovoří každý. Petr, Věra, Karel, manželka, šofér (co já užiju za těch 12 stovek), dělnice v čistírně (kdo mi to zaplatí?);

e) nechutná a naprosto nepravdivá je scéna na bytovém referátu, která znevažuje práci volených zástupců lidu v národních výborech. Navíc jsou tam zesměšněny busty klasiků.

Z posouzení tohoto díla vcelku vyplývá, že jde o typický projev revizionismu v umění.

Autoři se snaží prostřednictvím uměleckého díla „zveřejňovat“ takové otázky a problémy, o nichž je jisto, že v tisku, v propagandě atd. nemohou projít. Tato cesta je velmi podporována a doporučována ze zahraničí, zvláště v různých teoretických statích jugoslávských, polských i emigrantských. Je požadováno, aby umělci měli své vlastní soudy o společnosti, o jejích problémech, aby nezávisle na politickém vedení, na straně, tvořili svůj „pravdivý, skutečný obraz“ o socialistické společnosti, eventuálně v pozdější době vytvořit podmínky ke vzniku protistranické platformy. Tyto tendence se maskují a schovávají za původní myšlenku, jejíž dobré zpracování považujeme za potřebné. Použití jugoslávských herců v hlavních úlohách (Petr a Věra) jen podtrhuje a zvyšuje nesprávné ideové působení.

3. [Okolností při vzniku filmu]ⁱ

Tato látka byla zařazena již do tematického plánu na rok 1957. Tento plán nebyl při projednávání v politickém byru ÚV KSČ schválen. Politické byro ÚV KSČ souhlasilo s vyjádřením IV. oddělení ÚV KSČ, které kritizovalo látku „Mezi nebem a zemí“, „První a poslední“ a také „Tři přání“. Tato látka již byla dána do příprav a po uvedeném usnesení zastavena. Odmítnutí těchto látek nebylo dobře přijato pracovníky filmu.

Autoři i skupina Feix-Daniel však dále tuto látku prosazovala a o její natáčení bojovala. Na schůzce u s. [Jiřího] Marka dne 19. 2. 1958 tlumočil s. [Luděk] Pulcman, pracovník IV. oddělení, zásadní připomínky k tomuto scénáři. Bylo rozhodnuto scénář znovu přepracovat. Je nutné uvést, že v původním scénáři byly ještě horší narážky na manifestace, třídní původ atd. Vedení Čs. filmu v podstatě tento scénář hájilo a kladně hodnotilo. Bez vědomí IV. oddělení ÚV KSČ byl scénář dán do výroby, aniž byla jeho konečná verze schválena HSTD. V průběhu roku jsme s. Marka několikrát upozorňovali na nutnost mimořádné ideové pozornosti, na ÚV KSČ bylo zvlášť jednáno se s. Hofmanem, ředitelem studia, rovněž několikrát bylo hovořeno se s. Klosem, Kadárem i Blažkem i se skupinou.

Serviska filmu byla promítnuta dne 29. 11. 1958 umělecké radě a mnoha dalším filmovým pracovníkům na Barrandově.

Film v podobě, jak byl uveden, byl takřka všemi přítomnými (členové umělecké rady: Kratochvíl, Vrba, Vávra, Hofman, Sequens; členové tvůrčí skupiny: Feix, Daniel, Zelenka, Pavlíček a řada dalších filmových pracovníků) jednoznačně přijat, sice s obavami o jeho „osud“, ale zároveň s neskryvaným nadšením. Zvláště pochvalné hodnocení pronesli s. Fr[antišek] Vrba a J. Kratochvíl. Jediné výhrady přednesli s. Brož, pracovník Ústřední správy Čs. filmu, s. Lešner, pracovník HSTD, a s. Pulcman. Film byl 28. 12. 1958 předveden pracovníkům IV. oddělení ÚV KSČ a bylo rozhodnuto film do kin neuvádět.

III. [Opatření]^j

Po linii IV. oddělení ÚV KSČ

1. [Aktiv funkcionářů Filmového studia Barrandov]^k

Dne 10. I. se konal aktiv barrandovských funkcionářů, kde byl promítnut film *Tři přání* a bylo sděleno stanovisko IV. oddělení ÚV KSČ. Funkcionáři film odsuzovali, kriticky vystoupili také někteří tvůrčí pracovníci (Kališ, Sequens, Steklý). Na autorech, v jejich vystoupení, jež bylo dosti zmatené, byl patrný dosti hluboký otřes.

Zatímní ohlas ukazuje, že stranické orgány tento zásah chápou, a očekávají, že pomocí vyšších orgánů dojde k politickému ozdravení. I řada tvůrčích pracovníků zásah považuje za nutný a potřebný, zároveň je ovšem obava z „ostřejšího kursu“ a před rozsahem připravovaných opatření.

2. [Zpráva o ideových problémech čs. filmu]^l

Ideologické komisi ÚV KSČ bude předložena souhrnná zpráva o ideových problémech čs. filmu do 15. II. 1959.

3. [Porada na ÚV KSČ]^m

Dne 23. I. 1959 se bude konat aktiv předních filmových tvůrčích pracovníků svolaný IV. oddělením ÚV KSČ. Úkolem aktivu je projednat zásadní stranické stanovisko k naší filmové tvorbě, boj proti revizionismu na kulturním úseku, úkoly filmu při dovršení kulturní revoluce.

4. [Aktiv funkcionářů na MěstV KSČ Praha]ⁿ

Po dohodě s MěstV KSČ bude svolán aktiv předsedů stranických organizací a ředitelů filmových podniků, kde rovněž bude projednáno stranické stanovisko k naší filmové tvorbě.

5. [Úkoly stranických orgánů]^o

MěstV KSČ, OV KSČ v Praze 16 a CZV KSČ Barrandov projednají a přijmou opatření k zesílení vlivu stranických organizací na práci tvůrčích pracovníků.

[Opatření, jež IV. oddělení ÚV KSČ doporučí ministru školství a kultury s. Kahudovi]^p

1. Posílit ideový dohled ministerstva na film a provést odpovídající opatření v tomto smyslu.
2. Do konce února uspořádat 2 až 3denní seminář pro filmové pracovníky o aktuálních politických otázkách.
3. Provést politickou a uměleckou prověrku pracovníků Filmového studia Barrandov.
4. Prozkoumat složení dramaturgie čs. filmu a předložit nové návrhy.
5. Změnit složení umělecké rady. V umělecké radě nyní jsou soudruzi: [Jiří] Marek, [Eduard] Hofman, [Jan] Drda, [Adolf] Hoffmeister, [Ludvík] Aškenázy, [Milan] Stehlík, [Erik Adolf] Saudek, [František] Vrba, [Elmar] Klos, [Otakar] Vávra, [Miloš Václav] Kratochvíl, [Vojtěch] Jasný, [Jiří] Sequens.

Správná forma tohoto orgánu se dlouho hledá a často se mění. V dosavadním složení výhradně spisovatelů a tvůrčích filmových pracovníků se přeceňuje umělecká stránka látky a podceňuje ideová.

6. Zrušit tvůrčí skupinu Feix-Daniel i s dramaturgy.
S. [František] Daniel, který měl být určitou politickou zárukou (studoval v Moskvě, dobře se projevuje na filmové fakultě), se nestal dostatečnou oporou. V poslední době podlehl „uměleckým názorům“ starších filmařů a výsledkem toho jsou pochybené filmy (Konec jasnovidce – krátký hraný film, nebyl uveden do kin, Zde jsou lvi a nyní Tři přání). Ideové kvality s. [Karla] Feixe jsou velmi nízké.
7. Dát 2letou distanc režisérům Kadárovi a Klosovi.
Před dalším eventuálním natáčením jim doporučit natočit dokumentární film o budo-
vatelských úspěších našeho lidu.
8. Uvážit další činnost s. Hofmana jako ředitele studia.
S. Hofman je nesporně dobrým pracovníkem, ovšem jako umělec-výtvarník má sklon
k přeceňování formální stránky uměleckého díla a zdaleka se tak nezabývá otázkami
ideovými.

NA, A ÚV KSČ, fond 19/7.

-
- a – název a charakteristika materiálu, jeho původce, datum a počet listů jsou strojopisné údaje vyplněné
na předtištěném formuláři „košilky“
b-o – podtrženo
p – od dalšího textu odděleno strojopisnou čarou přes celou šíři tiskového sloupce; tato závěrečná část do-
kumentu začíná na samostatné straně

6.

1959, 26. leden, Praha. – Výňatek ze stenografického záznamu vystoupení poslance Olega Homoly na 27. schůzi kulturního výboru Národního shromáždění projednávající výboru příslušející kapitoly státního rozpočtu na rok 1959. Oleg Homola byl zpravodajem rozpoč-
tové kapitoly ministerstva školství a kultury.

[...]

Zde je třeba se zastavit u našeho státního filmu. Státní film docílil za uplynulý rok úspěchy. Byly sníženy výrobní náklady na filmy, bylo zapojeno více mladých pracovníků do tvůrčí práce a bylo docíleno i úspěchů v mezinárodní soutěži. Tím více zaráží fakt, že byly vytvořeny filmy, které jsou nevhodné, které musely být staženy z promítání nebo které nebyly vůbec puštěny, jako tomu je s filmy „Zde jsou lvi“, „Hvězda jede na jih“ nebo „Tři přání“. Film „Tři přání“ např. stál skoro 3 milióny korun a nemůže být promítán v důsledku špatného ideového zaměření. Je to tedy velmi drahý zmetek. K čemu jsou nám taková díla, ve kterých individualismus, sobectví, byrokratismus, maloměšťáctví nejsou považovány za přežitky kapitalismu, ale za produkt socialistické soustavy, jestli

podtrhují individualisticky povýšený pohled na naši společnost a v podstatě ignorují boj strany právě proti těmto zjevům. Nebo film „Zde jsou lvi“, který musel být stažen proto, že v něm některé vrstvy nalézaly oporu k projevům nesouhlasu s nutným a správným opatřením naší strany. Proč podporovat životní pocity maloměšťáka. Ukazuje to na určitý myšlenkový chaos i na nízkou ideovou úroveň tvůrců, na to, že jsou v hlubokém zajetí buržoazního individualismu. Často se vyzdvihuje formální stránka a zapomíná se na správnou ideovou koncepci. Myslím, že z tohoto hlediska byl mělo ministerstvo školství a kultury zesílit řízení našeho státního filmu, že by mělo i prozkoumat složení filmové umělecké rady.

U některých lidí se vyskytují nesprávné názory na socialistické a realistické umění a vůbec na všechno dosavadní realistické umění odrážející skutečný život našich lidí. Říkají realistickému umění „tradicionalistické“, které prý vydává díla neplnocenná a zaostávající za skutečností. Naproti tomu tzv. „abstraktní“ umění, různé fleky a linie jsou prý oním novým uměním, které ukazuje podstatu člověka. Je to v zásadě útok na leninskou teorii odrazu, na které se jim nelíbí právě základní principy. Především to, že filosoficky zdůvodňuje realismus v umění, tedy pravdivý obraz zákonitostí, které působí v rozvoji společnosti i nutnost přeměny této společnosti k socialismu a komunismu. Že to má být právě umělec, který nemá vytvářet pouze vnější obraz skutečnosti, ale ukazovat její vnitřní smysl a tvořit tak díla mistrovská, která zachycují plnou pravdu života. Proto došlo k sporu, zda je v umění hlavní jeho gnoseologická, nebo emocionální stránka. Leninská teorie odrazu, řešící vědecky a dialekticky otázku vzájemného poměru těchto dvou stránek lidského poznání, je zaměřena právě proti jednobokosti v nazírání na schopnosti lidského poznání. Učí přitom, že vytvoření uměleckého obrazu skutečnosti není naprosto žádný pasivní proces, že umělec není žádný kopírovač skutečnosti, ale opravdový tvůrce, který vytváří díla, v nichž se odráží nejen životní realita, ale v nichž zároveň zaujímá k této realitě určitý vztah. To znamená, že umělec svými aktivními díly působí na rozvoj vědomí lidí, že je vychovává.

Vytvářejí si různé platformy, jako je „svědectví doby“, „sociální hygiena“ nebo „světovost a modernost“, přičemž za „světové“ a „moderní“ považují to, co je nejbližší k Západu. Z tohoto hlediska je třeba se pozastavit nad tendenčním výběrem výboru z Halase i z Ortena, nad některými básněmi, které se utápějí v mysticismu, i nad Škvoreckého tzv. románem „Zbabělci“. „Zbabělci“ jsou v podstatě velmi slaboučká kniha, kterou se nutíte dočíst, silně a nepříjemně naturalistická, psaná nehezským jazykem, se západnickou tendencí a obsahující pomlouvačné a špinící pasáže o Sovětské armádě osvoboditelce i o dnech našeho osvobození. Takovéto knihy naše společnost nepotřebuje. Horším faktem je, že tímto slangem začali psát básně někteří básníci, což je zarážející proto, že především básník má ctít krásu svého rodného jazyka a pečovat o jeho další rozkvet.

[...]

Archiv Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, NS II, 27. VK, stenografický protokol s. 28–30.

7.

1959, 26. leden, Praha. – Vystoupení poslance Pavla Potužáka na 27. schůzi kulturního výboru Národního shromáždění v rámci rozpravy ke „kulturním“ kapitolám státního rozpočtu na rok 1959.

Já mám krátkou poznámku k referátu poslance Homoly v souvislosti s filmem. Překvapilo mne, že se vyrábějí filmové zmetky a mluvilo se tu o 3 milionech Kčs. Kdyby stavitel postavil takový dům jako zmetek, bude volán k odpovědnosti. A tady vidíme, že film v této ceně se nakonec nemůže promítat. Nevím, jestli existuje nějaká komise, která prodává přípravu filmů. Jestli je, pak je to také její vina. Proč není volána k odpovědnosti? Přece film v hodnotě 3 milionů Kčs si jistě zaslouží, aby byl pořádně připraven. Jinak naši občané nebudou toužit po našich filmech, ale po cizích.

Archiv Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, NS II, 27. VK, stenografický protokol s. 109.

8.

1959, 28. leden, Praha. – Statut nově založeného festivalu československého filmu jako platformy pro pravidelnou prezentaci a hodnocení domácí filmové tvorby předešlého roku. Statut byl poprvé zveřejněn v interním týdeníku Čs. filmu *Filmové informace*.

„ZA UŽŠÍ SEPĚTÍ FILMOVÉ TVORBY SE ŽIVOTEM LIDU“

Statut Festivalu československého filmu

I. Úvodní ustanovení

- 1) Hlavním úkolem festivalu je každoroční hodnocení úrovně československé filmové tvorby a uměleckého snažení jednotlivých umělců, vyjasnění názorů mezi různými tvůrčími obory a stanovení úkolů pro další práci naší kinematografie.
- 2) Cílem festivalu je dále sblížit ke společnému řešení problémů české a slovenské filmové pracovníky a při této příležitosti navázat úzký styk filmových umělců s pracujícími ze závodů a vesnic.
- 3) Účelem festivalu je mimo jiné též obohatit kulturní život kraje spolu s navázáním těsnějšího styku filmových pracovníků s širokou veřejností.

II. Pořádání festivalu

- 1) Pořadatelem festivalu je Ústřední správa Československého a Slovenského filmu společně s krajským národním výborem a národním výborem, v jehož působnosti se festival bude pořádat.
- 2) Festival se bude pořádat každý rok u příležitosti únorového vítězství pracujícího lidu v důležitých centrech republiky.

III. Výběr filmů

- 1) Na festivalu bude vždy promítnuto 10 – 12 nejtypičtějších hraných filmů a několik typických filmů krátkometrážní tvorby.
- 2) Filmy, které se na festivalu uvedou, určují ředitelé Ústřední správy Československého a Slovenského filmu.

IV. Hodnocení filmů

- 1) Hodnocení filmů provede předsednictvo festivalu určené jeho pořadateli.
- 2) Předsednictvo festivalu provede zhodnocení a) tvůrčích diskusí a konferencí, b) besed z pracujícími, c) ankety filmového diváka – a udělí čestná uznání.
- 3) Výsledek hodnocení filmů bude sloužit jako jeden z podkladů pro udílení státních cen v oboru filmu.

V. Účast na festivalu

- 1) Ředitelé Ústřední správy Československého a Slovenského filmu schválí na návrh ředitelů příslušných filmových studií účast významných i některých začínajících filmových tvůrčích pracovníků a účast vybraných pracovníků z jiných úseků filmu.
- 2) Pořadatelé pozvou též některé další kulturní pracovníky a představitele kritiky, strannické a odborové funkcionáře.

VI. Organizační zajištění

- 1) Pořadatelé vytvoří ze svých pracovníků úzký pracovní štáb k zajištění festivalu.
- 2) Příslušný národní výbor zajistí k promítání soutěžních filmů vhodné kino, jeho výzdobu a ubytování delegátů a účast pracujících ze závodů a vesnic.
- 3) Národní výbor, v jehož místě bude festival pořádán, spolu s příslušným krajským národním výborem zajistí organizačně propagaci festivalu v rámci kraje. Celostátní propagaci zajistí organizačně Československý a Slovenský film.

VII. Finanční zajištění

- 1) Příslušný národní výbor zajistí v plánu výkonů a rozpočtu náklady spojené s pořádáním festivalových představení, místní a krajskou propagaci a náklady spojené s účastí a ubytováním hostů pozvaných pořádajícím národním výborem.
- 2) Přímé výlohy, cestovné, nocležné a stravné hostů pozvaných Československým nebo Slovenským filmem, jakož i společné náklady festivalu s výjimkou krajských a místních propagačních nákladů, hradí Československý a Slovenský film v poměru 2/3 k tíži ČSF v českých zemích a 1/3 k tíži Slovenského filmu.

9.

1959, 31. leden, Praha. – *Dopis vedoucího sekretariátu ministra školství a kultury Petra Faifra pracovníkům Ústřední správy Čs. filmu, ministerstva školství a kultury a ÚV KSČ týkající se přípravy odpovědi na připomínky poslanců vznesené na 27. schůzi kulturního výboru Národního shromáždění 26. 1. 1959.*

[Sekretariát ministra školství a kultury]^a

V Praze dne 31. ledna 1959

Č. j. 364/59 – sekr.

Přílohy

s. Zeman

s. [Jiří] Hendrych

s. Martinic

s. Soukupová

s. [Zdislav] Buřival

s. [Vladimír] Václavík

s. Koukal

s. Marek Jiří

s. Šusta

s. Horvatovič

[Velmi pilné]^b

[Lhůta 20. 2. 1959]^c

Věc: Odpovědi na připomínky poslanců, vznesené při projednávání rozpočtu MŠK v kulturním výboru Národního shromáždění.

Kancelář Národního shromáždění sem zaslala stenografický zápis ze schůze kulturního výboru konané dne 26. ledna 1959, v níž byla projednána rozpočtová kapitola ministerstva školství a kultury.

Zasílám Vám tu část zápisu, která se týká Vaší působnosti, a prosím, abyste sekretariátu ministra zaslal návrh odpovědi, která se má zaslat o diskutovaném problému příslušnému poslanci. Odpověď musí reagovat na veškeré podněty a připomínky poslance a látku musí vyčerpat komplexně. Návrhy odpovědí pište již [ve formě dopisu s. ministra příslušnému poslanci.]^d

Vzhledem k tomu, že s. ministr musí souhrnné odpovědi, redakčně zpracované sekretariátem, zaslat podle ustanovení § 49 j. ř. Národního shromáždění (zák. č. 61/1954 Sb.) poslancům nejpozději do 30 dnů, tj. do 28. února, prosím, abyste návrhy těchto odpovědí podepsané příslušným náměstkem zaslal sekretariátu ministra bezpodmínečně [nejpozději do 20. února 1959.]^e

K urychlení redakční práce v sekretariátu prosím, aby Vaše návrhy odpovědí byly psány pouze po jedné straně papíru s označením jména poslance, kterému se odpovídá, a strany stenografického zápisu. Výtah ze zápisu vraťte.

Podle pokynu s. ministra je třeba věnovat návrhům odpovědí soudruhům poslancům [největší péči.]^f

Vedoucí sekretariátu ministra:

[Faifr]^g

[...]^h

s. nám. [Václav] Křístek

s. nám. [Václav] Pelíšek

s. nám. Hučko

Zasílá se na vědomí.

NFA, fond ÚŘ ČSF (nezpracováno).

a-f – podtrženo

g – rukopisný podpis

h – krátká oddělovací čára

10.

1959, 5. únor, Praha. – Dopis ředitele Ústřední správy Čs. filmu Jiřího Marka vedoucímu sekretariátu ministra školství a kultury Petru Faiřovi s návrhem odpovědi na připomínky poslanců kulturního výboru Národního shromáždění Pavla Potužáka a Olega Homoly. V dopise Jiří Marek mimo jiné dává k dispozici svou funkci.

Praha, 5. února 1959.

Soudruh

Inž. Petr [Faiř]^a

vedoucí sekretariátu ministra

školství a kultury,

[Praha.]^b

364/59 sekr.

Vážený soudruhu,

na dotaz poslance Dra Inž. [Pavla] Potužáka navrhuji odeslat tuto odpověď:

„V Československém filmu existuje Umělecká rada skládající se z významných kulturních představitelů, která doporučuje nebo nedoporučuje řediteli studia přijetí literárního scénáře. V této Umělecké radě zasedají např. režiséři [Otakar] Vávra, [Jiří] Sequens, [Vojtěch] Jasný, spisovatelé [Milan] Jariš, [Jan] Drda, [Miloslav] Stehlík, [Adolf] Hoffmeister, [Ludvík] Aškenázy, novinář F[rantišek] Vrba a zástupci odborů, kteří posuzují. Volat k odpovědnosti tuto komisi je těžké proto, že je za prvé poradním orgánem ředitele Filmového studia Barrandov a za druhé že schválení scénáře a výrobení filmu jsou v podstatě dvě různé věci. I když totiž film je vyroben podle schváleného scénáře, může jeho vyznění být často takové, že vyvolá nesouhlas a že vedení filmu nemůže takový film přijmout. To byl případ filmu ‚Tři přání‘, k jehož scénáři byla řada připomínek, jež byly splněny, ale přitom celkové vyznění filmu se ukázalo nesprávným. V současné době provádí ředitel Filmového studia Barrandov spolu s režiséry filmu rozsáhlé úpravy, aby bylo změněno celkové ladění filmu a film mohl být promítán.“

Poslanci O[legu] Homolovi navrhuji tuto odpověď:

„Je pravda, že mezi řadou filmů, které měly mezinárodní úspěchy a dobré přijetí u publika, se objevila díla umělecky slabší. Nedomníváme se, že tento zjev se týká jenom oblasti filmu, ale podobná díla dokonce ideově velmi závadná se objevila v literatuře i v jiných oborech. Ostatně ani naše kinematografie není v těchto chybách sama. V současné době jsou takové filmy i v Sovětském svazu i v jiných lidově demokratických státech. Je to rub snahy zaměřit filmy k současné tematice, kdy někteří tvůrci, ne dost hluboce ideově a umělecky vyzbrojeni, dávají ve svých dílech pronikat maloburžoasním nesprávným tendencím.

Zcela souhlasíme s tím, že taková díla, v kterých se objevují přežitky kapitalismu, je třeba pozastavit, ovšem je třeba také vzít v úvahu, že z celkové výroby pouze film „Tři přání“ byl uznán nezpůsobilý k promítání a je na něm dále pracováno, aby se zabránilo větší hospodářské ztrátě.

Pokud se týče filmu „Zde jsou lvi“, není správné svalovat vinu na Čs. film, stačí, aby si s. Homola přečetl posudky v novinách, které tento film vysoko vyzdvihovaly. Na návrh Ústřední správy Čs. filmu jsou ve filmu prováděny některé stříhy a film bude znovu promítnut ministerstvu školství a kultury a podle možnosti dán zpět do distribuce.

Film „Hvězda jede na jih“ posuzuje s. Homola, aniž jej pravděpodobně viděl, protože film ještě promítán nebyl. Jde o jugoslávskou koprodukcii, ku které byl vysloven před dvěma lety souhlas, a není jenom vinou filmu, že politická situace nyní doznala podstatných změn. Film „Hvězda jede na jih“ je dílo umělecky slabé, které již při samém vzniku bylo vypočítáno více na komerční efekt a kde samozřejmě komerční ohledy jugoslávské kinematografie se do jisté míry musely obrazit. Nedomníváme se však, že film by neměl být promítán a bude nasazen pravděpodobně v létě jako jeden z tzv. lehčích žánrů.“

K požadavku zesílit řízení našeho státního filmu se nemohu vyjádřit a poznamenávám jen toto: velmi s ním souhlasím a je věcí soudruha ministra, aby je provedl. Osobně jsem ochoten kdykoliv řízení státního filmu komukoliv odevzdat. Složení Umělecké rady bude změněno. (Dosud nemáme informace, jak rozhodne soudruh ministr.)

Se soudružským pozdravem

[Marek]^c
ředitel Ústřední správy

NFA, fond ÚŘ ČSF (nezpracováno).

-
- a – proložené
 - b – proložené a podtrženo
 - c – rukopisný podpis

11.

1959, 16. únor, Praha. – Příkaz ministra školství a kultury Františka Kahudy reagující na instrukce z politického byra ÚV KSČ. Obsahuje mj. pokyny k personálním postihům, k provedení plošné prověrky pracovníků Filmového studia Barrandov a odnímá Ústřední správě Čs. filmu kompetenci samostatně schvalovat nově dokončené celovečerní filmy. Tato kompetence přešla tímto příkazem na ministerstvo školství a kultury, resp. zde k tomu účelu zřízenou schvalovací komisi vedenou náměstkem ministra.

Ministerstvo školství a kultury

V Praze dne 16. února 1959

č. j. 559/59 – sekr.

s. Jiří [Marek]^a, ředitel Ústřední správy Čs. filmu

s. Dr. Jiří [Purš]^b, vedoucí referátu pro film, rozhlas a televizi

[Ministrův příkaz č. 9]^c

V poslední době přes všechny úspěchy, kterých dosáhla naše kinematografie, je z některých filmů (např. „Konec jasnovidce“, „Zde jsou lvi“, „Tři přání“) patrné, že je přeceňována formálně umělecká stránka filmu a podceňuje se stránka ideová. To je znakem určitých liberalistických tendencí a snah o bezideový atraktivismus a sklon ke apolitičnosti a k úniku od závažných společenských problémů.

Při celkovém hodnocení příčin a při sledování opatření k odstranění těchto nedostatků se ukázalo, že bude napříště nutno posílit a zvýšit ideový dohled MŠK na filmovou tvorbu, zajistit ústřední inspekční činnost v oblasti filmu a provést řadu dalších opatření k sjednání nápravy.

[Proto s platností od 16. února 1959 v dosavadním referátu pro film, rozhlas a televizi činím tato opatření:]^d

1. Rozšiřuji plán práce referátu o 1 odborného referenta pro otázky technicko-ekonomické a určuji náplň činnosti jednotlivým členům referátu takto:

a) [vedoucí referátu pro film, rozhlas a televizi:]^e

prověřuje a předkládá ministrovi k podpisu materiály a podklady, jejichž rozhodování má ministr vyhrazeno;

provádí ústřední inspekční činnost v oblasti filmu;

spolupůsobí při výběru dlouhých zahraničních filmů;

zúčastňuje se jako pozorovatel zasedání Umělecké rady Filmového studia Barrandov; provádí koordinační činnost mezi ÚS ČSF a ÚS SF nutnou z celostátního hlediska;

- b) [technicko-ekonomický referent (inženýr-technik):]^f
 obstarává záležitosti VTR;
 pečuje o činnost VÚZORTu;
 má na starosti technický rozvoj filmu, rozhlasu a televise;
 sleduje a prověřuje ekonomické otázky v oblasti filmu;
 ve své činnosti se řídí pokyny vedoucího referátu;
- c) [promítač:]^g
 promítá filmy v Kolovratské promítačce (kromě toho v promítačce na Hradě a v Kramářově vile);
 zajišťuje dovoz a odvoz filmů;
 odpovídá za strojové zařízení promítačky.
- 2) Bezprostřední řízení referátu pro film, rozhlas a televizi ukládám s. nám. [Václavu] Pelíškovi, který v těchto otázkách v zastoupení ministra řídí a hodnotí činnost filmu a hodnotí činnost rozhlasu a televise v rámci celkové kulturně-politické činnosti všech kulturních a osvětových zařízení ve státě.
- 3) Konečné schválení každého celovečerního filmu vyjímám z pravomoci ředitele Ústřední správy Čs. filmu a vyhrazuji ji ministerstvu školství a kultury, při němž k tomu účelu zřídí [schvalovací komisi]^h ve složení:
 s. nám. [Václav] Pelíšek (předseda komise), vedoucí osvětového odboru s. [Zdislav] Buřival, vedoucí sekretariátu ministra s. [Petr] Faifř, vedoucí referátu pro film, rozhlas a televizi s. [Jiří] Purš a odborný referent sekretariátu pro otázky kultury s. Krejčí. Předseda komise si podle potřeby přizve další odborníky s hlasem poradním. Ředitel Ústřední správy Čs. filmu předloží schvalovací komisi k rozhodnutí každý nový celovečerní film na dvou pásech (servisky) spolu s výsledným písemným posudkem umělecké rady Filmového studia Barrandov a krátkým písemným vyjádřením ředitele Ústřední správy ČSF. Schvalovací komise servisky posoudí především z hlediska jejich ideově-politického zaměření a rozhodne, zda může být z nich pořízena první kopie filmu, případně s jakými úpravami. Toto stanovisko sdělí řediteli ÚS ČSF písemně. Teprve potom je ředitel oprávněn rozhodnout o počtu kopií a další distribuci filmu.
- 4) [Řediteli Ústřední správy Čs. filmu s. Jiřímu Markovi dále ukládám:]ⁱ
- a) provést prověrku dramaturgického plánu Filmového studia Barrandov a předložit zprávu s návrhy na opatření do 21. 11. 1959; zpráva bude projednána za účasti těchto soudruhů: s. nám. Pelíška, s. řed. Marka, s. řed. Hofmana, s. L[udka] Pulcmana, s. Dr. [Miloše] Brože, s. inž. Faifra, s. Dr. Purše;
- b) připravit do 21. 2. 1959 návrh na provedení politické a umělecké prověrky pracovníků Filmového studia Barrandov. Předsedou prověřovací komise ustanovit pracovníka ÚS ČSF s. J[indřicha] Pecha. Zajistit projednání návrhu směrnic k provedení prověrky se IV. odd. ÚV KSČ, MěV KSČ a OV KSČ Praha 16.

- c) prověřit do 15. 3. 1959 celkovou činnost tvůrčích skupin, jejich praxi při přijímání námětů a schvalování scénářů, spolupráci a kontrolu tvůrců v průběhu natáčení jednotlivých filmů;
 - d) předložit do 21. 2. 1959 návrh na změnu složení Umělecké rady FSB. Přitom vycházet z toho, že celkové složení rady musí být změněno v tom směru, aby v ní nepřevládali spisovatelé a filmoví tvůrčí pracovníci, ale aby slovo též měli ideově pevní, kulturně-političtí pracovníci. Současně s tím prověřit formy práce Umělecké rady a zavést nové metody práce;
 - e) zrušit k 1. březnu 1959 tvůrčí skupinu Feix-Daniel a zřídit místo ní skupinu se zcela novým kádrovým složením;
 - f) v souvislosti s natočením filmu „Tři přání“ dát režisérovi [Jánu] Kadárovi a [Elmaru] Klosovi od 1. března 1959 dvouletou distanc od točení hraných filmů a doporučit jim natočení dokumentárních filmů o budovatelských úspěších našeho lidu;
 - g) prověřit do 31. 3. 1959 formy práce ředitele FSB, především způsob řízení tvůrčích skupin a praxi při schvalování scénář, kontrole natáčení filmů a přejímání filmů;
 - h) s okamžitou platností zajistit v dohodě se s. Dr. Puršem předvádění servisek nových českých filmů komisi, kterou ustanovují pod bodem 3) tohoto příkazu, a to dříve, než bude promítána mimo rámec ÚS ČSF.
- 5) [Vedoucímu referátu pro film, rozhlas a televizi s. Dr. Puršovi]^j ukládám spolupracovat se IV. odd. ÚV KSČ na uspořádání 2–3 denního semináře o aktuálních otázkách pro tvůrčí filmové pracovníky.

Ministr:

(podpis Kahudy)

AB Barrandov, nezpracované fondy.

a–b – proloženo

c – proloženo a podtrženo

d–j – podtrženo

12.

1959, [18. únor], Praha. – Materiál, předaný ředitelem Ústřední správy Čs. filmu Jiřím Markem ministerstvu školství a kultury, informující o způsobu řízení filmové tvorby a obsahující mimo jiné i přehled o aktuálním personálním složení Umělecké rady, tvůrčích skupin FSB, o zaměstnaných scenáristech a režisérech a o vedoucích pracovnících a dramaturzích ostatních studií Čs. filmu.

[...]^a[Způsob řízení filmové tvorby.]^bI. [Tvorby hraných celovečerních filmů:]^c1. [Ředitel Ústřední správy Čs. filmu s. Marek]^d

- a) prověřuje a předkládá ministerstvu školství a kultury tematický plán dlouhých filmů,
- b) stanoví průměrný náklad na 1 film podle ročního plánu výkonů Filmového studia Barrandov,
- c) rozhoduje v případě sporů týkajících se zařazování filmů do výroby ředitelem Filmového studia Barrandov,
- d) po předchozím souhlasu ministra školství a kultury schvaluje koprodukce se zahraničními výrobci,
- e) schvaluje vyrobené filmy pro distribuci.

2. [Ústřední správa – odbor pro tvorbu a distribuci filmů:]^e

Otázkami filmové tvorby se vedle jiných úkolů zabývá 1 pracovník, s. Dr. [Miloš] Brož, který vypracovává pro ředitele Ústřední správy posudky scénářů a je členem Umělecké rady Filmového studia Barrandov s poradním hlasem.

3. [Ředitel Filmového studia Barrandov s. Hofman:]^f

Vlastní tvůrčí práce je řízena vedoucími pracovníky FSB. Po provedené decentralisaci¹⁾ byla studiu dána plná odpovědnost za ideově umělecké výsledky filmové tvorby. Pro řízení studia má ředitel 2 náměstky: pro výrobu s. M[iloše] Schmiedbergera a pro hospodářství s. V[áclava] Kováře.

Ředitel studia

- a) předkládá návrhy tematického plánu,
- b) schvaluje literární předlohy a filmové scénáře,
- c) schvaluje zařazení filmů do výroby,
- d) schvaluje rozpočty a vyúčtování filmů,
- e) navrhuje koprodukce a projednává je se zahraničními producenty.

Poradním orgánem ředitele je [Umělecká rada:]^g

Umělecká rada je poradním orgánem pro ideové a umělecké otázky tvorby filmů, posuzuje scénáře předložené tvůrčími skupinami, sleduje tvorbu filmů během natáčení a hodnotí hotová díla.

Předsedou Umělecké rady je ředitel FSB s. E[duard] Hofman. Složení Umělecké rady bylo projednáno a schváleno kolegiem ministra školství a kultury dne 2. 10. 1958.

[V Umělecké radě jsou:]^h

ss. A[ntonín] M[artin] Brousil, Dr. A[dolf] Hoffmeister, L[udvík] Aškenázy, J[an] Drda, M[ilan] Jariš, M[iloslav] Stehlík, O[takar] Vávra, F[rantišek] Vrba, Dr. M[i-loš Václav] Kratochvíl, E[rik Adolf] Saudek, J[iří] Sequens, [Vojtěch/ Jasný, E[duard] Klos]ⁱ.

Z titulu funkce ss. J[iří] Marek a Dr. M. Brož.

Za ZV ROH s. J[iří] Mareš.

4. [Tvůrčí skupiny:]^j

Základním úkolem tvůrčích skupin je připravovat scénáře, řídit výrobu filmů od námětu až po dokončení filmu. U tvůrčích skupin je soustředěna veškerá dramaturgie, která spolupracuje s autory, zajišťuje literární přípravu. Důležitým úkolem vedoucích tvůrčích skupin a hlavních dramaturgů je sledovat výrobu v průběhu natáčení filmů. V čele tvůrčí skupiny je vedoucí a hlavní dramaturg. Celkem je 5 tvůrčích skupin v tomto složení:

I. tvůrčí skupina:	Feix Karel	– vedoucí tv[ůrčí] skupiny
	Daniel František	– vedoucí dramaturg
	Blažek Vratislav	– dramaturg
	Brdečka Jiří	– dramaturg
	Pavlíček František	– dramaturg
	Daněk Oldřich	– dramaturg
	Ivan Osvald	– dramaturg – externě
	Zelenka Oto	– pom[ocný] dramaturg
	Vávra J[aroslav] R[aimund]	– lektor
II. tvůrčí skupina:	Ouzký Josef	– hosp[odářský] vedoucí
	Šmída Bohumil	– vedoucí skupiny
	Kunc F[rantišek] [Břetislav]	– vedoucí dramaturg
	Bláha Zdeněk	– dramaturg
	Libora Jan	– dramaturg
	Nývt Václav	– dramaturg
III. tvůrčí skupina:	Šebor Jiří	– vedoucí skupiny
	Bor Vladimír	– dramaturg
	Fried Jiří	– dramaturg
	Kožík František	– dramaturg

	Cirkl Jiří	– dramaturg
	Kalábová Věra	– pom[ocný] dramaturg
IV. tvůrčí skupina:	Hanuš Ladislav	– vedoucí skupiny
	Urban Ivan	– vedoucí dramaturg
	Hofman Oto	– dramaturg
	Kirchner Otakar	– dramaturg
	Träger Josef	– dramaturg (má odejít)
	Pavlík Milan	– lektor
V. tvůrčí skupina:	Kubala Bedřich	– vedoucí a hlavní dramaturg
	Novotný Ladislav	– hospodářský vedoucí
	Dvořák František	– dramaturg
	Turnovský Evžen	– dramaturg
	Možný Lubomír	– dramaturg

5. [Scenáristé:]^k

Berdych Václav
 Fábera Miloslav
 Kautský Oldřich
 Kupka Jiří
 Mareš Jiří
 Neuberg Josef
 Vlček František
 Zrotal Jaroslav

6. [Režiséři:]^l

Blumenfeld Pavel
 Borský Vladimír
 Cikán Miroslav
 Čech Vladimír
 Čeněk Duba
 Frič Martin
 Gajer Václav
 Hubáček Miroslav
 Kadár Ján
 Jasný Vojtěch
 Klos Elmar
 Krejčík Jiří
 Krška Václav
 Lehovec Jiří
 Lipský Oldřich
 Mach Jaroslav
 Mach Josef

ILUMINACE

Banská Bystrica 1959. Dokumenty ke kontextům I. festivalu československého filmu

Makovec Miloš
 Rychman Ladislav
 Sequens Jiří
 Radok Alfréd
 Steklý Karel
 Novák Ivo
 Vávra Otakar
 Vošmik Milan
 Dr. K. M. Walló
 Weiss Jiří
 Zeman Bořivoj
 Balík Jaroslav
 Helge Ladislav
 Polák Jindřich
 Brynych Zdeněk
 Sís Vlad[imír]
 Vlácil František
 Podskalský Zdeněk

[Studio populárně vědeckých a naučných filmů:]^m

Dr. V[ladimír] Václavek	ředitel
F. Hanus	náměstek ředitele
Dr. Radúz Činčera	dramaturg
Dr. H. Bloch	dramaturg
F. Šilhan	dramaturg
Ing. R. Hodan	dramaturg

[Studio loutkových a kreslených filmů:]ⁿ

Vojan Masník	ředitel
Ivan Urban	dramaturg (odchází do Filmového studia Barrandov)
Josef Mecní	dramaturg

[Studio Gottwaldov]^o

Aleš Bosák	ředitel
Dramaturgickou práci dělají studia v Praze.	

[Propagfilm]^p

Kamil Pixa	ředitel
Jan Jelenský	zástupce ředitele
Jan Poš	dramaturg
Bedřich Pěkný	dramaturg

[Studio pro úpravu zahraničních filmů]^q

Erich Švabík
Rudolf Vodička

ředitel
dramaturg

II. [Tvorbu krátkých filmů:]^r

1. [Ústřední správa Čs. filmu:]^s

- a) ředitel Ústřední správy Čs. filmu schvaluje celkový roční tematický plán Krátkého filmu, přičemž především zajišťuje, aby byly vytvářeny filmy společensky závažné a aby krátkometrážní tvorba sloužila úkolům státní propagandy,
- b) odbor pro tvorbu a distribuci – s. R. Gráf – vypracovává k dokončeným krátkým filmům posudky pro ředitele ÚS Čs. filmu, který schvaluje tyto filmy pro distribuci.

2. [Ředitelství Krátkého filmu:]^t

- a) ředitel Krátkého filmu s. [Karel] Chyška schvaluje tematické, dramaturgické a výrobní plány jednotlivých studií Krátkého filmu. Zajišťuje, aby zaměření i proporcionalita odpovídaly společenské potřebě tendencím státní propagace. Schvaluje zařazování filmů do výroby. Schvaluje koprodukce. Kontroluje výsledky v celém rozsahu a podepisuje výrobní listy u každého filmu. Náměstkem ředitele je s. J[osef] Kotík,
- b) hlavní dramaturg Krátkého filmu s. J[osef] Pícek zkoumá a posuzuje ideové a umělecké zaměření krátkometrážní tvorby, všechny tematické plány jednotlivých studií a doporučuje opatření řediteli Krátkého filmu z hlediska celkové práce všech úseků Krátkého filmu.

3. [Ředitelé jednotlivých studií:]^u

- a) jsou odpovědni za sestavení a realizaci svých tematických a výrobních plánů. Řídí výrobu a jsou odpovědni za výsledky práce podle schválených zásad,
- b) každý ředitel má jako poradní orgán Uměleckou radu, která radí v zásadních věcech tvorby. Umělecké rady jmenuje a schvaluje ředitel Krátkého filmu na návrh ředitelů studií. Scénáře u filmů určených pro distribuci v kinech posuzuje Umělecká rada. U filmů odborných redakční rady složené z odborných poradců,
- c) v každém studiu je 2 – 5 dramaturgů, kteří se starají o dramaturgické zpracování námětů a dozírají na průběh realizace, spolupracují s autory. Ve své práci podléhají řediteli studia.

4. [Vedení jednotlivých studií:]^v

Dokumentární film Barrandov: O[ldřich] Kříž – ředitel
J[an] Vaniš – zástupce ředitele

ILUMINACE

Banská Bystrica 1959. Dokumenty ke kontextům I. festivalu československého filmu

M. Drtílek	– dramaturg
J. Blažek	– dramaturg
O. Vinš	– šéfredaktor zpravodajského úseku

NFA, fond ÚŘ ČSF (nezpracováno).

- a – připsáno rukou a podtrženo: „odevzdáno v MŠK dne 18. II. 1959 s. Markem“
b–h – podtrženo
i – připsáno rukou
j–v – podtrženo

- 1) Ke zmíněné decentralizaci došlo vládním nařízením č. 4/1957 z 16. 1. 1957 o organizaci filmového podnikání. Pro jednotlivé obory filmové činnosti byly tímto nařízením zřízeny hospodářské organizace s právní subjektivitou podřízené Hlavní správě Čs. filmu.

13.

1959, 19. únor, Praha. – Dopis ředitele Ústřední správy Čs. filmu Jiřího Marka ministru školství a kultury Františku Kahudovi se zprávou o prověrce aktuálního dramaturgického plánu Filmového studia Barrandov.

Praha, 19. 2. 1959

Soudruh
Dr. František [Kahuda]^a
ministr školství a kultury
[Praha]^b

Dr B/K

Vážený soudruhu ministře!

Na základě Vašeho příkazu provedli jsme spolu s ředitelem Filmového studia Barrandov prověření dramaturgického plánu na rok 1959 a předkládám zprávu o výsledku tohoto rozboru.

Zprávu Vám zasílám touto formou z toho důvodu, že většina odpovědných pracovníků Československého filmu odjíždí 20. a 21. 2. na I. festival čs. filmů do Banské Bystrice.

Se soudružským pozdravem

[Marek]^c
ředitel
Ústřední správy Čs. filmu

[přílohy]^d

Zpráva o prověření

dramaturgického plánu

Dramaturgický plán Filmového

studia Barrandov na rok 1959¹⁾

[Zpráva]^e

[o prověření dramaturgického plánu Filmového studia Barrandov
na rok 1959 (ke dni 18. 2. 1959)]^f

Na základě příkazu ministra bylo provedeno prověření dramaturgického plánu Filmového studia Barrandov na rok 1959 z hlediska kritik a připomínek k filmové tvorbě a z hlediska probíhající a připravované realizace. Vyplývají z toho tyto závěry:

- I. [Z dramaturgického plánu byla vyřazena]^g část zamýšlených látek; především z důvodů ideové nejasnosti byly vyřazeny látky:

[Podivné přátelství herce Jesenia]^h (ve scénáři se nepodařilo dosáhnout aktuálního ideového vyznění)

[Válka]ⁱ (Zavattiniho scénář měl závažné ideové nedostatky, pro které byl autorovi vrácen. Novou versi jsme nedostali.)

[Prodavačka snů]^j (pod názvem „Ženské domovy“ zamítnuto Uměleckou radou pro nejasnost ideového záměru)

[Jednou za život]^k (film zamýšlený jako koprodukce s Francií byl z ideových důvodů zamítnut a látka se přepracovává tak, aby byla uměleckým obrazem mezinárodní solidarity v období bojů za Slovenského národního povstání)

Pro nedostatečně vysokou uměleckou úroveň zpracování byly zamítnuty tyto látky:

[Jinovatka]^l

[Kruh se uzavírá]^m

Film [Cesta zpátky]ⁿ

byl dokončen již v roce 1958,

film [Policejní hodina]^o

nebude pravděpodobně realizován vzhledem k velké nákladnosti a vzhledem k tomu, že režisér točí současně jinou látku,²⁾

film [Dařbuján a Pandrhola]^p bude převeden na rok 1960.

Problémy jsou ještě s realizací filmu [„Muži jdou ve tmě“]^q (vzhledem k tomu, že pro právě skončený scénář nebyl ještě nalezen režisér) a s filmem [Julius Fučík]^r (vzhledem k tomu, že sovětský scenárista neskončil ještě svoji práci³⁾).

II. Ze schváleného a doplněného dramaturgického plánu na rok 1959 jsou nyní v realizaci a nebo v přípravě k realizaci tyto filmy:

[Pět z milionu] ^s	(v dokončovacích pracech)
[Slečna od vody] ^t	(v dokončovacích pracech)
[Život pro Jana Kašpara] ^u	(v dokončovacích pracech)
[Křižovatky] ^v	(v dokončovacích pracech)
[První a poslední] ^w	(v dokončovacích pracech)
[Sny na neděli] ^x	(v dokončovacích pracech)
[Taková láska] ^y	(v dokončovacích pracech)
[Ošklivá slečna] ^z	(v dokončovacích pracech)
[Májové hvězdy] ^{aa}	(dokončeno)
[Odsouzení k životu] ^{bb}	(zhruba dokončeno ⁴⁾)
[Kam čert nemůže] ^{cc}	(zhruba dokončeno)
[Velká samota] ^{dd}	(natočeno zhruba z jedné třetiny)
[105 % alibi] ^{ee}	(začíná natáčení)
[Dům na Ořechovce] ^{ff}	(dokončuje se natáčení)
[První parta] ^{gg}	(začíná natáčení)
[Kráľ Šumavy] ^{hh}	(přípravné práce)
[Laterna magica ⁵⁾] ⁱⁱ	(filmové pásmo pro Laternu magicu – přípravné práce)
[Na hranici ⁶⁾] ^{jj}	(2 povídky ze života pohraničníků, jedna je již natočena scénář druhé se dokončuje)
[Kruh] ^{kk}	(přípravné práce)
[Jednoho dne byli tři ⁷⁾] ^{ll}	(přípravné práce a úprava scénáře)

Dále se do připravovaných prací zařazují dětské filmy

[Princezna se zlatou hvězdou na čele] ^{mm}	(K. M. Walló)
[Princezna, medvěd a strašidla ⁸⁾] ⁿⁿ	(J. Z. Novák – dvě dětské pohádky)
[Zpívající pudřenka] ^{oo}	(podle povídky S[vatopluka] Hrnčíře)
[Přátelé na moři] ^{pp}	(S[ergej] Michalkov a dva spoluautoři – koprodukce s SSSR, scénář se připravuje)
[O letadélku Káněti ⁹⁾] ^{qq}	(podle knihy B[ohumila] Říhy)
a film [Letiště uzavřeno ¹⁰⁾] ^{rr}	(podle původního scénáře P[avla] Kohouta).

Z toho vyplývá, že ještě nebyl dán do výroby plný počet 27 filmů, které mají být vytvořeny Filmovým studiem Barrandov v roce 1959 podle plánu. Přitom mohou být ještě některé z uvedených látek převedeny na rok 1960.

III. Ze shora uvedené informace vyplývá, že z filmů, které jsou již ve výrobě nebo v přípravách několik látek zobrazuje různá pracovní prostředí ze současného života, zejména

[Pět z milionu] ^{ss}	(povídkový film)
[Velká samota] ^{tt}	(z prostředí jihomoravského JZD)
[Život pro Jana Kašpara] ^{uu}	(převážně lékařské prostředí)
[Křižovatky] ^{vv}	(z prostředí dálkové nákladní automobilové dopravy)
[105 % alibi] ^{ww}	(z prostředí kladenské mládeže)
[Slečna od vody] ^{xx}	– komedie (o dívce z pražského závodu).

Několik rozpracovaných filmů jsou psychologická dramata většinou zachycující prostředí inteligence.

[Dům na Ořechovce] ^{zz}
[Jednoho dne byli tři] ^{aaa}
[Kruh] ^{bbb}
[Sny na neděli] ^{ccc}
[První a poslední] ^{ddd}
[Taková láska] ^{eee}
[Ošklivá slečna] ^{fff}
[Letiště uzavřeno] ^{ggg} .

Veseloherní žánr zastupuje kromě již uvedeného filmu

[Slečna od vody] ^{hhh}
[Kam čert nemůže] ⁱⁱⁱ .

Dva filmy budou zobrazovat život a práci našich pohraničníků:

[Kráľ Šumavy] ^{jjj}
[Na hranici] ^{kkk} .

V souvislosti s připomínkou kolegia ministerstva školství a kultury byl zvýšen počet filmů vytvářených pro děti a mládež. Vedle 2 pohádek

[Princezna se zlatou hvězdou na čele] ^{lll} ,
[Princezna, medvěd a strašidla] ^{mmm}

budou vytvořeny 3 současné dětské filmy

[O letadélku Káněti] ⁿⁿⁿ	(dětský pohled na zázraky nové techniky)
[Zpívající pudřenka] ^{ooo}	(dětský dobrodružný film)
[Přátelé na moři] ^{ppp}	(film o přátelství sovětských a československých dětí).

Dva filmy jsou věnovány dospívající mládeži

[Odsouzení k životu]^{qqq}

[Křižovatky.]^{rrr}

Specielní a nesrovnatelný žánr představuje film vytvářený pro [Laternu magicu.]^{sss}

Filmovou adaptací známé románové předlohy bude film [První parta.]^{ttt}

Dva filmy jsou vytvářeny v československo-sovětské koprodukci

[Májové hvězdy]^{ttt} (byl právě dokončen)

[Přátelé na moři]^{uuu} (ideovým záměrem obou těchto filmů je přispět k prohloubení citů přátelství mezi československým a sovětským lidem).

Ústřední správa Čs. filmu i vedení Studia budou dbát o to, aby ještě do letošního plánu byla zařazena některá ze závažných politických témat, která jsou zpracovávána. Budeme se snažit o urychlené dokončení scénáře [Julius Fučík]^{vvv} (sovětský scenárista Čirakov přislíbil zakončit práci v první variantě do konce března t. r.), o urychlenou realizaci filmu [Muži jdou ve tmě]^{www} (podle románu J[iřího] Marka) a dále filmu Přežil jsem svou smrt (původní scénář M[ilana] Jariše zobrazující etický růst vězně koncentračního tábora). Budeme také dbát o urychlenou úpravu scénáře Mstitel (podle klasického románu Kašpar Lén mstitel K[arla] M[atěje] Čapka-Choda).

Vzhledem k tomu, že byla zpřísněna hlediska Umělecké rady, byl od počátku roku schválen s připomínkami pouze jediný scénář. Proto je zatím velmi obtížné vypracovat reálnou perspektivu dramaturgického plánu na rok 1960. Touto otázkou bude se vedení Ústřední správy a Filmového studia Barrandov zabývat v březnu.

NFA, fond ÚŘ ČSF (nezpracováno).

- a – proloženo
- b – proloženo a podtrženo
- c – rukopisný podpis
- d – podtrženo
- e – proloženo a podtrženo
- f-www – podtrženo

- 1) Dramaturgický plán ve fondu u průvodního dopisu chybí.
- 2) Film POLICEJNÍ HODINA natočil v roce 1960 Otakar Vávra.
- 3) Sovětský scenárista podle všeho scénář nedokončil anebo scénář nebyl československou stranou akceptován. V titulcích filmu REPORTÁŽ PSANÁ NA OPRÁTCE Jaroslava Balíka z roku 1961 jméno sovětského scenáristy Čirakova nefiguruje, šlo zřejmě o nový, samostatný projekt.
- 4) Jde o film Jiřího Krejčíka uvedený pod názvem PROBUZENÍ (1959).

- 5) Druhý program Laterny magiky nebyl nakonec dokončen; srov.: Jiří H a v e l k a, *Čs. filmové hospodářství 1956 – 1960*. ČSFÚ, Praha 1973, s. 256.
- 6) Jde o film VSTUP ZAKÁZÁN sestávající ze dvou středometrážních filmů – PRONÁSLEDOVÁNÍ (František Vlácil, 1958; pracovní název Hranice) a BLOUDĚNÍ (Milan Vošmik, 1959; pracovní název Na hranicích).
- 7) Pracovní název filmu Jaroslava Balíka ZKOUŠKA POKRAČUJE (1959).
- 8) Princezna, medvěd a strašidla, příp. Medvěd a strašidla, resp. Strašidla a medvěd byl společný název pro dvě souběžně natáčené středometrážní pohádky distribuované nakonec odděleně – O MEDVĚDU ONDŘEJOVI (Jaroslav Mach, 1959) a JAK SE FRANTA NAUČIL BÁT (Jaroslav Mach, 1959).
- 9) Filmová adaptace Říhovy prózy vstoupila do kin pod názvem PRÁZDNINY V OBLACÍCH (Jan Valášek, 1959).
- 10) Název tohoto filmu byl upraven na LETIŠTĚ NEPŘIJÍMÁ (Čeněk Duba, 1959).

14.

1959, 18. únor, Praha. – Program I. festivalu československého filmu v Banské Bystrici publikovaný v interním týdeníku Čs. filmu *Filmové informace čtyři dny před zahájením festivalu*. Program ještě neobsahuje vystoupení ministra školství a kultury Františka Kahudy, pod stejným názvem, totiž heslem celého festivalu, je avizován referát ředitele ÚS ČSF Jiřího Marka.

PROGRAM

I. FESTIVALU ČESKOSLOVENSKÉHO FILMU V BANSKÉ BYSTRICI

22. 2. 1959	Krátký film „ČSR I.“ a celovečerní film „Občan Brych“
23. 2. 1959	Referát „Za užší sepětí filmové tvorby se životem lidu“ (J[iří] Marek, ředitel Ústřední správy Čs. filmu, Praha)
Krátký film „Martin Kukučín“, celovečerní film „Deštník sv. Petra“
Krátký film „Uzel na kapesníku“, celovečerní film „Cesta zpátky“
24. 2. 1959	Referát „Současné problémy zobrazení dělnické třídy a vesnice v naší kinematografii“ (Jan Kliment)
Krátký film „Expo 58“, celovečerní film „Tenkrát o vánocích“
Krátký film „Záření a život“, celovečerní film „Hry a sny“
25. 2. 1959	Referát „Tematika boje za mír proti fašismu“ (J[uraj] Špitzer)
Pásma krátkých filmů: „Muži nad zemí“, „Vietnamské řeky“ ¹⁾ , „Měsíční pohádka“, „Moře, nepokojná voda“, „Motýli tady nežijí“, „Někdy v listopadu“, „Člověk není sám“
Krátký film „Dokumenty dějinné síly“, celovečerní film „Občan Brych“
Krátký film „Dokumenty dějinné síly“, celovečerní film „Útěk ze stínu“

26. 2. 1959 Referát „Socialistické pojetí psychologického filmového dramatu“
(dr. St[anislav] Zvoníček)
Krátký film „Pohyb a čas“, celovečerní film „Hlavní výhra“
Krátký film „Johanes Doktor Faust“, celovečerní film „Smrt v sedle“
27. 2. 1959 Referát „Otázky filmové veselohry“ (I[van] Jerábek)
Referát „O filmech pro děti a mládež“ (I[van] Urban)
Krátké filmy „Tragédie vodníkova“ a „Nekrvavá bitva“, celovečerní film
„O věcech nadpřirozených“
Krátký film „Domov, součást našeho života“, celovečerní film „Štěstí přijde v neděli“
28. 2. 1959 Referát „Společenské poslání krátkometrážní tvorby“ (J[osef] Pícek)
Krátké filmy „Tucet mých tatínků“ a „Kapky a bubliny“, celovečerní film „Touha“
Vyhlášení čestných uznání, Ceny československé filmové kritiky, Anketa filmového diváka
Krátký film „Grafik Vincent Hložník“, celovečerní film „Poslední návrat“

Filmové informace 10, 1959, č. 7 (18. 2.), s. 13.

- 1) Jde patrně o film vedený v pozdějších filmografiích pod názvem NA ŘEKÁCH VIETNAMU (Jaroslav Novotný, 1958)

15.

1959, 23. únor, Banská Bystrica. – Publikovaná verze referátu ministra školství a kultury Františka Kahudy na konferenci konané v rámci I. festivalu československého filmu v Banské Bystrici.

Za užší sepětí filmové tvorby se životem lidu

František Kahuda

Festival čs. filmu, který letos pořádáme poprvé, má být významnou příležitostí pro náš film, aby podle nejzávažnějších hledisek současného života naší společnosti zhodnotil výsledky své práce za uplynulý rok. Slibujeme si od festivalu, že prokáže, do jaké míry a jakými prostředky zobrazuje naše filmová tvorba nejrůznější stránky vývoje v naší republice, že se pozornost filmových pracovníků soustředí ke společnému řešení naléhavých společenských a tvůrčích problémů, že se zde ujasní ideové a umělecké směřování našich filmových pracovníků. Filmy, které zde budou předvedeny, vyvolají jistě mnohou diskusi, a to nejen umělců a kritiků, ale i pracovníků z jiných kulturních oblastí a z našeho veřejného života. Letošní filmový festival má svým podílem současně napomoci k úspěšnému řešení úkolů, které se stanou obsahem jednání Sjezdu socialistické kultury.

Již svou povahou nás film, který je jedním ze společensky nejzávažnějších umění, vede k tomu, abychom problematiku naší tvorby posuzovali a hodnotili v širokých souvislostech, vědomi si občanské a umělecké odpovědnosti vůči početnému kolektivu diváků u nás i v zahraničí.

Proto bych chtěl našemu jednání předeslat některé poznámky, se kterými se ke kulturním pracovníkům obrátila naše komunistická strana.

Linie XI. sjezdu Komunistické strany Československa zahrnuje úkol dovršit socialistickou výstavbu v oblasti politiky, ekonomiky, ideologie a kultury. Tyto oblasti jsou v procesu výstavby spojeny a vzájemně podmíněny. Socialismus chápeme jako nové poměry i jako novou společnost. Významné místo v úsilí za socialistickou společnost náleží kulturní tvorbě, neboť ta je nenahraditelným výchovným prostředkem. Záleží nám na tom, aby výchovný účín umění byl v souladu se socialistickými myšlenkami, aby byl spojen se závažnou problematikou vytváření socialistických vztahů. Umění a jmenovitě filmová tvorba se musí stát významným podílníkem v nadcházejícím období, kdy ve světě dojde k zásadní kvalitativní změně v poměru sil mezi socialismem a kapitalismem, kdy bude prokázána všestranná a absolutní převaha našeho zřízení nad kapitalistickým systémem. Tyto celkové souvislosti a perspektivy by umělecký pracovník neměl ani na okamžik opomíjet. Z jednání XXI. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu je zřejmé, že schválený sedmiletý plán, jehož realizace povede k vytvoření materiální základy přechodu k reálnému komunismu, bude znamenat „sedm let, která ořesou světem“.

Myšlenky socialismu se staly vlastnictvím širokých vrstev našeho lidu. City socialistického vlastnictví a internacionalismu tvoří základ uvědomění našich pracujících. V současné etapě jde o to překonat dosavadní vlivy buržoazní ideologie a rozšířit do všech vrstev lidu působení marxismu-leninismu, přejít v duchu vědeckého socialismu důsledně od slov k činům.

Tak nabývá výchovné a kulturní působení na svém významu. Ti kteří chápou kulturu izolovaně od politického a hospodářského rozvoje země, kteří kulturu a umění pojímají individualisticky a podceňují, či dokonce ignorují její společensko-výchovnou funkci, dostávají se do rozporu s našimi kulturněpolitickými potřebami a poškozují i samo umění.

Některé projevy tohoto chápání se ohlásily jako důsledek myšlenkového chaosu, jímž byla po XX. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu zasažena část naší veřejnosti a jmenovitě umělecké inteligence. Tyto názory obrazy nízkou teoretickou úroveň a politickou nepevnost jejich nositelů.

Proti šíření takových názorů a nálad byla mimo jiné namířena již celostátní konference strany v roce 1956. Její závěry pomohly řadě našich umělců a kulturních pracovníků, aby dokázali rozpoznat projevy liberalismu a protisocialistických teorií. Zůstali však někteří, již své názory neproověřili revoluční teorií a praxí, kteří se uchýlili k formulování uměleckých koncepcí, s nimiž pronikají především prostřednictvím některých kulturně uměleckých časopisů na veřejnost. Hlásají, že umění má být pouze svědectvím doby, sociálním hygienikem společnosti, pasivním, objektivistickým obrazem našeho života, vytvořeným z pozic nezainteresovaného autora.

Tyto teorie jsou namířeny proti marxistickému pohledu na umění a především proti zásadě stranickosti kultury. Ve svých důsledcích jsou zjevnou revizí základních principů leninského pojetí úlohy umění ve společnosti. Jejich politickým výrazem je snaha stavět umění proti ideologii, vydávat umění za oblast nezávislou na politickém boji a rozvíjející se mimo jeho určující vliv.

Tvorba, která vychází z takových kritérií, dostává se do rozporu s objektivní pravdou, se životem, končí na protistranické pozici. Takové jsou důsledky jednak ideového zmatku některých našich intelektuálů, někdy však i záměrně záškodnické činnosti třídního nepřítele, který vystihl slabiny současné kulturní kritiky a využívá jich, aby vývoj našeho umění ovlivnil, dezorientoval a poškodil.

Příznačným jevem těchto snah je např. silné pronikání naturalismu do uměleckých děl, oprašování starých a překonaných uměleckých mód, soustředění na výraz životního pocitu lidí stojících stranou současného života, maloměšťáků s hlubokou životní skepsí, překážejících zdravému revolučnímu proudu. Takové tendence mohou snadno přerůst v otevřeně revizionistický projev. Touto cestou se dal kupříkladu film „Tři přání“. Na filmu „Tři přání“ je výmluvně demonstrována metoda revizionismu, vyznačující se absolutizováním izolovaných faktů na obecnou pravdu, záměnou nepodstatných jevů za jevy podstatné, přežitků kapitalismu za zplodiny našeho zřízení. Dostává se tak ke slovu nový schematismus, který zaměnil příkrášlování skutečnosti za rub tohoto jevu a začíná očerňovat naši skutečnost, tvářit se povýšeně a pohrdavě k pracovnímu úsilí našeho lidu, ignorovat hrdinný boj, který vede strana.

Naše strana a náš stát jsou zásadně proti administrování a reglementaci umění. To však neznamená, že ponecháme umění živelnému vývoji a že opustíme leninské principy řízení literatury, umění a kultury. Právě naopak. Podceňovat tyto otázky by znamenalo pozbývat tak významného prostředku socialistické výchovy mas, jakým je a musí být umění a kultura, a tak vyklízet pole třídnímu nepříteli. Nemůžeme proto pochopitelně připustit, aby byla různými uměleckými výtvoři podryvána víra našeho lidu v reálnost socialistických cílů, aby bylo podmíněno jeho přesvědčení o pravém smyslu revolučních

přeměn, aby byly šířeny nihilistické nálady a duch maloburžoazní skepse a poraženectví. Jsme přesvědčeni, že důsledná a cílevědomá péče strany a našeho státu povede k důslednému přechodu naší umělecké inteligence, pokud se tak ještě v její části nestalo, od individualistických přežitků a mělkého demokratismu, k socialistické demokracii, k zásadám komunismu.

Z celkového posouzení současné situace naší kultury a umění i nových úkolů, spojených s dovršením socialistické výstavby vyplývá tedy požadavek plně prodatnout naši uměleckou tvorbu stranickým duchem, zvýšit a posílit na tomto úseku vedoucí úlohu strany.

Současný stav československé filmové tvorby souvisí s celkovou situací na kulturní frontě. I zde se nám obráží jako objektivní fakt disproporce mezi stále rychlejším pokrokem výroby a technického rozvoje v socialistické zemi a mezi přeměnou společenských vztahů, myšlení celých složek naší společnosti a jmenovitě pak některých kulturních a uměleckých pracovníků. Na řešení tohoto rozporu je nyní třeba soustředit pozornost a úsilí.

Hodnotíme-li československou filmovou tvorbu za rok 1958, můžeme zaznamenat některé velmi kladné výsledky. Svým způsobem lze 60. jubilejní rok naší kinematografie pokládat za jeden z nejúspěšnějších v naší filmové historii. Mnohým československým filmům se dostalo vřelého přijetí a vysokého ocenění od našich diváků. Filmoví pracovníci získali několik významných státních poct, cen a jiných vyznamenání. Československý film získal dále nejvyšší pocty a vyznamenání na mezinárodním foru. „Vynález zkázy“ dostal Velkou cenu na Mezinárodním filmovém festivalu v Bruselu. „Černý prapor“ získal na Mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech třetí hlavní cenu. Slovenský film „Štyridsaštyri“ obdržel mezinárodní cenu kritiky a zvláštní čestné uznání karlovarské festivalové poroty. Mezinárodní cenu filmového tisku získalo jednomyslně dílo „Vlčí jáma“ v Benátkách. „Laterna magika“ se stala senzací Světové výstavy v Bruselu. Zde jsme také získali několik významných cen za krátké filmy.

K úspěchům, kterých bylo v minulém období dosaženo, nutno počítat též zapojení nových mladých filmových pracovníků, kteří se vesměs osvědčili. Byla rozšířena výroba a došlo ke snížení nákladů na výrobu filmů, aniž se výrazněji projevila ochota slevovat na ideových a uměleckých kvalitách filmové produkce. Naše revoluční ideologie našla svá nová osobitá vyjádření v pracích skutečně novátorských, které našly nové tvárné prostředky k hlubšímu a účinnějšímu vyjádření socialistických myšlenek. V tvorbě uměleckých hraných filmů převládla současná tematika. Je ovšem třeba pro přesnost říci, že není vždy správně chápána. Podívejme se konkrétně, jaká jsou hlavní témata našeho filmu, který se zabývá současností. Jsou stále omezena většinou na pražské prostředí, na příběhy téměř výlučně soukromého života, a to na příběhy nikoli optimistické, na problematiku jen určité části naší mládeže. Objevila se série filmů soustřeďujících pozornost k otázkám bytové krize, o kterých však nelze říci, že by nám tuto problematiku účinně napomáhaly řešit. Nastoupila i celá škála námětů o křivdách a ukřivděných, látky o zločinnosti mládeže, o takových příslušnících mladé generace, kteří se časově i místně dají zasadit kamkoli bez ohledu na státní hranice a společenský řád. Byl by zajímavý i prostý statistický výkaz, který by ukázal, kolik filmů spatřuje naši současnost výlučně mezi starými rozbitými baráky, kde život probíhá na pavlači či v ušpiněném

bytě, postrádajícím minimální hygienické zařízení apod. Je paradoxní slyšet v této souvislosti odkaz na přejímání tvůrčích zkušeností z neorealistickej tvorby. Právě toto mechanické, formální přebírání prvků, které v neorealistickejch filmech poukazují obžalobně na kapitalistickou skutečnost, dostává v naší socialistické skutečnosti úplně jinou, zpátečnickou platnost. Člověka bezděky napadne – usuzuje-li podle takoveto filmové tvorby –, zda u nás ještě existuje zdravá rodina, zda se u nás vůbec provádí bytová výstavba, zda u nás existuje i jiná mládež než páskové, zda alkoholismus patří k podstatným projevům současného života v naší společnosti, zda existuje pro náš film družstevní venkov, zda se konečně na plátnech objeví typ soudobého dělnického hrdiny, politického a veřejného pracovníka, jakých v továrnách, v družstvech a na ostatních pracovištích vyrostly tisíce. Věřím, že by se vyplatilo ověřit se dojmy diváků, vycházejících z kin po shlédnutí některých filmů z nedávné produkce. Na krajských konferencích o filmové distribuci se hovořilo o tom, že diváci po promítání našich filmů velmi často pociťují stísněnost, či dokonce depresi z procesu tlení, který jim byl ve filmu prezentován. Divme se pak, že návštěvníci našich kin, jejichž většinu přirozeně tvoří pracující z dělnického a zemědělského prostředí, takovouto ideovou a uměleckou orientaci kritizují. Navíc současnost, která je tématem zpracována, bývá někdy jen zdánlivá, představována jaksí jen šatem, nikoli aktuální problematikou. O takovém filmu, oblečeném do prostředí těchto dnů, se pak právem říká, že mohl být natočen před 30 lety. Navíc – a to je vlastně to základní – je třeba si uvědomit, že nelze u každého tvůrce zaručit objektivní pohled na naši současnost. Je přirozené, že posuzuje-li ji někdo maloměšťáckýma očima, vyjde mu zcela jinak než tomu, kdo ji analyzuje pohledem vědeckého socialismu, z pozic revoluční dělnické třídy. Současnost chápeme jako kontakt s epochou. Předpokládá to smysl a schopnost postihnout a vyslovit především to historicky nové, rozlišovat jevy nepodstatné a podstatné, procesy klíčové a druhořadé, fakta izolovaná a příčinné souvislosti faktů, jednotu a rozpornost jako projev dialektiky vývoje.

Při řešení těchto zásadních nedostatků musíme hlavní důraz položit na práci filmové dramaturgie a na její vliv na literární přípravu filmu. Jen cílevědomost filmové dramaturgie, prodchnuté stranickostí, proniknuté inspirující silou dominujících jevů naší společnosti může a musí vytvářet filmový obraz o životě naší společnosti.

Nemůžeme proto kromě úspěchů naší filmové tvorby nevidět i její ideově umělecké nedostatky. Nesouhlasíme s pokusy ospravedlňovat ideovou scestnost v některých dílech příčinami vyplývajících ze špatných uměleckých postupů. Bylo by to vlastně zapřáhání koně ne před, ale za vůz. Ideově umělecké nedostatky, které se projeví zvláště nápadně ke konci roku 1958, jsou zřejmě výsledkem tendencí, které se již ohlašují delší dobu. Vzpomeňte jen na příklad na některé rysy filmů „Tam na konečné“, „Štěnata“, „Snadný život“, „Mezi nebem a zemí“ a podobně. Ohlašují se zejména v oblasti scenáristické tvorby a dramaturgie, ale i v podléhání vlivům některých západních uměleckých směrů v oblasti realizace.

Nutno proto říci, že realizace současných témat, jež znamenala pro socialistické obecenstvo tvorbu zajímavější, se současně nedovedla vyrovnat s řadou nových specifických úkolů, takže v některých případech skončila nezdarem.

Takto se ke škodě uměleckého díla projeví tendence odlučovat estetickou složku tvorby od jejího sociálního obsahu či jindy měřit funkci našeho umění kritérii neorganicky

k nám přenesenými ze západní tvorby a takto mylně pojímat požadavek světovosti. V naší filmové tvorbě a dramaturgii se konkrétně projeví přežitky maloburžoazního myšlení, pocity beznaděje, ukřivdění a individualistické výlučnosti, subjektivistické názory zbavené společenského a vývojového kontextu.

Některé scénáře a dokonce i natočené filmy byly tak zbaveny stranického hlediska, a ojedinělé z nich se dokonce svým charakterem vyřadily ze socialistické kultury.

Nebezpečí, které se v minulých letech projevilo i v našem filmu, tj. schematické zjednodušování životní pravdy a vulgarizace velkých idejí, bylo odhaleno, avšak z tohoto odhalení si ne všichni tvůrčí pracovníci vyvodili správné závěry a poznatky. Ti, kteří uvažují mechanicky, jimž staré myšlení překáží v dialektickém úsudku, přešli ve svých závěrech k opačnému jevu, k ústupu z ideových pozic a k výkyvu k liberalismu vůči přežitkům myšlení a vkusu maloburžoazní části publika.

Je třeba zdůraznit, že tyto nesprávné tendence se projevily jak v českém filmu, tak v dramaturgii filmu slovenského. V této souvislosti je nutno vzpomenout filmu „V hodině dvanácté“. Ačkoliv jde o dílo protifašistické, nemůžeme přijmout pohled na nositele slovenského fašismu – Ľudáky a gardisty –, kteří v tomto filmu působí dojmem alibistů a nevinných vykonavatelů příkazů německých nacistů. Zkoumáme-li tedy působnost naší filmové tvorby z hlediska aplikace Marxovy teze o tom, že filosofové nemají svět jen různým způsobem vykládat, ale též měnit, měříme-li loňskou práci tím, jak náš film pomáhal změnit život k lepšímu, jak obohatil našeho člověka ideovými, morálními i estetickými hodnotami, musíme uznat, že vcelku tuto svou nejvýznamnější úlohu v kulturní revoluci plní zatím nedostatečně.

Z těchto souvislostí vyvozujeme, že základním měřítkem pro naši celoroční tvorbu i pro každý jednotlivý film musí být požadavek stranickosti. Nechápeme tento pojem úzce, nýbrž jako široké podřízení všech našich tvůrčích snah socialistickým cílům, k nimž vede naši společnost strana. Hodnocení stranickosti a socialistického stanoviska autorova rozbíráme ovšem nejen z hlediska jeho subjektivního záměru, ale též podle toho – a především podle toho –, jak film objektivně působí, jak objektivně obohacuje socialistickou kulturu. Není totiž vyloučené, že někdy dojde k rozporu mezi subjektivním záměrem a objektivním vyzněním díla, a je pak nasnadě, že rozhodujícím hlediskem se musí stát objektivní platnost tvůrčího činu. Takto je nutno především posuzovat ta díla, jež vyslovují společenskou kritiku, v nichž často vzniká nebezpečí, že se dostanou do jakési „nadstranické pozice“ a že tato pozice pak zastíní správný pohled na skutečnost, takže jsou leckdy nadřazovány dílčí nedostatky a nepodstatné jevy celkovým souvislostem a podstatným složkám vývoje.

Hledisko stranickosti v sobě skrývá i některé podněty k otázce hrdiny současného socialistického umění. Je nesporné, že naše společnost prochází procesem revolučního přerodu. těžiště tohoto vývoje je v činnosti masy pracujících. Zde je ohnisko společenských vývojových souvislostí, zahrnujících život celého našeho kolektivu a každého jednotlivce naší společnosti. V této oblasti jsou obsažena nejzávažnější témata současného socialistického umění. Odpovídá požadavkům objektivní pravdy, požadavkům naší společnosti, aby se pozornost tvorby soustředila na hrdinu tohoto převratného procesu, aby tento hrdina byl zpodoběn v celé své hloubce i jednoznačnosti, jednoduše i rozpornosti. Zde jsou – obrazně řečeno – opravdu lvi, ona typická, dosud nezmapovaná bílá místa, která čekají na

pozornost filmových pracovníků. Neodpovídá objektivní pravdě vydávat za centrální postavu současnosti nalomeného či ukřivděného jednotlivce, který je neschopen prožívat více než své individuální problémy, a proto podléhá maloburžoazní skepsi a malověrnosti.

Z těchto souvislostí vyplývá i potřeba úvah o poslání filmového umělce. Tvůrce filmů má neobyčejnou odpovědnost před rozsáhlou obcí diváků. Asi 210 milionů lidí shlédne u nás do roka uváděnou filmovou tvorbu. Asi jednu pětinu z ní tvoří české filmy. Jak jsou tedy naši tvůrčí pracovníci k této odpovědnosti připraveni? Jak znají skutečnou reagenci diváků na své filmy? Mělo by být samozřejmým požadavkem, že filmový umělec bude znát současný život našich pracujících a chápat zákonitosti vývoje v naší republice. Všechny tyto jevy nelze ovšem pochopit pouhým povrchním nazíráním. Klíčem k nim je studium teorie a praxe marxismu-leninismu v jednotě. Někteří naši tvůrčí pracovníci dovedou operovat marxistickou terminologií a formulemi. Avšak jejich znalost je knižní a nezažitá. Nemůže proto životu postačovat. Spolu s politickým a odborným studiem se proto hlásí nutnost přiblížit umělce životu našich pracujících. Právě v oddělenosti od revolučního přetváření života vznikají u tvůrčích pracovníků úzké či zkreslené názory na naši skutečnost, pohled ulpívající na povrchu. Důsledky této odtrženosti je jasně vidět v tom, že náměty děl jsou nejčastěji jen okrajové a velmi často i ploše zpracovány.

Je proto prvním požadavkem, který na filmového pracovníka klademe, aby v něm zesílilo vědomí lidské, občanské a umělecké odpovědnosti, abychom pozitivně skoncovali s projevy a důsledky ideové neujasněnosti.

Režisér musí být důkladně vybaven znalostmi marxismu-leninismu, musí se snažit o dosažení své vysoké vzdělanostní úrovně, musí milovat socialistickou přítomnost a být obdařen schopností nadchnout se naším životem a našimi lidmi a pro tento život a pro tento lid pracovat. Požadujeme od režiséra, aby byl myslitel, aby svými znalostmi a plány byl vždy o nějaký kus vpředu před těmi, ke kterým chce přijít s novou myšlenkou, s novými pocity, s novým smyslem děje. Požadujeme od umělce, aby svůj názor uměl vyslovit vysoce uměleckým způsobem, aby mu ve filmu dal výraz svou vlastní řečí, která odpovídá ideálům národa, k němuž patří.

Společenská odpovědnost povede umělce k tomu, že se rozhodně nebude uzavírat jen do svého soukromí, že se nebude odtrhovat od kolektivního myšlení, cítění a aktivity, že vymizí pocity elitnosti a nadřazenosti, které se objevují u některých našich filmařů spolu s tendencemi umělecké výlučnosti a s formalistními, samoúčelnými výboji. Zdůrazňujeme hledisko společenské a umělecké odpovědnosti též proto, že v loňské tvorbě se vyskytovala díla, která se vůči těmto hlediskům prohřešila. Z nich nejzávažnějším je kýč a umělecký zmetek – film „Hvězda jede na jih“.

Maximum pozornosti při zvyšování občanské a umělecké odpovědnosti je třeba věnovat mladým umělcům, filmovým pracovníkům a autorům, kteří spolupracují s naším filmem a jejichž kolektiv by měl být podstatně rozšířen. Jde často o nadané, talentované pracovníky, kterým byla dosud věnována malá politická péče. Vede to pak k tomu, že při své životní, politické a odborné nezkušenosti zbytečně dlouho tápají. Někdy hrozí i nebezpečí, že – neusměrní-li jejich tvůrčí a politický růst náš vliv – dostanou se tito mladí lidé do špatných rukou, pod špatný vliv. Je proto žádoucí, aby se tvůrčí skupiny soustavně zabývaly otázkami uměleckého a ideového růstu svých mladých spolupracovníků, a to nikoliv jen obecně, ale na základě konkrétních uměleckých a povahových předpokladů jednotlivých

umělců. V pomoci umělcům jsme ochotni vynaložit velikou trpělivost a citlivost, příslušnou taktnost, ale zároveň otevřenou soudružskou kritiku, ideovou zásadovost.

Chceme v naší tvorbě dosáhnout větší tematické šíře, zahrnout do ní další látkové oblasti, větší bohatost a širší žánrů a stylu v celkovém profilu filmové produkce. Znamená to hledat vlastní, osobité výrazové prostředky, oprostit se od povrchního, nekritického podléhání vlivům produkce, která je vytvářena v podmínkách kapitalismu.

Musíme též odstranit nedostatek filmů pro mládež.

Značnou pozornost chceme věnovat i oblasti krátkometrážní tvorby. Zaslouhuje si ji dramaturgie i umělecká realizace v jednotlivých složkách. Vysoká umělecká úroveň našich loutkových kreslených a trikových filmů by měla být spojována se závažnějšími ideovými náměty.

Pozornost dramaturgie populárně vědeckého filmu bude třeba soustředit též k látkám ze společenských věd, k problémům vytváření vědeckého světového názoru. Rovněž zvýšení úrovně realizace témat je žádoucí.

Tvorba dokumentárních filmů, která dosáhla některých dobrých výsledků, má ještě mnoho příležitostí v látkách z rozhodujících úseků socialistické výstavby naší republiky.

Soudruzi a soudružky! Jaké závěry vyplývají ze stručného výčtu podnětů, s nimiž se obracím na toto pracovní shromáždění? V čem spatřujeme příčiny nedostatků, které se projeví v loňské tvorbě, a na co se tedy nutno soustředit především, abychom úroveň připravované produkce rozhodně zlepšili?

Příčinou vážných nedostatků bylo bezesporu to, že vedoucí pracovníci filmu si neuvědomovali v plném dosahu nesprávné ideologické koncepce a škodlivé názory a nebojovali proti nim s dostatečnou argumentací, energií a důsledností. Podíl na chybách má rovněž umělecká rada, která nejednou projevila ideové ústupky při řešení některých závažných otázek, takže její práci nelze celkově hodnotit jako uspokojivou. Za chybné a škodlivé jevy v naší současné filmové tvorbě odpovídají též dramaturgické orgány. I v nich se projevila slabá teoretická a politická úroveň pracovníků, neznalost současného života a odtrženost od hlavního proudu socialistické výstavby.

Tento stav je nyní třeba radikálně zlepšit.

Poslání a úkoly kultury a jmenovitě filmu považujeme v období dovršení socialismu za nanejvýš významné. Komunistická strana a vláda republiky spatřují v umělcích své přední pomocníky. Máme dostatek tvůrčích sil na kterémkoliv úseku. Naprostá většina umělců prokázala již svou oddanost socialistickému společenskému zřízení a upřímnou snahu pomáhat při uskutečňování vpravdě historických cílů.

Náš lid má pevnou důvěru v umělce, věří, že ve svých dílech ještě přesvědčivěji a umělecky náročněji vyjádří velikost, krásu, složitost, pokrok a růst našeho současného života i obdivuhodné perspektivy, které lidstvu dává komunistická budoucnost.

Přeji proto filmovému festivalu, aby se stal veřejnou tribunou, na níž budou s veškerou náročností, citlivě a do hloubky, v otevřené soudružské diskusi probrány otázky, které jsou předmětem pozornosti širokých vrstev naší veřejnosti. Přeji vám, aby závěry z diskuse na tomto filmovém festivalu pomohly ideově ujasnit vaše umělecké plány, aby vnesly jistotu do vašeho názoru, aby byly předpokladem k vytvoření nových děl socialistické kultury.

I. festival československého filmu Banská Bystrica 22 – 28 februára 1959.

B. m. [Bratislava], b. d. [1959], s. 3–10.

16.

1959, 28. únor, Banská Bystrica. – Závěrečná rezoluce schválená účastníky konference, která se konala v rámci I. festivalu československého filmu.

REZOLUCE

Účastníci I. festivalu československého filmu, konaného v Banské Bystrici, obšírně hodnotili svou tvorbu za uplynulé období a sjednotili se na závěrech pro další práci.

Dnes, kdy náš pracující lid nastoupil pod vedením Komunistické strany Československa k rozhodujícímu boji za dovršení socialistické výstavby v naší vlasti, připadá celé naší kultuře a také nejmasovějšímu umění – filmu – významná úloha v komunistické výchově.

Československé filmy vytvořené v uplynulém období dosáhly pro své humanistické zaměření, uměleckou a ideovou úroveň a technické výboje vysokého ocenění doma i ve světě. Byly však natočené také filmy, které jsou vzdáleny myšlení a cítění našeho lidu, ve kterých vážné chyby, plynoucí z jednostranného pohledu a nedostatečné znalosti života, z ideové nepevnosti, mohly přerůst v otevřený projev revizionismu.

Na základě hodnocení kladných i záporných výsledků minulého období shodli se filmoví pracovníci na zásadách své další práce. Jen při všestranném a hlubokém poznání života, při pevném sepětí filmových tvůrců se zájmy a tužbami pracujícího lidu, při správném stranickém pochopení typických jevů naší současnosti, je možno vytvářet mistrovská díla důstojná naší velké epochy.

V této souvislosti naléhavě vystupuje do popředí nutnost prohloubit práci dramaturgie. Je nutno i nadále vidět v současné tematice hlavní směr dramaturgické práce a celé filmové tvorby, přičemž náměty mají být čerpány z rozhodujících úseků našeho společenského přerodu, a tak aktivně bojovat za socialistickou přeměnu naší společnosti i za nový morální profil našeho člověka.

Je třeba dávat možnosti mladým talentům a nalézat nové tvárné prostředky k hlubšímu i účinnějšímu vyjádření socialistických myšlenek, jakož i podporovat osobitost výrazu jednotlivých filmových tvůrců, rozšíření a pestrost žánrů. Obdobné zásady platí i pro krátkometražní tvorbu, jíž přísluší významná výchovná a propagační úloha.

Českoslovenští filmoví pracovníci stojí pevně za Komunistickou stranou Československa a svým uměním přispívají a přispějí k dovršení kulturní revoluce v naší vlasti.

Vidí v usneseních XI. sjezdu KSČ a XXI. sjezdu KSSS živý zdroj své tvůrčí činnosti, protože otevírají obdivuhodné perspektivy, které dává našim národům a celému lidstvu komunistická budoucnost.

V Banské Bystrici dne 28. února 1959

Filmové informace 10, 1959, č. 9 (4. 3.), s. 21.

17.

1959, 17. březen, Praha. – Návrh na změnu složení Umělecké rady, poradního orgánu ředitele FSB, včetně přejmenování na Umělecko ideovou radu. Součástí materiálu je i nový statut tohoto orgánu. Návrh, který si vyžádal ministr školství a kultury František Kahuda příkazem č. 9 z 16. 2. 1959, předložil kolegiu MŠK ředitel ÚS ČSF Jiří Marek.

Ústřední správa Čs. filmu
Pro kolegium MŠK dne

V Praze dne 17. března 1959.

Návrh na změnu nového kádrového složení
Umělecko ideové rady.

[...] ^a

Ve smyslu příkazu
ministra školství a kultury č. 9
předkládá Ústřední správa
Čs. filmu

a) změnu kádrového složení
Umělecko ideové rady jako
poradního orgánu ředitele
Filmového studia Barrandov,

b) změnu názvu tohoto
poradního orgánu na
Umělecko ideovou radu jako
poradního orgánu ředitele
Filmového studia Barrandov.

Současně se předkládá Statut
Umělecko ideové rady.

Předkládá: ředitel Ústřední
správy Čs. filmu
s. J[iří] Marek

[Návrh usnesení:] ^b

Kolegium MŠK schvaluje

- 1) změnu názvu Umělecké rady na
Umělecko ideovou radu jako poradního
orgánu ředitele Filmového studia
Barrandov,
- 2) navržené změny členů Umělecko
ideové rady jako poradního orgánu
ředitele Filmového studia Barrandov;

ukládá

- 1) řediteli Ústřední správy Čs. filmu
s. J[iřímu] Markovi oznámiti, event.
poděkovati odcházejícím členům býv.
Umělecké rady a jmenovati nové členy
Umělecko ideové rady podle schválení
kolegiální rady MŠK,
- 2) nám. ministra s. [Václavu] Pelíškovi
do 10 dnů předložení návrhů na změny
schvalovací komise MŠK pro přijímání
českých filmů ve smyslu příkazu
ministra školství a kultury č. 9
ze 16. 2. 1959, bod 3);

doporučuje

ministru školství a kultury svolání
nových členů Umělecko ideové rady
za účasti ředitele Ústřední správy
Čs. filmu a ředitele Filmového studia
Barrandov za účelem vysvětlení jejich
odpovědné funkce

Kolegiální poradou MŠK ze dne 2. 10. 1958 na návrh Ústřední správy Čs. filmu byla schválena Umělecká rada jako poradní orgán ředitele Filmového studia Barrandov v tomto složení:

A[ntonín] M[artin] Brousil
 Dr. A[dolf] Hoffmeister
 L[udvík] Aškenázy
 J[an] Drda
 M[ilan] Jariš
 J[iří] Sequens
 E[lmár] Klos
 M[iloslav] Stehlík
 O[takar] Vávra
 F[rantišek] Vrba
 Dr. M[iloš Václav] Kratochvíl
 E[rik Adolf] Saudek
 V[ojtěch] Jasný

z titulu funkce ředitele Ústřední správy Čs. filmu s. J[iří] Marek, vedoucí odboru pro tvorbu a distribuci filmů Ústřední správy Čs. filmu s. Dr. M[iloš] Brož, za ZV ROH Filmového studia Barrandov s. J[iří] Mareš.

V poslední době projevíly se nedostatky zejména v nedostatečném ideovém pojetí schvalovaných literárních scénářů, které vedly k realizaci některých filmů, které se staly předmětem oprávněné kritiky jako filmy nežádoucí.

Aby již v samotném prvopočátku při realizaci filmů bylo dbáno žádoucí ideovosti a stranickosti při zachování největší uměleckosti, která je ukládána našemu filmu ve smyslu usnesení XI. sjezdu KSČ o dovršení kulturní revoluce, navrhuje Ústřední správa Čs. filmu ve smyslu příkazu s. ministra školství a kultury č. 9 ze dne 16. 2. 1959 toto:

I.

Aby nynější poradní orgán ředitele Filmového studia Barrandov Umělecká rada ve vlastní náplni své činnosti byl především orgánem ideově uměleckým a z tohoto důvodu navrhuje se změna názvu tohoto orgánu na Umělecko ideovou radu – jejíž náplň činnosti je obsažena v přiloženém statutu.

II.

Z dosavadních členů Umělecké rady odvolati:

L. Aškenázyho
 M. Jariše
 M. Stehlíka
 E. Saudka
 E. Klose
 F. Vrba

III.

Jako členy nové Umělecko ideové rady jmenovati

Dr. M[iloše] Brože	– vedoucího odb. pro tvorbu a distribuci Ústřední správy Čs. filmu
L[udka] Pulcmana	– pracovníka IV. odd. sekretariátu ÚV KSČ
Dr. J[iřího] Purše	– vedoucího referátu pro film, rozhlas a televizi MŠK
J. Cílka	– vedoucího IV. odd. sekretariátu MěV KSČ
J[ana] Zelenku	– šéfredaktora Večerní Prahy a člena MěV KSČ
R. Petráně	– vedoucího odd. kultury rady Krajského národního výboru Praha
V. Nejezchleba	– pracovníka IV. odd. sekretariátu MěV KSČ (zástupce s. J. Cílka)

za celozávodní výbor KSČ Filmového studia Barrandov

J. Frydrycha

za závodní výbor ROH Filmového studia Barrandov

J[iřího] Mareše.

Odborní experti Umělecko ideové rady:

J[an] Kališ	– kameraman Filmového studia Barrandov
J[an] Stallich	– kameraman Filmového studia Barrandov
F[rantišek] Černý	– mistr zvuku Filmového studia Barrandov
B[ohuslav] Kulič	– architekt Filmového studia Barrandov
J[iří] Srnka	– hudební skladatel.

IV.

Členství v Umělecko ideové radě Filmového studia Barrandov bude honorováno podle výnosu ministerstva financí č. j. 163/114.529/54 a podle výnosu bývalého ministerstva kultury ze dne 17. 6. 1955 a č. j. 39.958/55 – XVII/3 odměnou Kčs 20,- za hodinu. Počet hodin bude se řídit rozsahem přípravy na zasedání tohoto poradního sboru, která ve většině případů činí u řádných členů 5 hodin. Při větším počtu projednávaných scénářů se pak tato doba úměrně prodlužuje.

U expertů Umělecko ideové rady Filmového studia Barrandov bude odměna stanovena individuálně podle rozsahu jejich expertis a odměna za 1 hodinu práce bude činit podle shora uvedených výnosů rovněž Kčs 20,-.

NFA, fond ÚŘ ČSF (nezpracováno).

a – název materiálu je oddělen od dalšího textu podtrhující čarou

b – podtrženo

18.

1959, 1. duben, Praha. – Zpráva pracovníka oddělení školství, vědy a kultury ÚV KSČ Ludka Pulmana o festivalu v Banské Bystrici publikovaná v důvěrném interním periodiku ÚV KSČ Informační bulletin. Bulletin byl určen pouze členům a kandidátům politického byra, tajemníkům a vedoucím oddělení ÚV KSČ.

Festival čs. filmů v Banské Bystrici

Festival čs. filmů probíhal v B. Bystrici ve dnech 21. až 28. února. V průběhu festivalu byly promítnuty nové české a slovenské filmy: Občan Brych, Útěk ze stínu, Hry a sny, Hlavní výhra, Smrt v sedle, Poslední návrat, Štěstí přijde v neděli, Májové hvězdy, Cesta zpátky a rovněž nové krátké filmy. V průběhu festivalu bylo uskutečněno promítání v několika okolních místech (na vesnicích i v závodech) spolu s diskusemi diváků, kterých se zúčastňovaly s velkým zájmem skupiny tvůrčích pracovníků. Celý týden probíhala pracovní konference tvůrčích filmových pracovníků.

Zahájení festivalu probíhalo v napjaté atmosféře, jež byla ovlivněna posledními opatřeními v oblasti filmu i v celé kultuře. Diskutovalo se o různých chystaných závěrech, o změnách ve vedení filmu, o důsledcích pro tvorbu, o návratu ke „starým“ metodám řízení kultury. Opatření v souvislosti s filmem „Tři přání“ byla většinou považována za příliš tvrdá. Kolovala spousta vymyšlených pověstí o organizačních a kádrových změnách. Tato nálada se prohlubovala i v první den pobytu v Banské Bystrici. Zahájení festivalu proběhlo dobře. 22. února byl promítnut film „Občan Brych“. Vcelku byl přijat vlažně.

Pracovní konference měla na pořadu hlavní projev ministra s. Kahudy, který vystoupil s velmi ostrým hodnocením loňské filmové tvorby. Referát byl se zájmem sledován a celkem dobře přijat. Následovala diskuse, v níž přednesl formální projev Otakar Vávra a dále Pavel Kohout. Jeho vystoupení nebylo dobré. Snažil se v podstatě oslabit dojem z referátu a uhladit ostrou stranickou kritiku. Vytkl ministrovi, že s umělci nemá hovořit profesorským způsobem, neboť většina z nich považuje socialismus za otázku svého života či smrti. Přitom odsoudil některé nesprávné tendence, jež si zvláště uvědomil za své návštěvy v Polsku. Ovšem dále doporučoval, že je nutné více věřit našim umělcům, i když někteří nejsou marxisté, jsou poctiví lidé a chtějí nám pomáhat (např. V. Krška). V závěru varoval ministra před „hysterií středních kádru“, což mají být nena daní lidé, kteří by mohli současnou situaci využít a z ní těžit.

23. 2. byla na KV KSČ svolána porada komunistů českých i slovenských tvůrčích pracovníků a českých i slovenských novinářů. Schůze se zúčastnil i s. Kahuda a s. Biľak. Smyslem porady bylo zajištění jednotného postupu komunistů v průběhu festivalu, vysvětlení různých nejasností. Účastnilo se 70 soudruhů. V průběhu s. Kahuda seznámil podrobně komunisty s opatřeními z poslední doby. V diskusi dobře vystoupila řada soudruhů: Zvoníček, Pícek, Kliment, Fiala, Marek, Dubovský a další. Někteří ostře kritizovali Kohoutův příspěvek na konferenci. Nedobře i zde vystoupili s. Kohout, Vrba, Hofman, Klos tím, že soustavným zdůrazňováním kladů omlouvali nedostatky, ukazovali na složitost problémů atd. V závěru byl projednán charakter závěrečné rezoluce a návrh na složení komise, jež ji připraví. Uskutečnění porady bylo dobře hodnoceno. Přispělo

k uklidnění a informovanosti komunistů. Jednání konference se tím ovlivnilo a průběh byl pak normální.

Na konferenci bylo dále předneseno několik dílčích referátů: O zobrazení dělnické třídy a vesnice ve filmu – J. Kliment, úloha filmu v boji za mír a proti fašismu – J. Špitzer, socialistické psychologické drama – St. Zvoníček, o našich veselohrách – I. Jerábek, o krátkém filmu – J. Pícek. Referáty měly dobrou úroveň. Také diskuse měla celkem dobrý konstruktivní charakter. Dobře vystoupila většina soudruhů, kteří vyjádřili otevřený souhlas se stranickou kritikou. Nejvýznamnější příspěvek měl s. Marek, který i sebekriticky otevřeně poukazoval na kořeny chyb. Dobře vystoupili soudruzi Fiala, Bahna, Kunc, Zvoníček, Mrlian, Brousil, Dubovský a další soudruzi. Mezi nejasné a zmatené příspěvky patří vystoupení soudruhů Krejčíka, Weisse, Daniela, J. Mináče. Rovněž v diskusi vystoupil s. Klos a Lipský, režiséři kritizovaných filmů. S. Klos chápe, že došlo k chybě, není však s ní dosud vyrovnán. Rovněž s. Lipský hovořil o svých dobrých úmyslech, ale přiznal oprávněnost ostré kritiky. Spontánně byla v závěru přijata rezoluce adresovaná ÚV KSČ.

Informační bulletin, A – 7/1959, s. 3–5.

Rozetka na podšálek – jeden z propagačních materiálů festivalu
Foto archiv

19.

1959, 2. duben, Praha. – Zpráva o I. festivalu čs. filmu v Banské Bystrici vypracovaná odborem pro tvorbu a distribuci filmů Ústřední správy Čs. filmu. Zpráva, kterou kolegiu předkládal ředitel ÚS ČSF Jiří Marek, hodnotí průběh festivalu, zvláště pak konference a beseda s diváky, a stanovuje úkoly pro uspořádání dalšího ročníku v Ostravě.

Ústřední správa Čs. filmu

Pro zasedání kolegia dne

Vypracoval: odbor pro tvorbu a distr[ibuci] filmů

Praha, dne 2. dubna 1959.

[Zpráva o I. festivalu čs. filmu v Banské Bystrici.]^a

Ústřední správa Čs. filmu předkládá zprávu o průběhu I. festivalu čs. filmu, který se konal ve dnech 22. – 28. února 1959 v Banské Bystrici.

Ve zprávě je jednak hodnocen průběh a výsledky festivalu a jednak se uvádějí některá opatření, která hodlá ÚS Čs. filmu učinit ke zvýšení ideové a umělecké úrovně filmové tvorby.

V závěru zprávy je návrh zásad pro pořádání této akce v roce 1960.

[Návrh usnesení:]^b

Kolegium bere na vědomí zprávu o I. festivalu čs. filmu v Banské Bystrici a ukládá:

řediteli ÚS Čs. filmu s. Markovi

- 1) uskutečňovat opatření navržená v závěrech této zprávy, která mají přispět ke zvýšení ideové a umělecké úrovně naší filmové tvorby;
- 2) v dohodě s ÚS Slovenského filmu zajistit uspořádání II. festivalu čs. filmu v r. 1960 v Ostravě, ve spolupráci s KNV a MěNV;
- 3) projednat s příslušnými KNV pořádání této akce do r. 1965 podle návrhu uvedeného v této zprávě.

[Předkládá:]^c řed. ÚS Čs. filmu
s. Jiří [Marek]^d

[Zpráva]^e

[o I. festivalu čs. filmu v Banské Bystrici 22. – 28. února 1959]^f

Při projednávání výsledků XI. sjezdu KSČ hledala Ústřední správa Čs. filmu nové možnosti, jak zajistit spolu s tvůrčími pracovníky společné řešení nejdůležitějších problémů naší filmové tvorby. Vzhledem k nedostatkům, které se počaly projevat v r. 1958

ve filmové tvorbě, bylo třeba zajistit, aby se čeští a slovenští filmoví pracovníci a filmoví kritici sešli k hlubokému projednání ideově uměleckých tendencí, které se projevují v naší umělecké tvorbě. Zároveň šlo o to najít novou formu, jak rozšířit styk filmových tvůrců s publikem při společných diskusích nad novými filmy. Tyto důvody vedly k návrhu na každoroční pořádání festivalů čs. tvorby.

I. festival čs. filmu se uskutečnil ve dnech 22. – 28. 2. v Banské Bystrici. V tomto termínu, tj. ve dnech výročí únorového vítězství pracujícího lidu, budou konány festivaly každoročně. Banská Bystrica byla vybrána proto, že na tento rok připadá také 15. výročí Slovenského národního povstání.

I. festivalu čs. filmu se zúčastnilo celkem 196 filmových pracovníků (režisérů, scenáristů, dramaturgů atd.), filmových kritiků, zástupců odborových a stranických orgánů, zástupců odboru školství a kultury rad KNV atd. Prvních dvou dnů festivalu se zúčastnil ministr školství dr. Fr[antišek] Kahuda, na festivalu byli přítomni vedoucí pracovníci Čs. filmu, zástupci MŠK a pověřenectva. Z tvůrčích pracovníků byla přítomna řada významných autorů a režisérů jako např. O[takar] Vávra, J[iří] Krejčík, K[arel] Zeman, E[duard] Hofman, J[iří] Weiss, Vl[adimír] Bahna, J[uraj] Špitzer, L[adislav] Helge, F[rantišek] Kudláč, J[aroslav] Balík, J[iří] Marek, L[udvík] Aškenazy a další.

[Zaměření festivalu]^g

je dáno hlavním heslem „Za užší sepětí filmové tvorby s životem lidu“. Toto heslo bylo také motivem celé přípravy festivalu, zejména tvůrčí konference, která probíhala po celou dobu festivalu, a besed tvůrčích pracovníků a kritiků s diváky.

Úkolem tvůrčí konference bylo zhodnotit filmovou tvorbu za rok 1958, zejména zhodnotit ideové a umělecké tendence, které se v naší filmové tvorbě projevují, a projednat některé základní problémy dramaturgické, zejména otázku zobrazení současnosti v našem filmu. Podle toho byly připraveny všechny referáty a vybrány filmy na festival. Po stranické kritice vážných nedostatků ve filmové tvorbě bylo třeba zaměřit konferenci především k hluboké analýze nedostatků, které ukázala strana. Tím se stala konference v průběhu festivalu ještě závažnější.

Diskuse s diváky měly sloužit zejména k tomu, aby si filmoví umělci naléhavěji uvědomili svou velkou odpovědnost při filmové tvorbě a aby se názory diváků mohly přenést také do diskuse na tvůrčí konferenci.

Celý festival byl také zaměřen k tomu, aby přispěl k obohacení kulturního života Banskobystrického kraje.

[Průběh tvůrčí konference]^h

Hlavní těžiště významu filmového festivalu bylo v tvůrčí konferenci, která probíhala po celou dobu festivalu.

Tato konference byla připravována ještě předtím, než byly některé filmy z poslední doby podrobeny stranické kritice, ale přesto jsme předpokládali, že bude řešit otázky týkající se právě ideově uměleckého profilu a dramaturgických tendencí našeho filmu.

Hlavní referát na této konferenci přednesl s. ministr František Kahuda. Zabýval se v něm obšírně situací na celé kulturní frontě a potom zejména omyly a ideovými nejasnostmi, které se projevily v celé umělecké tvorbě poslední doby. Pokud se týče filmové

tvorby, zdůraznil soudruh ministr, že je třeba prodchnout ji stranickým duchem, zachovat hlavně zájem o současnost ve filmové dramaturgii, vidět ji jako kontakt s epochou a vidět zároveň fakta v historických souvislostech. Je třeba, aby tvůrčí pracovníci filmu si uvědomili společenskou odpovědnost své práce a vyvodili z toho závěry, snažili se hlouběji poznat život dělníků a rolníků.

Po referátu s. ministra rozvinula se obšírná diskuse, ve které vystoupilo více než 50 tvůrčích pracovníků českého a slovenského filmu, filmoví kritici, scenáristé a dramaturgové. Část diskusních příspěvků byla připravena předem k určitým tematickým a žánrovým problémům:

Současné problémy zobrazení dělnické třídy a rolnictva v naší kinematografii (s. Jan Kliment)

O tematice boje za mír a proti fašismu (s. J[uraj] Špitzer)

K otázkám socialistického pojetí filmového dramatu (s. Stanislav Zvoníček)

O problémech krátkometrážní tvorby (s. J[osef] Pícek)

O filmové veselohře (s. I[van] Jerábek)

O filmech pro děti a mládež (s. I[van] Urban)

K problémům, jichž se dotkly tyto připravené diskusní příspěvky, se ještě vyslovovali další diskutující, ale hlavní pozornost všech diskutujících a celé konference byla věnována referátu s. ministra a kritice, která byla na současný stav naší filmové tvorby vznesena stranickými orgány.

Uvedme jen několik nejzajímavějších diskusních příspěvků:

Tak např. s. J. [Marek]ⁱ, ředitel Ústřední správy Čs. filmu, hledal ve svém diskusním příspěvku především příčiny chyb, jejichž rozbor provedl s. ministr. Poukázal přitom na některé rozdíly, které jsou v tvůrčí práci filmových pracovníků a např. spisovatelů, i na výrobní problémy Studia a zároveň hovořil o tom, že je třeba znovu se zabývat otázkami pravdivosti uměleckého díla, správné umělecké typizace a jako předpoklad vidět nezbytnost širokého poznání života, které chybí našim tvůrcům, protože mnozí z nás mají méně zkušeností než divák, který se na film dívá.

Zmínil se také o nutnosti znovu prozkoumat profil a poslání tvůrčích skupin a otázku jejich centrálního řízení.

S. Pavel [Dubovský]^j se zabýval situací ve slovenském filmu. Kritizované chyby, které se projevíly v českých filmech, je možno najít i ve slovenské tvorbě. Hovořil o tom, že české a slovenské filmové umění musí se stát účinnějším pomocníkem naší komunistické strany, předním bojovníkem za socialismus a komunismus. Uvedl hlavní příčiny současných nedostatků, které vidí v ideové nepevnosti některých tvůrců a v jejich odtržení od hlavního proudu našeho života.

S. [Hofman]^k podal ve svém vystoupení informace o některých problémech práce tvůrčích skupin.

S. ing. [Linhart]^l se zabýval novými otázkami vztahu filmové tvorby a kritiky.

S. [Žáček]^m zdůraznil význam konference jako prvního širokého setkání tvůrčích pracovníků českého a slovenského filmu.

S. [Brousil]ⁿ hovořil o výchově mládeže a dnešní mladé generace.

S. [Hrbas]^o se zmínil o nutnosti pevného světového názoru tvůrce pro uměleckou práci a o nutnosti rozšířit omezený okruh autorů literárních předloh.

S. [Krejčík]^p zdůraznil společnou odpovědnost všech filmových tvůrců za chyby, ke kterým v tvorbě některých umělců došlo.

Dále vystoupili např. s. VI[adimír] Bahna, F[rantišek] B[řetislav] Kunc, VI[adimír] Bor, O[takar] Vávra, zástupkyně Svaz spisovatelů Ema Řezáčová, P[avel] Kohout, někteří filmoví herci atd.

Režiséři filmů, jejichž filmy byly především kritizovány, ss. E[lmar] Klos a O[lldřich] Lipský, ve svém vystoupení přiznali, že se nevydařil jejich umělecký záměr, a hovořili o tom, jak se hodlají vyrovnat se svými chybami.

Závěrem je možno konstatovat, že tato konference byla podle shodného mínění většiny účastníků označena jako nejhodnotnější konference uspořádaná o našem filmu. Hlavní výsledek této konference, podle našeho názoru, je v tom, že byly odhaleny a označeny hlavní problémy, před kterými stojí v současné době naše tvorba, a že byla kriticky zhodnocena produkce roku 1958. Řešení současných problémů, které znamenají především závazek tvůrčích pracovníků zabývat se otázkou pravdivosti a stranickosti našeho filmového umění, nemohlo ovšem přinést výsledky přímo na konferenci a musí se odrazit v další tvorbě. Proto se jimi budou zabývat další porady s tvůrčími pracovníky výroby v roce 1959 a konference na II. festivalu čs. filmu.

Vzhledem k tomu, že tato konference byla předznamenána kritickým rozбором chyb, jejich příčin v umělecké tvorbě našeho filmu a že toto bylo vlastně největší setkání filmových tvůrců s kritiky, a také vzhledem k tomu, že tato konference fakticky hluboce projednávala ideové závěry XI. sjezdu strany pro oblast filmu, je možno ji pokládat za nejvýznamnější a hlavní součást v přípravě čs. filmu ke Sjezdu socialistické kultury.

Závěrem byla jednomyslně schválena rezoluce, která shrnula výsledky festivalu, vyslovila souhlas se stranickou kritikou filmové tvorby a v hlavních rysech naznačila další cestu našeho filmu. Text rezoluce je připojen k této zprávě.

[Diskuse s diváky]^q

Během festivalu bylo uspořádáno celkem 20 diskusních představení. Jednak ve festivalovém kinu v Banské Bystrici, jednak v důležitých dělnických střediscích kraje nebo v JRD. Např. v Podbrezové, v Kremnici, ve Zvolenské Slatině a jinde. Průběh těchto diskusí ukázal, jak velký je zájem pracujících o filmové umění, jak vysoká je úroveň našeho lidu, jak filmové umění je v širokých masách populární a především jaké má velké výchovné možnosti.

Diskutující přesvědčili, že mají dobrý přehled o naší filmové tvorbě, že sledují dění v celé světové kinematografii. Většina z nich správně postřehla klady a nedostatky našeho filmu a dala vážné podněty naší dramaturgii. V diskusi se ozvaly také nesprávné názory, zejména při hodnocení veseloher. Vcelku však se filmoví tvůrci mohli přesvědčit o politické a kulturní vyspělosti našich lidí a uvědomit si svou velkou odpovědnost.

Nedostatek byl v tom, že někteří z těch, kteří diskuse vedli, nebyli dost pohotoví, nedokázali diskusi plně rozproudit, snažili se každý kritický názor ihned vyvrátit. To celou akci poškodilo. Pro příště budeme počítat s tím, že tyto diskuse se budou pořádat ve větším rozsahu, a lépe vybereme ty, kteří mají diskuse vést. Při pořádání diskusí dostalo

se nám značné pomoci od Klubu filmových novinářů, jehož členové se aktivně této práci zúčastňovali.

[Hodnocení filmů za rok 1958]^r

Festivalový výbor za předsednictví A[ntonína] M[artina] Brousila, který řídil průběh celé akce, zhodnotil v závěru filmovou tvorbu za rok 1958 a vyhlásil čestné diplomy. Byly oceněny tyto filmy:

„Vynález zkázy“	– režie Karel Zeman
„Černý prapor“	– režie Vladimír Čech
„Útěk ze stínu“	– režie Jiří Sequens
„Touha“	– režie Vojtěch Jasný
„Poslední návrat“	– režie F[rantišek] Kudláč
„Stvoření světa“	– režie Eduard Hofman

a krátké filmy

„Záření a život“	– režie Ludvík Toman
„Muži nad zemí“	– režie Bruno Šefranka
„Motýli tady nežijí“	– režie Miro Bernát

Výbor vycházel z toho, aby udělení čestných diplomů a motivace cen podpořila základní snahu našeho filmu po vytváření ideově a umělecky závažných děl, promlouvajících k dnešku. Proto také byly především vyzvednuty filmy Vynález zkázy, Černý prapor, Útěk ze stínu a všechny tři oceněné krátké filmy. U filmů Touha a Poslední návrat byla v motivaci zdůrazněna spíše práce režiséra a kameramana.

Klub filmových novinářů vyhlásil v Banské Bystrici Cenu čs. filmové kritiky za rok 1958. Byla udělena filmu Karla Zemana Vynález zkázy.

Ústřední půjčovna filmů vyhlásila výsledky Ankety filmového diváka za rok 1958. Zvítězil film Vynález zkázy. Jako nejoblíbenější herečku označili diváci Janu Brejchovou a herce Karla Högra.

[Závěry:]^s

I. festival čs. filmu potvrdil, že tato akce bude trvale pro naši kinematografii prospěšná. Že je třeba zachovat její pracovní charakter. Zlepšit přípravu tvůrčích konferencí a rozšířit diskuse s diváky. Zajistit co největší účast filmových umělců a předních pracovníků z ostatních oborů kultury.

Na I. festivalu byly hluboce osvětleny současné kladné tendence našeho filmu i vážné chyby, které se projeví zejména koncem r. 1958. Z tohoto rozboru zpracovává Ústřední správa Čs. filmu závěry, aby jednak podporovala vše kladné v našem filmu a jednak učinila opatření k nápravě chyb.

1. Ústřední správa Čs. filmu provedla opatření uložená příkazem s. ministra školství č. 9. Současně s touto zprávou předkládáme návrh na nové složení Umělecko-ideové rady ředitele Filmového studia Barrandov. Tvůrčí skupina Feix – Daniel ve které došlo k nejzávažnějším chybám, byla zrušena. Soudr. Daniel odchází z Čs. filmu na FAMU a s. Feix bude pověřen jinou prací ve Studiu.

Režisérům filmu „Tři přání“ ss. Kadárovi a Klosovi bylo doporučeno, aby v příštích dvou letech se snažili prokázat svůj vztah k naší současnosti na úseku dokumentárního filmu, případně se připravili k natočení hraného filmu se závažnou společenskou tematikou.

Je připravována politická prověrka ve Filmovém studiu Barrandov podle zásad dohodnutých s vedením ministerstva školství a kultury. Předsedou prověřovací komise je s. Pech. Prověrka proběhne ve dvou etapách. První etapa bude skončena do konce května t. r.

Na základě prověrky forem práce Filmového studia Barrandov, způsobu řízení tvůrčích skupin, schvalování scénářů, kontroly natočených filmů apod. vydá Ústřední správa Čs. filmu do 30. dubna t. r. novou základní směrnici k této činnosti.¹⁾

2. Ústřední správa Čs. filmu je si vědoma toho, že chyby, které se projeví, nelze odstranit jednorázovým opatřením. Proto nyní promýšlíme způsoby, jak přispět k ideovému a uměleckému růstu filmových tvůrců, jak napomáhat jejich hlubokému poznání našeho současného života. Jakmile budeme mít konkrétní podněty připraveny, podáme vedení ministerstva školství a kultury příslušné návrhy. Zatím počítáme s pravidelným internátním školením tvůrčích pracovníků, ve kterém budou informováni o důležitých politických otázkách. První takovéto školení se uskuteční během I. pololetí t. r.
3. Nejvýznamnějším současným problémem ve filmové tvorbě je nedostatek dobrých scénářů. Pro plán roku 1959 chybí nám dosud 3 scénáře a zejména výroba v roce 1960 je ohrožena pro nedostatek literárních předloh. Ústřední správa k řešení tohoto stavu zajišťuje zřízení dvou nových tvůrčích skupin, obsazených novými politicky zdatnými pracovníky, které by urychleně pomohly řešit vzniklé obtíže.

Dále se obracíme na Svaz čs. spisovatelů s tím, aby nám pomohl získat ke spolupráci nové autory, zejména spisovatele mimopražské. Zkoumáme možnosti, jak využít nadané posluchače FAMU.

Hledáme schopné pracovníky, kteří by posílili dramaturgii ve tvůrčích skupinách. Někteří dosavadní dramaturgové dali výpověď a odcházejí. Jsou to: ss. [Jiří] Brdečka, J[iří] Fried, G. Kubka a [Otakar] Kirchner, I[van] [Urban]¹⁾.

V těchto dnech byla uzavřena soutěž o povídku se zemědělskou nebo průmyslovou tematikou. Z této soutěže bylo vybráno 11 povídek, které je možno pod vedením zkušených scenáristů dále zpracovávat. Činíme opatření, aby se na těchto látkách dále pracovalo.

Ústřední správa Čs. filmu bude uvažovat o dalších opatřeních, která by přispěla ke splnění výrobního plánu v r. 1959 i v dalších letech a ke zvýšení ideově umělecké úrovně našeho filmu.

[Návrh na rok 1960:]¹⁾

- 1) Zaměřit tvůrčí konferenci k otázkám dramaturgie a literární přípravy filmů závažných společenských látek a některých žánrů (komedie). Omezit počet referátů na tvůrčí

konferenci a soustředit se na dva až tři hlavní problémy. Referenty vybrat především z řad předních tvůrčích filmových pracovníků.

2) Rozšířit diskuse s diváky a zajistit jejich vedení schopnými pracovníky. Vedle diskusních představení ve festivalovém kině uspořádat předvádění nejméně v 15 místech kraje.

3) Festival uspořádat v kraji Ostrava spolu s KNV a MěNV a s krajskou odborovou organizací. V dalších letech projednat pořádání festivalu:

v r. 1961 v Jihlavě

v r. 1962 na Slovensku

v r. 1963 v Plzni

v r. 1964 v Českých Budějovicích

v r. 1965 na Slovensku

Domníváme se, že je správné, aby v českých krajích bych festival nejdříve pořádán v nejdůležitějším průmyslovém centru republiky – Ostravě. Také vzhledem k řadě usnesení o tom, jaká pozornost má být věnována kulturnímu životu Ostravska. Pro diskuse s obecníkem je zde potřebná třídní základna a i pro tradici této akce je toto spojení potřebné. V Ostravě jsou i dobré organizační předpoklady.²⁾

V Plzeňském kraji, s ohledem na naše západní pohraničí, chceme rozšířit předvádění do pohraničních okresů a obcí a pořádat zde besedy s tvůrčími pracovníky. Kraj Jihlava a České Budějovice navrhujeme proto, že v těchto místech nejsou tak často větší kulturní akce, a tak festival přispěje k obohacení místního kulturního života.

Organizačně zajistí festival v roce 1960 Ústřední půjčovna filmů v Praze podle vydaného statutu. Finanční prostředky ve výši 250.000,- Kčs budou plánovány Ústřední půjčovnou filmů v Praze a Ústřední půjčovnou filmů v Bratislavě, a to dvě třetiny nákladů ÚPF v Praze a jedna třetina nákladů ÚPF v Bratislavě.

SFÚ-NKC, fond I. festival čs. filmu Banská Bystrica.

a-c – podtrženo

d-e – proloženo

f-h – podtrženo

g-p – proloženo

q-r – podtrženo

s – proloženo a podtrženo

t – vepsáno rukou

u – podtrženo

1) Žádnou takovou směrnici se prozatím nepodařilo nalézt, pravděpodobně vydána nebyla.

2) Druhý ročník festivalu čs. filmu se nakonec konal ve dnech 22.–28. 2. 1960 v Plzni.

20.

1959, 9. červen, Praha. – Referát ředitele Ústřední správy Čs. filmu Jiřího Marka na Sjezdu socialistické kultury, který se konal 8.–11. června v Praze. O měsíc později byl Marek z funkce ředitele odvolán – 6. července 1959 jej nahradil Alois Poledňák.

Film má zvláštní specifiku, jež ho od ostatního umění odlišuje v jeho neprospěch. K svému vzniku potřebuje znační výrobní prostředky, potřebuje štáb techniků i manuálních pracovníků devatera řemesel, a potřebuje umělce a zároveň organizátory, kteří by složitý aparát filmové výroby uměli udržet v chodu. Potřebuje – a to v neposlední řadě – velké peněžní prostředky i tehdy, když je velmi skromný, a to, bohužel, vždycky nebývá.

Abychom mohli posuzovat knihu, stačí nám číst její rukopis. To, co bude vytištěno, je to, co jsme četli. Ve filmu je to složitější. Snažíme se poznat budoucí film ze scénáře, který je dílem spisovatelovým, ale složitý výrobně tvůrčí proces může a musí scénář podstatně změnit, aby vznikl film. Když je film hotov, často nám lidé kladou otázku, jak to, že se to natočilo. Copak to nebylo jasné od samého počátku? Bohužel, a to říkám u vědomí plné odpovědnosti, často jsme to skutečně nepoznali.

Nezapomínáme, že film dnes není jenom pohledem na nějaké zajímavé lidské problémy bez dalšího určení, ale že je důležitým výchovným prostředkem, že je bojovníkem za socialistický charakter našeho lidu. Stále si musíme při filmovém díle klást jednu základní otázku, jež jediná může bezpečně hodnotit, co je dobré a co je špatné. Je to otázka, jak toto nové dílo pomáhá měnit svět, jak bojuje za ono nové, socialistické, co se v člověku a ve společnosti rodí.

Samozřejmě, že ne každé dílo může na tuto otázku odpovědět zcela a v celé šíři, ale každé dílo si ji musí klást. Tato otázka nijak nezuzuje rozmanitost žánrů filmové tvorby, která musí být pestřejší – než jiná umělecká tvorba – i proto, že filmové umění hovoří k obrovské a velké různorodé mase diváků. A lidé se chtějí zamyslet, bavit, smát i plakat, uklidnit i prožít bezdeché napětí a stále silněji vidět obraz svého života. A malá znalost života a malý ponor do jeho složitosti, v neposlední řadě pak i nedostatek politické vyspělosti některých tvůrců působí, že divák sedící v kině zná život hlouběji a lépe než sám autor. Tímto problémem se zabývala i konference našich filmových pracovníků v Banské Bystrici.

Za posledních pět let stoupla u nás výroba dlouhých hraných filmů o 125 %. V roce 1954 jsme natočili 12 filmů, letos 27 a do příštího roku vyrobíme 30 filmů, přičemž zde hovořím pouze o výrobě v Praze, nikoliv o výrobě v Bratislavě. V příštím roce budeme v celém státě vyrábět více než 35 filmů. To znamená, že musíme mít napsáno nejméně dvakrát až třikrát tolik scénářů, tedy asi 90 kusů, to znamená mít asi 250 až 300 filmových povídek. Produkce filmu převažuje tedy nad románovou produkcí několikanásobně. Přitom nám musí jít nejen o výrobu filmů, ale také o péči o diváka. Nelze si zakrývat, že část publika má sklon ke starým návykům, že trvá na vkusu doby dávno překonané a že často plytkou zábavu je ochotno oceňovat větším potleskem než díla bojující za nové. Kromě toho máme i část publika, která v minulosti neměla možnost tříbit svůj vkus a byla vydána přívalu laciné literatury a falešných filmů jenom proto, aby se stala lépe ovladatelnou masou pro zájmy tehdejších vládců.

Vidíme dnes jedno: politická a kulturní úroveň našeho lidu neobyčejně rychle roste. Široká veřejnost má krásný poměr k našim tvůrcům. Důkazem toho je, že za poslední rok stoupl počet návštěvníků na české a slovenské filmy o 5 miliónů. Náš divák hledá dobrou zábavu a dává přednost dílům politicky závažným. Důkaz. Za poslední rok stoupla návštěva sovětských filmů více než o 2,25 miliónu a návštěva lidově demokratických filmů skoro o 3 milióny, zatímco návštěva kapitalistických filmů poklesla o 17 miliónů.¹⁾ Tento pokles by nás mohl jenom těšit, kdyby to ovšem také neznamenal pokles celkové návštěvnosti. Jistě zde má velmi podstatný vliv televize. Já nebudu rozebírat příčiny, ale čísla hovoří docela jasně. Televize nás připravuje o milióny návštěvníků v takových obdobích, jako jsou hokejová mistrovství světa a podobné události. Nám však nejde o boj s televizí, protože televize i film jsou různé prostředky, jež v našem zřízení mají sloužit jednomu cíli – komunistické výchově společnosti. My se teď snažíme najít takové formy, abychom oba druhy umění postavili vedle sebe a ne proti sobě.

Ukazuje se však stále jasněji, že musíme prohloubit ideovou práci s filmem. Netvrdíme, že by film neměl být při své výchovné funkci zábavou, ale je třeba, aby i filmu zábavného bylo výchovně využito.

Jak se vyplácí politická práce s filmem, to bych chtěl dokázat na filmu *Teutonský meč*.²⁾ Uzavřeli jsme s německými soudruhy soutěž za nejvyšší návštěvnost tohoto filmu. A díky dobré politické práci mnoha našich organizací a tisíců soudruhů v kinech, Československo v této soutěži dosáhlo procentuálně větší návštěvnosti než v NDR. Za půl roku promítání spatřilo tento významný film více než čtvrtina našeho obyvatelstva.

Udělalí jsme sice hodně, ale daleko více zbývá zde ještě vykonat. Hluběji a důvěrněji znát život lidu a lépe sloužit jeho potřebám tak, jak je vidí a vyjadřuje naše komunistická strana, to je heslo naší práce nejen pro filmové pracovníky, ale také pro pracovníky filmové distribuce.

Sjezd socialistické kultury. Orbis, Praha 1959, s. 163–165.

1) Jiří Marek se zde snaží navodit dojem, jako by byly nárůst návštěvnosti filmů ze SSSR a zemí sovětského bloku stejně jako údajný pokles zájmu o filmy ze západních zemí výsledkem nějaké politické a kulturní „kultivace“ československých diváků. Pokud jsou jeho číselné údaje správné a ne účelově zkreslené, je třeba hledat příčiny těchto pohybů zcela prozaicky v počtu nově uvedených filmů v daném období, zvláště zahrnují-li Markovy statistiky i první měsíce roku 1959. V letech 1957–1959 totiž velmi výrazně stoupl dovoz sovětských filmů (z 32 v roce 1957 na 47 v roce 1959, tedy o 47 %) a mírně zvýšil se i dovoz filmů z lidově demokratických států, zatímco úměrně tomu byl naopak utlumen dovoz z tzv. zemí „ostatních“ (počet celovečerních filmových programů z „ostatních“ zemí klesl z 63 v roce 1957 na 47 v roce 1959, tedy o 24 %). Srov.: Jiří Havelka, *Čs. filmové hospodářství 1956 – 1960*. ČSFÚ, Praha 1973, s. 188 a 202.

2) Jde o film *AKCE TEUTONSKÝ MEČ* Andrewa a Annelie Thorndikeových z let 1957–1958.

21.

1959, 12. listopad, Praha. – Zpráva pro ideologickou komisi ÚV KSČ o současné situaci v hraném filmu. Zprávu předložil člen ideologické komise a pracovník sekretariátu ÚV KSČ Zdeněk Urban, ideologická komise o ní jednala na své třetí schůzi 12. listopadu 1959.

[Pro 3. schůzi ideologické komise ÚV KSČ]^a

Současná situace v hraném filmu a další úkoly

Příloha I – Tvorba hraných filmů v roce 1959

Příloha II – Plán výroby hraných filmů na rok 1960

Předkládá: s. Z[deněk] Urban

[I. Filmová tvorba]^b

V dovršení kulturní revoluce, jež je nedílnou součástí dovršení socialismu, připadá u nás významná úloha hranému filmu. Jeho význam vyplývá především z jeho rozsáhlého masového působení.

Československé filmy shlédne u nás ročně na 50 miliónů diváků (tj. asi třetina z celkového počtu návštěvníků), přitom však naše tvorba činí necelou pětinu z celkem uváděných filmů (25 až 30 ze 150). Naše filmy jsou trvalou součástí programu kin a televize zemí socialistického tábora (např. v SSSR jsou naše filmy vydávány v 1000 až 1500 kopiích). Celkem v socialistickém táboře shlédne jeden náš film na 30 až 50 miliónů diváků a mnohdy i více.

Hraný film má velký úkol v posilování socialistického uvědomění, při překonávání vlivů buržoazní ideologie.

Strana dala filmové tvorbě jasný směr svým usnesením o ideových úkolech filmu z roku 1950.¹⁾ Toto usnesení sehrálo ve vývoji našeho filmu velkou roli a v podstatě platí dodnes. Z posouzení tvorby minulých let, zvláště pak z výsledku roku 1958 vyplývá, že vedle několika dobrých filmů je ideová úroveň některých hraných filmů velmi nízká a neodpovídá požadavkům etapy dovršení kulturní revoluce. Nadto v několika filmech se projevil tendence, jež jsou v přímém rozporu se zásadami kulturní politiky strany.

Koncem roku 1958 strana nesprávné jevy ve filmu ostře kritizovala, zvláště filmy „Zde jsou lvi“, „Hvězda jede na jih“, „Tři přání“. Stranická kritika byla náplní aktivy tvůrčích pracovníků na ÚV KSČ a festivalu čs. filmu v únoru 1959 v Banské Bystrici, který byl součástí příprav Sjezdu socialistické kultury.

Do dnešního dne byla provedena řada opatření, jež zajišťují pevné stranické řízení tohoto úseku.

[Nesprávné tendence ve filmové tvorbě]^c

Film je bezprostředně spojen s literaturou i s ostatními uměleckými úseky. Ideové proudy v těchto oblastech se ve filmové tvorbě s určitým zpožděním projevují. Tak v roce 1958 i letos sklízíme žeň některých děl, vycházejících z názorů pronášených na II. sjezdu spisovatelů a z ideově uměleckých koncepcí uveřejňovaných v roce 1956.

Z celé řady filmů posledních dvou let zaznívají zbytky buržoazní ideologie („Štěňata“, „Tam na konečné“ a další). Byla zfilmována řada námětů, jejichž konflikty vyplývají z bytových problémů („První a poslední“, „Dům na Ořechovce“, „Štěňata“ aj.). Zároveň s nimi je předkládána série námětů o křivdách a ukřivděných, přičemž K[arel] Höger ve svých rolích vytváří přímo prototyp rozkolísaného intelektuála se silným národně socialistickým laděním („Škola otců“, „Zde jsou lvi“ ap.).

Další skupinou látek jsou náměty o zkaženosti mládeže, jež je možno umístit kamkoliv bez ohledu na společenské zřízení („Cesta zpátky“, „Probuzení“, „Křižovatky“). V satirách film „Mezi nebem a zemí“ obsahoval některé narážky a invectivy na naše zřízení, jež se ve filmu „Tři přání“ staly přímo základem revizionistického pohledu na naši skutečnost.

Dále pak převažují látky okrajové, zabývající se soukromými problémy lidí.

Z našich filmů se vytratili lidé, kteří uvědoměle bojují za novou společnost. Místo nich vystupují do popředí hrdinové neuvědomělí, rozkolísaní, trpící těžkými vnitřními sváry a problémy. Životní pocit vyjádřený v těchto filmech je pocit obav, nepochopení, obtížného boje s objektivními překážkami.

Souhrn všech těchto projevů je možno shrnout takto: V řadě děl vystupují filmoví tvůrčí pracovníci pod maskou současnosti jako kritikové naší společnosti, přičemž ji nekritizují ze stranických pozic, ale ze stanoviska maloburžoazního. Nestojí tedy v předních řadách naší společnosti a nepomáhají, ale stojí jakoby nad společností a ze svých subjektivních hledisek posuzují její klady a hlavně nedostatky. Je tedy v řadě našich filmů hlavním problémem nepochopení stranickosti.

[Postoj tvůrčích pracovníků ke stranické kritice]^d

Kritika byla zpočátku přijata většinou pracovníků s nedůvěrou a obavami před neodbornými zásahy. Poměrně málo soudruhů se ke stranické kritice přihlásilo, jako např. O[takar] Vávra, který tvrdil, že příčina je v nekritickém přejímání metody italského neorealismu a formálních dialogů, dále soudruzi [Bedřich] Kubala, [Vladimír] Novotný, Kachtík, [Jiří] Sequens, [Jaroslav] Zrotal a někteří další.

Skupina dalších soudruhů chyby sice uznala, ale považovali stanovisko strany za předčasné a příliš ostré. Jejich názor je asi tento: Hraný film se jako celek snažil vytvářet plně umění ze současného života (oproti divadlu, literatuře). Toto úsilí, jistě kladné, zákonitě prováz[ej]í průvodní chyby, které je nutno charakterizovat jako ideové omyly, nikoliv jako úmysl. Teprve překonáním této etapy, přezkoušením možností a sil mohou vzniknout díla s větší myšlenkovou závažností. Tyto názory vyjadřovali soudruzi [Jiří] Marek, [Eduard] Hofman, [František Břetislav] Kunc, [František] Daniel, [František] Pavlíček, [Elmar] Klos, [Ján] Kadár, a většina mladých tvůrců. To znamená, že vcelku, opíraje se i o mezinárodní úspěchy, hodnotí současný stav filmu přes určité chyby pozitivně.

Dále jsou někteří soudruzi, kteří už asi těžko z různých příčin pochopí, oč jde, jako jsou M[artin] Frič, [Václav] Krška, [Jiří] Weiss, [Miroslav] Cikán.

V průběhu dalších diskusí a akcí bylo nutné stranické stanovisko dále prosazovat. Do určité míry se to podařilo. Bylo to především vlivem zájezdu skupin kulturních pracovníků do krajů, jichž se zúčastnila velká skupina filmařů. Na besedách vcelku vystupovali dobře. S velkým zájmem byl očekáván Sjezd socialistické kultury, jehož průběh byl kladně hodnocen. Zvláště s vystoupením s. [Jiřího] Hendrycha byl vyjadřován jednoznačný souhlas. S výhradami ani s odlišnými stanovisky jsme se nesetkali. Převážně pozitivní vyjádření byla obsažena i v příspěvcích na anketu Tvorby v rámci Sjezdu socialistické kultury.

[Opatření provedená k nápravě odhalených nedostatků]^e

V souvislosti se stranickou kritikou byla provedena řada opatření:

a) Byla zdůrazněna ideová odpovědnost ministerstva školství a kultury. Dokončené filmy přejímá do distribuce komise ministerstva školství a kultury, kterou vede náměstek ministra soudruh [Václav] Pelíšek. V několika případech již velmi správně zasáhla.

b) Byla vytvořena nová ideově umělecká rada. Jejími členy jsou: s. J[an] Otčenášek – spisovatel, M[ilan] Stehlík – dramatik, O[takar] Vávra – režisér, J[iří] Sequens – režisér, V[ojetěch] Jasný – režisér, J[aroslav] Kladiva – prorektor Karlovy university, M[iloš] Vacík – vedoucí kulturní rubriky Rudého práva, J. Cílek – vedoucí oddělení MV KSČ Praha, J. Frydrych – tajemník CZV KSČ Barrandov, A[ntonín] M[artin] Brousil – rektor AMU.

Rada v tomto složení pracuje velmi aktivně a její jednání má dobrou ideovou úroveň.

c) Byla zrušena tvůrčí skupina Feix-Daniel, v níž došlo k nejhrubším ideovým chybám.

d) Byla zpracována prověrka tvůrčích pracovníků na Barrandově a je připravena k projednání.²⁾

e) V červenci 1959 byl jmenován novým ředitelem ústřední správy filmu s. A[lois] Poledňák.

f) Bylo uloženo vytvořit nové tvůrčí skupiny a zajistit jejich dobré politické složení. Tento úkol nebyl dosud splněn.³⁾

Filmová výroba za první republiky a zvláště Barrandov byla baštou buržoazní ideologie. Naprostá většina tvorby měla výrazně buržoazní obsah. O pokrokových prvcích, kterých bylo minimum, lze mluvit jen tehdy, když se na filmech podíleli pokrokoví umělci jako Nezval, Olbracht, Vančura. Ve srovnání s jinými uměleckými úseky byly ve filmové tvorbě pokrokové projevy zdaleka nejmenší.

Hlavní ideové vzory a vlivy přicházely ze západní filmové tvorby. Byl přejímán i způsob života typický pro západní filmové tvůrce. Není náhodné, že řada filmových pracovníků více či méně kolaborovala za okupace. Toto vše se bez velkého zásahu přeneslo do znárodněné kinematografie po roce 1945.

Vliv strany se ve zvýšené míře začal projevovat až po usnesení ÚV KSČ o ideových úkolech filmu v roce 1950. Později do popředí přicházejí „odborně zkušení“ pracovníci a ideové řízení bylo oslabeno. Osvědčení tvůrce pevně drží své pozice a brání nástupu mladých, nových tvůrčích sil.

Přežívání těchto starých vlivů se projevuje v celém morálně politickém charakteru řady tvůrčích filmových pracovníků. Jejich vypjatý individualismus takřka nemá obdoby mezi umělci v jiných oblastech. Projevuje se ve snaze po výjimečnosti za každou cenu, stále působí vzory západních filmařů a jejich filmy. S tím je svázána i honba za penězi.

Účast na veřejném životě byla nepatrná. V roce 1956 i v dalších letech se nesprávné názory projevy i zde. Byly obdobné jako u spisovatelů. Nedošly sice rozšíření (jednak proto, že jim nebyla dána možnost, ale konec konců i pro menší „odvahu“ nositelů), ovšem jejich ideový základ byl totožný.

Přes tvrdošíjný odpor v roce 1957/58 byla dána příležitost řadě nových mladých tvůrců. To se projevilo vcelku kladně, především proto, že tito mladí pracovníci vnesli do práce nového ducha. Pracují s velkým elánem, jsou skromní, honoráře pro ně nejsou rozhodující. Velmi úzce a přátelsky spolupracují mezi sebou. Mezi tyto soudruhy je možné jmenovat režiséry Jasného, [Ladislava] Helgeho, [Zbyňka] Brynychy, [Jaroslava] Balíka, kameramany [Jana] Kališe, [Jana] Nováka a další. Jejich společným nedostatkem však je malá politická zkušenost, převažuje idealistický všehumanistický pohled na svět.

Ve velmi špatném stavu je výchova nových filmových pracovníků. Filmová fakulta neplní svůj úkol. Naprostá většina absolventů má velmi nízkou politickou úroveň a je nositelem všech možných falešných ideových a uměleckých koncepcí.

[II. K ideovým otázkám filmové distribuce]^f

[Skladba programů: docílené výsledky podle produkcí]^g

počet představení	1957	%	1958	%	rozdíl	index
produkce ČSR	237.931	29,4	264.252	31,9	+26.321	111,1
" SSSR	203.991	25,2	215.576	26,1	+11.585	105,7
" LD	117.374	14,5	136.927	16,5	+19.553	116,6
" kapit. pokr. *1	73.770	9,1	92.071	11,1	+18.301	124,8
" kapit. ost. *2	177.068	21,8	118.928	14,4	-58.140	67,2
produkce celkem	810.134	100,0	827.754	100,0	+17.620	102,2

počet návštěvníků	1957	%	1958	%	rozdíl	index
produkce ČSR	45,543.344	30,8	49,561.774	34,7	+4,018.430	108,8
" SSSR	28,129.674	19,0	30,328.136	21,3	+2,198.462	107,8
" LD	18,583.099	12,6	21,485.989	15,1	+2,902.890	115,6
" kapit. pokrok.	14,878.181	10,0	17,988.667	12,6	+3,110.486	120,9
" ostatní kapit.	40,918.826	27,6	23,338.634	16,3	-17,580.192	57,0
produkce celkem	148,053.124	100	142,703.200	100,0	5,349.924	96,4

Ø návštěvy	1957	1958	rozdíl	index
produkce ČSR	187	187	–	100,0
" SSSR	138	141	+3	102,2
" LD	158	157	–1	99,4
" kapital. pokrok.	207	195	–12	94,2
" kapital. ostatní	231	196	–35	84,8
produkce celkem	183	172	–11	94,0

*1 Filmy z kapitalistických zemí, jež mají výrazně pokrokový obsah.

*2 Filmy z kapitalistických zemí, jež mají zábavný, oddechový charakter.

Z uvedených čísel je možno činit tyto závěry:

Usnesení sekretariátu ÚV KSČ o dodržování proporcí v uvádění filmů z kapitalistických zemí je plněno. Procento představení i návštěvníků na tyto filmy je menší než stanovených 35 % (v roce 1957 takřka 40 %, v roce 1958 necelých 30 %). Přes vzrůst počtu představení je však dosahováno menšího počtu celkové návštěvnosti. I v roce 1959 návštěvnost dále klesá.

Příčin je celá řada. Úbytek v počtu návštěvníků připadá z velké části na vrub západních filmů, zatímco filmy socialistických produkcí vykazují jen určitý přírůstek, avšak malý, takže nestačí nahradit uvedenou ztrátu. Západní filmy atraktivní, které mají velkou průměrnou návštěvnost, jsou nyní méně programovány a ostatní filmy i při větším počtu představení nedocilují potřebné vysoké návštěvnosti. Jistou roli hraje jistě i celková úroveň filmového programu, jež již po několik let stagnuje a v roce 1959 se ještě spíše snižuje.

Dále k poklesu návštěvnosti dochází v důsledku rozšiřování [televize]^h. Zde není možné dělat konečné závěry pro rychlý rozvoj televize v jednotlivých oblastech.

Dalšími činiteli, kteří ovlivňují návštěvnost v kinech, je např. zvýšení počtu půjčených hraných filmů závodním klubům a osvětovým besedám (tato představení shlédlo v roce 1958 asi o 2 milióny návštěvníků více než v roce 1957), dále pak ve zvýšení počtu mládeži nepřístupných filmů atd.

U sovětských filmů jako jediných se projevuje zvýšení průměrné návštěvnosti. Zde působí hlavně mimořádně dobré výsledky filmů Jeřábi táhnou a Tichý Don.

Máme-li hodnotit podíl filmové distribuce vůbec na kulturní revoluci, na ideovém přerodu celé společnosti, na boji proti buržoazní ideologii, je možno říci, že [se daří odhalovat buržoazní společnost, nemorální vztahy v této společnosti, burcovat vědomí lidí proti válce, propagovat pokrokové historické tradice. Velmi málo se však udělalo pro posílení socialistického společenského vědomí, socialistických společenských vztahů.]ⁱ

Na druhé straně jsou ještě případy, kdy zejména ve veseloherních západních žánrech proklouzávají některé maloměšťácké názory a ideje.

V tematice i žánrech těchto filmů není velkých rozdílů proti filmům uvedeným v roce 1958. Poněkud je nižší počet takzv. atraktivních filmů, což je důsledkem přísnějšího výběru.

Opakuje se opět nedostatek filmů, které by řešily závažné problémy socialistické společnosti. Tato tematika je zastoupena jen v několika filmech sovětských. Mezi

sovětskými filmy je asi jedna třetinou současných, ostatní jsou buď historické, nebo dětské filmy.

Z lidově demokratických produkcí je významně zastoupeno Maďarsko a Čína. Z Polska, Bulharska a Rumunska máme jediný film. Slabý je rovněž výběr filmů z produkce NDR.

Ze západních produkcí je nejvíce filmů francouzských a dále italských. Ostatní produkce jsou zastoupeny 1 – 3 filmy.

[Poznámka:]^j Převážná většina filmů má smutný, tragický nebo dramatický obsah. Veseloher a optimistických filmů je stále velký nedostatek. V socialistickém táboře se veseloher takřka nevyrábějí. Proto u nás mají takovou návštěvnost filmové veselohery ze západu. Tvorba veseloher a optimistických filmů u nás je tedy v dnešní situaci úkolem přímo politického charakteru.

[III. Závěry]^k

[Pro úsek tvorby]^l

1) Po stranické kritice bylo dosaženo určité konsolidace. Byly vytvořeny podmínky k tomu, aby se neopakovaly ideové chyby z minulosti. Přes celkem dobré postavení naší kinematografie oproti jiným zemím s vysokým filmovým průmyslem trvá rozpor mezi látkami, jež jsou, a mezi těmi, které potřebujeme. Nemáme látky s výraznější myšlenkou, jež by odpovídaly na stěžejní otázky dnešní doby.

2) Hlavním směrem dramaturgické činnosti musí být dále tvorba filmů ze současného života a zobrazující úlohu našeho lidu při dovršení socialismu. Přitom u těchto děl nesmí být uplatňována shovívavější měřítko, naopak dále musí trvat vysoká hlediska ideová i umělecká.

3) Pečovat o harmonický rozvoj jednotlivých žánrů, zvláště veseloher a optimistických filmů, jejichž počet je nutno podstatně zvýšit.

4) Dále rozšiřovat dobré příznaky užšího spojení tvůrčích pracovníků se životem našeho lidu, jež se nyní začínají projevovat ve větší míře.

5) Důkladně připravit II. festival čs. filmu, který bude v únoru 1960 v Plzni. Na konferenci stanovit hlavní ideové úkoly filmu pro další období.

6) S významnými tvůrci, jako je [Jiří] Krejčík, Weiss, Vávra, Jasný, Helge, Brynych, [Karel] Kachyňa a dalšími projednat individuálně tvůrčí plány na několik let dopředu.

7) Dále umožnit tvůrčí práci mladým talentovaným umělcům, kteří prokázali svůj jednoznačný vztah k našemu zřízení. V této souvislosti přezkoumat situaci na filmové fakultě AMU především z hlediska posílení úlohy společensko-vědních oborů a výchovy v duchu marxismu-leninismu.

8) Na nízké úrovni je filmová teorie a věda, rovněž i ediční činnost. Je nutné prozkoumat možnost zřízení střediska pro filmovou teorii a vědu, podstatně změnit ediční činnost.

[Pro úsek filmové distribuce]^m

Základním úkolem je posílit masově politickou práci s filmem, a to především prostřednictvím akcí, jež se dosud osvědčily a mají masový charakter. Jde zejména o širší

akci s významnými politickými dokumenty, Filmovou lidovou universitou, využíváním krátkých filmů. Rovněž na úseku hraných filmů dále prohloubit ideový a masový charakter festivalů pracujících, festivalu sovětských filmů a dalších obdobných akcí.

Mnohem více je třeba zapojit do masově politické práce s filmem společenské organizace.

Příloha I

[Tvorba hraných filmů]ⁿ

[Dokončené filmy]^o

1. [Májové hvězdy]^p
(podle povídek L[udvíka] Aškenázyho – režie [Stanislav] Rostockij – čs.-sovětská koprodukce)
Námětem jsou malé příhody z května 1945 při osvobození naší vlasti Rudou armádou. Byl uveden v květnu a má rovněž velký ohlas v SSSR.
2. [Ošklivá slečna]^q
(autor [Oldřich] Daněk, režie [Miroslav] Hubáček)
Citový příběh starší, poctivé revizní úřednice. Vcelku dobře zpracovaný film s dobrým ohlasem u diváků.
3. [Taková láska]^r
(autor [Pavel] Kohout, režie Weiss)
Rutinaně nafilmovaná divadelní hra, jejímž hlavním nedostatkem je ideové nedomyšlení postavy mladé hrdinky. Film má poměrně slabou odezvu.
4. [Pět z miliónu]^s
(autor [Vladimír] Kalina, režie Brynych)
Pět krátkých povídek různé hodnoty o pražských obyvatelích. Film získal největší ocenění na Festivalu mládeže ve Vídni.
5. [Život pro Jana Kašpara]^t
(autor [Vladimír] Stibořík, režie [Vladimír] Sís)
Průměrný film zobrazující úsilí mnoha lidí o záchranu lidského života.
6. [Křižovatky]^u
(autor [Jiří] Círk, režie [Pavel] Blumenfeld)
Příběh z prostředí nákladní automobilové dopravy o chlapci, jemuž starší šofér pomáhá nalézt správné místo v naší společnosti. Film slabé ideové a zvláště umělecké úrovně.
7. [První a poslední]^v
(autor [Jiří] Mucha, režie [Vladimír] Čech)
Velmi slabý a špatný film (bytový problém), který byl ostře kritizován.
8. [Dům na Ořechovce]^w
(autor [Otto] Zelenka, režie [Vladislav] Delong)
Rovněž „bytová“ tematika, film, v němž se projeví nesprávné tendence.

[Filmy před dokončením]^x

1. [Velká samota]^y
(autor [Ivan] Kříž, režie Helge)
Drama z jihomoravského JZD. Jediný film o vesnici v tomto roce.
Na filmu se provádějí úpravy.
2. [Zkouška pokračuje]^z
(autor [Jiří] Fried, režie Balík)
Námět z prostředí divadelních umělců, zaměřuje se na morálně politické stránky charakteru herců.
3. [První parta]^{aa}
(podle K[arla] Čapka, režie Vávra)
4. [Probuzení]^{bb}
(autor [Otakar] Kirchner, režie Krejčík)
Další příběh o zkažené mládeži, který je dobře zpracován. Nedostatkem je slabé vyjádření kladného vlivu společnosti na mládež.
5. [Letiště uzavřeno]^{cc}
(autor Kohout, režie [Čeněk] Duba)
Příběh z prostředí našich pilotů létajících na letadlech TU 104.
6. [Kruh]^{dd}
(autor [Jindřiška] Smetanová, režie [Ladislav] Rychman)
Běžný příběh o manželském rozvratu a smíření.

Dále jsou v plánu pouze dvě [veselohry:]^{ee}

7. [Slečna od vody]^{ff}
(autor [Jiří] Karásek, režie B[ořivoj] Zeman)
8. [Kam čert nemůže]^{gg}
(autoři [František] Daniel a [Miloš Václav] Kratochvíl, režie [Zdeněk] Podskalský)

Látky [dobrodružné a detektivní:]^{hh}

9. [Kráľ Šumavy]ⁱⁱ
(ze života pohraničníků)
10. [Na hranici⁴⁾]^{jj}
(rovněž z pohraniční služby)
11. [105 % alibi]^{kk}
(běžná detektivka)

Filmy [pro děti:]^{ll}

12. [Zpívající pudřenka]^{mm}
(autor [Svatopluk] Hrnčíř, režie [Milan] Vošmik)
Velmi hezky zpracovaný příběh s moderní zápletkou.

13. [O letadélku Káněti⁵⁾]ⁿⁿ
(podle knihy B[ohumila] Říhy)
14. [Přátelé na moři]^{oo}
(námět s. [Sergej] Michalkov a dr. [Jan] Pixa, čs.-sovětská koprodukce)

Dále [dvě pohádky:]^{pp}

15. [Princezna se zlatou hvězdou na čele⁶⁾]^{qq}
16. [Princezna, medvěd a strašidla⁷⁾]^{rr}

Příloha II

[Plán na rok 1960]^{ss}

Podle plánu na rok 1960 má být vytvořeno 30 hraných filmů, z toho 20 látek je nutné předat do výroby ještě v tomto roce. Zatím byly schváleny tyto látky:

1. [Romeo, Julia a tma]^{tt}
(Otčenášek – Weiss)
2. [Mrtvý přišel pro smrt⁸⁾]^{uu}
(Kohout, [Jiří] Vala, Brynych)
Psychologicko-dobrodružný film o emigrantovi, který po plastické operaci se vrací k nám se špionážním úkolem.
3. [Srpnová neděle]^{vv}
(autoři [František] Hrubín, [Otomar] Krejča, Vávra, režie Vávra)
4. [Dařbuján a Pandrhola]^{ww}
(autoři [Jan] Drda, režie M. Frič)
5. [U nás v Mechově]^{xx}
(autor [Lubomír] Možný, režie Sís)
Veselohra z družstevní vesnice.
6. [Přežil jsem svou smrt]^{yy}
(autor Jariš, režie Jasný)
Podle uveřejněné povídky M[ilana] Jariše. Příběh mladého českého člověka v koncentračním táboře Mauthausen.
7. [Práce]^{zz}
(autor J[iří] Mareš, režie Kachyňa)
Podle známé knihy pro mládež.
8. [Konec cesty]^{aaa}
(autor Kirchner, Mareš, režie Cikán)
Detektivní příběh odhalující padělatelskou aféru s anglickými librami, která byla objevena v roce 1946.

9. [Vyšší princip]^{bbb}
(autor Drda, režie Krejčík)
10. [Tři tuny prachu]^{ccc}
(autor a režisér Daněk)
Příběh tří pracovníků na Ostravsku, řešící jejich pracovní a citové problémy.

NA, A ÚV KSČ, fond 10/5, sv. 1, a. j. 4.

a – podtrženo, výraz „ideologické komise“ proložené

b–ccc – podtrženo

- 1) Šlo o usnesení připravené Kulturní radou ÚV KSČ: *Za vysokou ideovou a uměleckou úroveň československého filmu. Usnesení předsednictva Ústředního výboru KSČ o tvůrčích úkolech československého filmu.* „Rudé právo“ 30, 19. 4. 1950, č. 92, s. 1 a 3. Přetištěno in: *KSČ a československá kinematografie (výbor dokumentů z let 1945 – 1980)*. Ed. Zdeněk Štábla, Pavel Tausig, Praha: ČSFÚ, 1981, s. 67–71.
- 2) Za celou dobu trvání zestátněné kinematografie byly takovéto plošné prověrky provedeny celkem třikrát – v roce 1949, v roce 1959 a v roce 1970.
- 3) V bezprostředním „pobanskobystrickém období“ vznikla 1. dubna 1959 namísto tvůrčí skupiny Feix – Daniel skupina Miloše Brože a Zdeňka Ptáčka, s odstupem času pak od 1. listopadu 1960 tvůrčí skupina Ericha Švabíka a Václava Jelínka.
- 4) Jde o film VSTUP ZAKÁZÁN sestávající ze dvou středometrážních filmů – PRONÁSLEDOVÁNÍ (František Vlácil, 1958; pracovní název Hranice) a BLOUDĚNÍ (Milan Vošmik, 1959; pracovní název Na hranicích).
- 5) Film režiséra Jana Valáška se nakonec jmenoval PRÁZDNINY V OBLACÍCH.
- 6) Konečný název zněl PRINCEZNA SE ZLATOU HVĚZDOU.
- 7) Princezna, medvěd a strašidla, příp. Medvěd a strašidla, resp. Strašidla a medvěd byl společný název pro dvě souběžně natáčené středometrážní pohádky distribuované nakonec odděleně – O MEDVĚDU ONDŘEJOVI (Jaroslav Mach, 1959) a JAK SE FRANTA NAUČIL BÁT (Jaroslav Mach, 1959).
- 8) Realizováno pod názvem SMYK (Zbyněk Brynych, 1960).

22.

1959, 12. listopad, Praha. – Část zápisu z 3. schůze ideologické komise ÚV KSČ.¹⁾ Druhým bodem programu této schůze byla současná situace v hraném filmu, kterou komise projednávala na základě zprávy předložené pracovníkem sekretariátu ÚV KSČ Zdeňkem Urbanem.

[...] ²⁾

[K bodu 2]^a

Soudruh Urban v úvodním slově podal informaci o dalších dokončených a rozpracovaných filmech a o prověřce na Barrandově.

Soudruh Kladiva hovořil o svých zkušenostech z umělecké filmové rady. Začínají se uplatňovat mladí lidé. Chybují sice, ale chtějí se z chyb učit, což se nedá říci o řadě starších umělců. Do umělecké rady stále přichází řada únikových témat. Ukazuje se, že valná část filmových autorů jsou lidé světonázorově naprosto „čistí“. Falešně si namlouvají, že po nich chceme schematiku, ale my chceme, aby vystihli pravdu. Trpí filosofickou slabostí a neznalostí života i uměleckou nezralostí. Obtíž je v tom, že nemáme v umělecké radě společná filosofická a estetická kritéria. Je potřeba školení a hlavně hádek nad jednotlivými filmy. Vážné nedostatky jsou v našem uměleckém školství. Tvůrčí skupiny nemají svůj umělecký profil, který by je odlišoval. Nejsou to pevné ideové kolektivy. V materiálu jsou výtky vůči [Karl] Högerovi. Je to nadaný umělec. Otázka je, kdo se o něj stará, kdo mu ty role, které kritizujeme, dává. Je mu třeba dát pozitivní úlohu. Všechny tyto věci nespraví nikdo jiný než společenství komunistů. Chci upozornit, že západní Němci natočili už na 30 filmů o Canarisovi. My máme všechny možnosti jít do protiofenzívy. Myslím, že bychom jim měli odpovědět. Pokud jde o okupační tematiku, na rozdíl od jiných názorů soudím, že jí nikdy nebude dost. Ani v Sovětském svazu se jí neodříkají. Bylo to slavné období, kdy se naši lidé ukázali v nejkrásnějších profilech. Je to progresivní tematika, kterou bychom měli podporovat. Ovšem bojovou a nikoli trpnou okupační tematiku. To se rádo směšuje.

Soudruh Štoll se domnívá, že kladné postavy ve filmu a v umění vůbec se nedaří nikoli pro nedostatky socialistické estetiky. Příčina je v neznalosti života. Autoři neznají komunisty z předválečného období, ani z války. Líčí je jako primitivní, jednostranné, tuhé, kožené lidi. Např. Mináč nebo [Bohuslav] Březovský líčí komunisty jako tvrdé, nalinkované figury. To proto, že s nimi v minulosti nepracovali, nepřátelili se s nimi. Je to produkt toho, že tvůrčí lidé dříve stranu nepoznali, nesžili se s ní. Nedovedou to prostě. Dřív postavy komunistů všemožně pulírovali a teď jim dělají přehnaně silné pohlavní žlázy. Otázka kladné postavy by měla být předmětem semináře, diskuse mezi filmaři. Na vysoké školy by měli zvát staré partijské pracovníky, ať vyprávějí o celém svém životě, i o svých intimních vztazích apod. Je to zákonitý zjev, že naši tvůrci si postavy komunistů vymýšlejí a všelijak je zjednodušují.

Soudruh Drda soudí, že klíčovou otázkou filmu je již několik let otázka filmové dramaturgie. Znam tu práci zblízka. Není tam jediná osobnost. Do umělecké rady jdou scénáře ideově i umělecky slabé. Je tu protiklad, že film je umění a současně průmysl, že je třeba v přísných termínech naplnit výrobní kapacitu. Hlediska průmyslu se dostala do nesouladu s otázkou umění a do výroby šly scénáře nízké úrovně. V umění je od dobrého

k vynikajícímu velmi strmá cesta. [Jiří] Marek správně řekl na Sjezdu socialistické kultury, že s filmem je to jako se Sportkou. Z dobrého scénáře může vyjít špatný film a naopak. Subjektivně vyjádřil dobře, jak to opravdu je. O prověřce ve filmu mluvil s. Urban moc paušálně. Zajímalo by mne, jak vypadala prověrka v dramaturgii. Řada lidí tam šla, protože se jinde nemohla uchytit. Zakotvil tam např. Zdeněk Urbánek. Tento stav se projevil v tom, co šlo do výroby. To je ovšem jen polovina otázky. Nestačí, aby ve filmu byli lidé ideově jasní, musí to být ještě umělecky podněcující osobnosti. Dramaturgie však byla pasivní, čekala jen, co přijde. Filmaři sledují světovou produkci a v leccems se shlížejí, např. v neorealismu. Okoukli z něj to vnější, aniž věci domyslili. Přitom nečerpali ze života. Třeba problém naší mládeže viděli jako problém plozený společenským řádem a nikoli jako problém výchovy. Dramaturgické skupiny mohou být menší, ale je potřeba postavit je na nohy. Dát tam osobnosti, dát jim odpovědnost a také je pořádně zaplatit. Dnešní skupiny předkládají často scénáře vůbec bez profesionální úrovně. Za to nemůže autor, ale rozhodně dramaturg. Autoři jsou, ale dramaturgie je musí podněcovat. Film je umění, které má největší vyjadřovací schopnost. Ve staré umělecké radě záleželo na tom, jaké seskupení se právě sešlo. Byl tam třeba scénář Casanova v Čechách. Hlasování dopadlo polovina k polovině. Myslím, že nová umělecká rada, zaručuje, aby filmy byly ideově jasné. Jako autor se však bojím o estetiku, aby pohledem toliko na ideovou stránku nebyla ošizená estetická sudidla. Soudruh Drda své obavy dokumentoval na zkušenostech z projednávání svého scénáře k filmu Vyšší princip. V radě je většina ne umělců a je obava, aby nepřevážily v rozhodování některé stránky, aby byly pochopeny prostředky kumštu. Možná je chyba, že film vystupuje jako celek v jednom podniku, bez vnitřní diference. S. Drda srovnal tento stav s tím, jak by to dopadlo, kdybychom pod jednu čepici dali všechna pražská divadla. Možná by bylo prospěšné osamostatnit tvůrčí skupiny jako jednotky s několika štáby. Vznikla by soutěživost, skupiny by měly výrobní marku, vybíraly by si režiséry a bylo by to lacinější.³⁾ Průměrný náklad na film (2,700.000 Kčs) by úsporou centrální administrativy jistě klesl. Je čas přemýšlet i o této věci.

Soudruh Biřák požádal, aby v případě, že se zpráva bude předkládat politickému byru, byla rozhodně rozšířena o problematiku slovenského filmu. Máme jednu republiku, čím dál víc musíme posilovat tuto tendenci. Naše Koliba se neobejde bez stále výraznějšího vlivu Barrandova. Materiál o slovenském filmu urychleně připravíme.

Soudruh Lörincz dodal, že dramaturgie slovenského filmu nemá mnoho chuti brát náměty od spisovatelů a tak si aspoň slovenští spisovatelé stěžují. Děláme sice koprodukcii s Gruzii⁴⁾, ale nemůžeme se pořád zmocnit na koprodukcii česko-slovenskou. V oblasti filmu je umělé oddělení našich národů mimořádně výrazné.

Soudruh Slavík upozornil, že materiál pro politické byro by se měl hlouběji vyjádřit k problémům tvorby. Soudruhovi se nezdála správnou např. charakteristika filmu Škola otců, o němž se v materiálu nepřímě říká, že má národně socialistické ladění. Vždyť tento film dostal státní cenu, kterou schvalovalo politické byro. Nutná je individuální práce s tvůrci. Ve filmu není málo nadaných lidí, kteří stojí zato (Krejčík). I když se na cestě za velkým tématem našeho filmu musíme v první řadě orientovat na současnost, nelze přehlížet, že živá témata jsou i v minulosti bojů naší strany a dělnické třídy. Již od roku 1949 se hovoří o tématu Julia Fučíka. Problémem jsou také

vztahy filmu a televize. V materiálu by se měly naznačit některé náměty k řešení. Uvědomme si, že v televizi za jediné promítnutí vidí často slabý film daleko více lidí než sebeúspěšnější film, který běží v normálních kinech. Bude také nutné provést dělbu práce mezi televizí a zpravodajským filmem. Už jsme se dohodli, že v týdnech budou témata, která nejsou bezprostředně spjata s událostmi (např. výrobní tematika), a televize se věnuje aktuálnímu zpravodajství. Tam mohou lidé vidět události ještě týž den, kdy k nim došlo. Pro televizi by se dalo při zralé úvaze využít i řady materiálů z vládních přehledů.

Soudruh Kopecký poznamenal, že bude správné dávat do televize i filmy, na jejichž rozšíření nám záleží a mají přitom v kině malou návštěvnost. Soudruh Poledňák informoval, že se to zvláště u filmu s politickým významem (Akce Teutonský meč aj.) již dělá.

Soudruh Kahuda se rozhovořil o svých rozhovorech v Sovětském svazu. Soudruh Žukov radil, abychom se připravili zejména na pronikání do Francie, Anglie a Itálie, ba i do USA. Jakmile s těmito zeměmi začneme jednat, musíme mít jasno, kolik od nich chceme vzít filmů. O našich záměrech bude jistě správné předem informovat politické byro. Soudruh Michajlov nás upozornil – a je to i jejich problém –, že se více musíme věnovat námětům o budoucnosti světa. Hovořil o americkém filmu, který líčí svržení vodíkové bomby, která vyhubí všechno lidstvo s výjimkou několika Američanů, kteří kdesi v Austrálii začínají budovat nový život, ale postupně stejně podléhají radioaktivnímu záření. Proti tomu musíme postavit svůj pohled na věci. K otázce filmové fakulty soudruh Kahuda řekl, že považuje její kritiku za unáhlenou. Rozhodně je v rozporu s tvrzením na jiném místě materiálu o nadějných mladých tvůrcích. To jsou přece také z části absolventi filmové fakulty. K zlepšení výchovné práce AMU tak jako na jiných školách jistě pomůže těsnější sepětí se životem.

Soudruh Štoll ještě doporučil v materiálu pro politické byro podrobněji charakterizovat profil a pozici jednotlivých režisérů.

Soudruh Drda přišel s poznámkou, že po shlédnutí několika filmů mladých tvůrců je přesvědčen, že když dostanou dobré scénáře, smetou staré režiséry během tří let.

Soudruh Kopecký se pozastavil nad formulací, která je v materiálu a tvrdí, že režiséři [Martin] Frič, [Jiří] Weiss a někteří jiní nechápou, oč jde. Soudruh Drda trval na tom, že skutečně nevědí. Soudruh Kopecký dále vyslovil názor, že nepovažuje za správné točit filmy, jako je Srpnová neděle nebo Romeo, Julie a tma. Nejsem antisemita, ale domnívám se, že ani antisemitismus není jediným problémem fašismu, jak by se zdálo z některých děl naší umělecké tvorby. Potřebujeme témata z nejrůznějších kruhů, např. z vědeckých kruhů, soudruzi z akademie by měli přijít s podněty. Naši ekonomové by zase měli přijít z tématy z průmyslu. I herce a divadelní režiséry bychom měli vzít k tvorbě námětů. Vždyť největší dramatici vyšli právě z řad herců jako Shakespeare, Molière atd. Znají reageni diváků jako málokdo. Do této práce musíme vtáhnout široký okruh lidí. Nemáme např. látku na téma vztahu Čechů a Slováků. Nemáme historicko-politická témata, jako je Mnichov apod. Musíme mládeži pravdivě ukázat historii, právě z filmu jim pevně utkví v mysli a potře leccos z toho, co se jim leckdy vykládá v rodinách. Slyšel jsem např. o námětu, jak naši vědci objevili penicilin, ve stejné době jako Američané. Pracoval na tom např. i soudruh Málek.

Soudruh Šorm poznamenal, že jde zřejmě o mykoin. To je ovšem neuvážené téma, které by nás určitě zdiskreditovalo. Naši vědci pracovali tehdy na základě amerických a britských poznatků a zcela bez úspěchu.⁵⁾

Soudruh Koucký vyslovil znepokojení nad výhledy do budoucna. Dramaturgický plán našeho filmu dává velmi nejasnou perspektivu, vyvolává tristní dojem. Tento plán by strhal každý okresní aktivista. Z materiálu ani z informace soudruha Urbana si nelze udělat představu. Rozhodně nejsme venku z obtíží. Realizace je v našem filmu vcelku zabezpečena, problém tkví v dramaturgii. Je třeba promyslet velkorysejší řešení problémů dramaturgie. Potřebujeme získat velké množství látek a zpracovávat je, organizovat soutěže na konkrétní témata, nepohrdat ani nehotovými podněty, protože zkušené lidi je mohou dopracovat. Je třeba kvalitativního obratu, abychom stále nemleli z posledního. Stojí za úvahu širší využití literátů, kteří sice neznamenají mnoho pro literaturu, ale mají epické schopnosti a pro film by mohli znamenat mnoho ([Adolf] Branald, [Vladimír] Neff, [Vojtěch] Martínek a jiní). Spojení filmových tvůrců se životem je třeba organizovat. Kdyby např. byli na nedávné konferenci socialistických brigád v Ostravě, slyšeli by prostě vyprávět mnoho krásných a neschematických osudů havířů. I městský výbor strany by jistě pomohl organizovat různá setkání s pracujícími. Je nutno napravovat rovněž velké slabiny v ideové a světonázorové oblasti. Nepodceňoval bych neorealisticke sklonny. Překvapil mne např. s. [Lubomír] Linhart, který stručně řečeno označuje neorealismus za italskou národní formu socialistického realismu. Musíme dobře promyslet soustavnou výchovnou práci ve filmové sekci. Je chyba, že všechno děláme na základě předem sepsaných referátů, s umělci se je třeba stýkat bez přípravy, ve volné besedě, bez formulí.

Soudruh Pelíšek ukázal, že za poslední tři léta to pozitivní je v mladých lidech. Oni pomohli tematicky obrátit film k současnosti. Jiná věc je, že se leckdy mylí, ale oni už jsou dnes dál, ve filmu všechno dochází navenek opožděně. Jde vesměs o nadějně lidi. Teď musíme svést boj o jejich světový názor a dát jim dobré scénáře. Stejně problémy mají v Sovětském svazu. Soudruh Michajlov mi žertem řekl, že USA dělají dnes víc politických filmů než my. V minulosti byla chyba také v tom, že náměty si vybírali scenáristé podle svého vkusu. Teď bude zvláštní scenáristické oddělení a dramaturgické skupiny jim budou dávat konkrétní úkoly. Soudruh Pelíšek pak líčil americkou praxi tzv. skautů, kteří po celém světě sbírají látky, témata a nápady. Podobnou snahu našich mladých využila skvěle kriminálka a prokuratura, která na rozdíl např. od Ústřední rady odborů lidské osudy eviduje. Musíme nalézt systém, jak náměty získávat, pak bude více pozitivních scénářů. O pozitivních jevech našeho života, o pozitivních činech našich lidí musíme mít stejnou evidenci jako prokurátoři. Filmaře bychom měli zvát mezi lidi stejně, jako zveme redaktory, i společenské organizace a výrobní ministři by je měli považovat za své kádry. Naším úkolem je soudruhy spojit. Konečně chci říci, že je otázka, zda by se umělecké hrané filmy neměly vyjmout z pravomoci HSTD. Nezdravé tendence měly dřív podporu ve vedení filmu a na Barrandově. Dnes máme nového ředitele, novou uměleckou radu. Skoncujme se stavem, kdy na Barrandově mají stále ještě za vrcholný orgán HSTD. My si přece těch 30 filmů do roka uhlídáme. Soudruh Koucký k tomu poznamenal, že z pravomoci HSTD hraný film vyjmout nelze, ale lze se dohodnout o metodách.

Soudruh Poledňák potvrdil, že rozbor provedený v materiálu odpovídá skutečnému stavu. Ve filmu se střetává celá kulturní fronta. Promítají se tu potíže a tendence všech oblastí umění. Je-li nedostatek prózy ze současnosti nebo dnešních dramát, nutně se to odzrcadlí ve filmu. Dosáhli jsme již toho, že ze 30 natáčených látek je 24 současných. Jde ovšem o okrajovou současnost. V čem jsou problémy. Je to především otázka lidí schopných připravit látku k realizaci podle našich nároků. Dokončili jsme prověrku, dojde k určitým přesunům, budeme dbát na zlepšení politického profilu. Rozhodující bude vskutku individuální práce s každým člověkem, protože nikde není tak hluboký individualismus, přehrad, malá výměna názorů, takový nedostatek vzájemné kritiky jako ve filmu. To je třeba v diskusích s filmovými pracovníky zlomit, vtahovat je do nových kolektivů. Filmová sekce je k tomu dobrou platformou. Vřele souhlasím s rozšířením styků vedoucích pracovníků strany s filmaři. Je třeba sešikovat nejlepší síly. Do jisté míry jsme již překonali kritický moment, řada lidí si začíná uvědomovat, oč jde, a žádají, abychom jim svěřili práci na filmu podle našich potřeb. Je tu problém malé znalosti života. Pokud jde o Friče a další, není už v jejich silách změnit se, i když je to jejich sen. Mladá generace – a patří k ní i někteří čtyřicátníci – má vřelý vztah k životu, k současnosti, zná problematiku, chybí jí však dosud umělecká kvalita. Soudruh Poledňák pak rozvedl práci režiséra [Ladislava] Helgeho v jihomoravských vesnicích. Jedním z rozhodujících problémů je stav dramaturgie, která postrádá jasnější cílevědomost, málo usiluje o získání látek, které potřebujeme. Kolem skupin je okruh spolupracovníků, někde větší, někde menší. Mají většinou už i dost jasnou koncepci, formuje se jejich profil. Po charakteristice jednotlivých skupin soudruh Poledňák pokračoval. Nyní chceme vytvořit zvláštní skupinu pro veseloherní žánr. V tom máme velký nedostatek, ale na druhé straně i velké zkušenosti, skvělé herce komiky, humor má v našich národech hluboké kořeny. Tím nemyslíme, že by se ostatní skupiny neměly o veselohru pokoušet. Osamostatnění skupin, jak to navrhl soudruh Drda, je třeba uvážit. Hned však mohu říci, že ekonomicky by to mnoho nepřineslo. Konečně jistá samostatnost skupin existuje již dnes. Nyní připravujeme druhý festival čs. filmu v Plzni, který má dát odpověď na XI. sjezd strany a na Sjezd socialistické kultury. Vyhlásíme na něm zásady pro dramaturgický plán na celou třetí pětiletku, určíme, které tematické oblasti budeme preferovat. Podle závažnosti tematiky chceme také autory různě honorovat. Chceme oživit praxi delegací tvůrčích pracovníků a besed s pracujícími. Premiéry filmů už téměř všeobecně uvádíme mimo Prahu a vysíláme na ně delegace. I dalšími formami budeme usilovat o trvalý kontakt se životem. Myslím, že už nelze paušálně říkat, že všichni umělci sedí jenom v Praze. Včera projednávala umělecká rada Blažkův námět „Chlap jako hora“ o brigádě socialistické práce. Měli jsme radost, jak autor zná problémy, osobně se stýká s velkou řadou brigádyrů atd. Lze tvrdit, že se už formují síly mezi tvůrčími pracovníky, které přispějí k zlepšení profilu naší tvorby. Nedávno jsme v Bratislavě jednali také o jednotném řízení filmu v celém Československu. Dokument předložíme ministrovi. Již dnes dochází k užšímu kontaktu mezi českými a slovenskými pracovníky. Pracuje se na několika společných scénářích, čeští herci hrají na Kolibě a naopak. Úzké spojení budeme posilovat. K distribuci: Za 9 měsíců klesla návštěvnost o 9 miliónů lidí, což představuje 22 miliónů Kčs. Hlavní důvod je v malé pestrosti a atraktivnosti programů. Rozhodně nelze na první místo stavět vliv televize. Tato otázka vyžaduje hlubší rozbor. V kinech promítáme za rok

150 filmů, televize jich uvádí 250. Mezi nimi je řada takových, které z vážných důvodů vůbec do kin nepřijmeme (např. Dívka jménem Rozmery). Připravujeme s televizí novou smlouvu o spolupráci. Ke vztahům s USA: V poslední době se nám daří uzavírat pro nás příznivé smlouvy. Nejsou to ovšem smlouvy reciproční. Poslední smlouva znamená pro nás přínos 36 tisíc dolarů. Pro USA vyrábíme 17 kreslených filmů za 10 tisíc dolarů za kus. Pak soudruh Poledňák ukázal na některé obtíže, které má film s prostorami pro svou práci. Do roku 1965 chceme dosáhnout stavu, že budeme ročně vyrábět 32 filmů na Barrandově a 8 filmů na Kolibě. Je nutné promyslet otázku detašovaných dramaturgií v oblastech, poslat tam lidi z Prahy a využít i místní síly. Je nutno uvážit také možnost zřízení menšího studia mimo Prahu, v Gottwaldově nebo jinde.

Soudruh Urban řekl na závěr, že si při diskusi uvědomil, jak je zpráva stručná a že u materiálu pro politické byro je nutno jít hlouběji. Přesto může ideologická komise v podstatě závěry zprávy přijmout jako dobrý podklad pro chystané aktivity filmových pracovníků. Se zprávou pro politické byro doporučil soudruh Urban určitou dobu posečkat, protože řada opatření ve filmu se teprve začíná realizovat. Teď je třeba soustředit síly na festival v Plzni.

Soudruh Kopecký označil návrh soudruha Urbana za moudrý a dodal, že něco podobného měli jistě všichni na mysli. Zpráva pro politické byro by se měla předložit asi v polovině příštího roku spolu s dramaturgickým plánem na celou třetí pětiletku. Měly by v ní být podrobnější charakteristiky režisérů. Schválil podnět soudruha Pelíška, aby se stručná informace o stavu ve filmu dala před plzeňskou konferencí do Informačního bulletinu ÚV. Pak soudruh Kopecký 3. schůzi ideologické komise uzavřel.

NA, A ÚV KSČ, fond 10/5, sv. 1, a. j. 4.

a – podtrženo

- 1) Z členů ideologické komise se schůze zúčastnili Václav Kopecký, Vladimír Koucký, Ladislav Štoll, Václav Dobiáš, Jan Drda, Václav Slavík, Zdeněk Urban, Oldřich Švestka, Július Lörincz, František Kahuda, Rudolf Vetiška, Jaroslav Kladiva, Bohuslav Laštovička, Otto Šik, František Šorm, Antonín Černý, Vasil Biľak a Květoslav Innemann; omluveni byli Jiří Hendrych, Jozef Lenárt (zastoupil jej Viliam Šalgovič) a Alexander Dubček, přizváni byli František Todt, Václav Pelíšek, Alois Poledňák a Luděk Pulcman.
- 2) Prvním bodem programu byly „úkoly kulturní fronty po Sjezdu socialistické kultury“, zprávu k tomuto tématu předložil rovněž Zdeněk Urban.
- 3) Princip větší samostatnosti tvůrčích skupin se ve Filmovém studiu Barrandov prosadil v první polovině šedesátých let, když se ředitelem FSB stal Vlastimil Harnach.
- 4) Míněn je film PRERUŠENÁ PÍSEŇ (Nikolaj Konstantinovič Sanišvili, František Žáček, 1961).
- 5) Námět byl zfilmován pod názvem MYKOIN PH 510 (Jiří Lehovec, 1961).

23.

1958, 31. červenec, b. m. – *Návrh na založení pravidelné, každoroční přehlídky domácí filmové tvorby pod názvem Festival československého filmu. Dokument tuto ideu zdůvodňuje impulsy z XI. sjezdu KSČ a formuluje hlavní cíle akce stejně jako základní organizační zásady.*

[Návrh]^a[na poriadanie Festivalu československého filmu]^b

V súvislosti s úlohami, ktoré pred celú kulturnú frontu postavil XI. sjezd KSČ, usiluje Ústredná správa Čs. filmu v Prahe a v Bratislave, aby sa neustále zvyšovala umelecká a ideová úroveň nášho filmu, aby náš film držel krok s búrlivým vývojom, ktorý prežíva naše spoločnosť, v etape dovŕšenia socialistickej výstavby. K dosiahnutiu týchto cieľov je treba mobilizovať všetky tvorivé sily nášho filmu, zvýšiť ideový a umelecký vo filmových štúdiách, viesť tvorivých filmových pracovníkov k spoločnému riešeniu všetkých najnaliehavejších problémov, prehĺbovať ich styk s pracujúcim ľudom. Jednou z nových foriem práce a riešenia hlavných problémov našej kinematografie bude pravidelné poriadanie Festivalu československých filmov podľa týchto zásad:

I.

[Ciele a zameranie akcie.]^c

Hlavným cieľom akcie je, pravidelne každý rok pri tejto príležitosti hodnotiť dosiahnuté výsledky na úseku hraného umeleckého filmu i v krátkometrážnej tvorbe za účasti tvorivých filmových pracovníkov. Na základe predvedených filmov, z diskusií a konferencií k jednotlivým tvorivým problémom, prísť k záverom pre ďalšiu prácu.

Spojiť pri tejto príležitosti k riešeniu ďalšieho rozvoja našej kinematografie českých a slovenských pracovníkov, aby tento festival bol praktickým krokom k ich úzkej spolupráci.

Ďalším cieľom je, aby tvoriví filmoví pracovníci sa pri tejto príležitosti dostali do styku s robotníkmi zo závodov a s družstevnými roľníkmi na široko organizovaných besedách a pohovorili s nimi o svojich filmoch. Počíta sa s tým, že by na tomto festivale bola hodnotená tiež Anketa filmového diváka, ktorá už prebieha.

Bude sledované tiež to, aby festival prispel k obohateniu kultúrneho života toho kraja, v ktorom sa bude poriadať. Preto miesto poriadania festivalu bude volené vždy s určitým zámerom.

Festivalu sa zúčastnia významní i niektorí začínajúci filmoví tvoriví pracovníci a vybraní pracovníci z iných úsekov filmovej činnosti, ďalej niektorí ďalší kultúrní pracovníci, predstavitelia kritiky a stranícki i odboroví funkcionári.

Bude premietnuté vždy 10-12 najtypickejších filmov a niekoľko typických filmov krátkometrážnej tvorby.

II.

[Organizačné zásady.]^d

1. Festival československých filmov sa bude poriadať každý rok vždy k februárovému víťazstvu pracujúceho ľudu. V roku 1959 v dobe od 22. – 28. februára.

2. Festival sa bude striedave konať v priemyselných centrách republiky. V roku 1959 bude usporiadaný na Slovensku.
3. Poriadateľom festivalu je Československý film v Prahe a Bratislave spolu s KNV a národným výborom toho mesta, v ktorom bude festival poriadaný. Organizátorom festivalu bude Ústredná požičovňa filmov v Prahe a Bratislave. Úlohy budú rozdelené tak, že orgány Čs. filmu zaistia účasť filmových pracovníkov a ďalších delegátov, ďalej filmový program a tvorivé konferencie. Národný výbor zaistí kino, ubytovanie účastníkov, propagáciu v kraji, účasť robotníkov zo závodov a dedín a poradie festivalových predstavení.
4. Z pracovníkov Čs. filmu bude vytvorený úzky pracovný štáb k zaisteniu akcie.
5. Náklady na festival bude každoročne rozpočtovať Ústredná požičovňa filmov v Prahe v čiastke Kčs 150.000,-. V tomto je zahrnutá úhrada 7denného pobytu 100 pozvaným účastníkom, cestovné náklady a náklady na ústrednú propagáciu. Ústredná správa Slovenského filmu sa bude podieľať na úhrade týchto nákladov čiastkou Kčs 40.000,-.

Ostatné náklady a výnosy z festivalových predstavení budú uhrazované z prostredkov príslušného národného výboru.

31. 7. 1958

SFÚ – NKC, nezpracované fondy (složka Festivaly).

a – proložené a podtrženo

b–d – podtrženo

24.

1958, nedatováno, Bratislava. – Návrh na uspořádání prvního festivalu československých filmů v Piešťanech obsahující rovněž návrh statutu tohoto festivalu. Počítal s pestřejší škálou cen a liší se také místem konání, nicméně termín je již shodný s uskutečněnou akcí.

[(Návrh)]^a

I.

Festival československých filmov
v Piešťanoch
[...] ^b

„Za dovršenie kultúrnej revolúcie, za výstavbu socializmu!“

Československý film usporiada v spolupráci s MNV Piešťany

[v dňoch 22. – 28. II. 1959]^c

v Piešťanoch prvý festival československých filmov, ktorý pod heslo „Za dovršenie kultúrnej revolúcie, za výstavbu socializmu!“ má v zmysle usnesení XI. sjazdu KSČ prispieť k zvýšeniu ideovej a umeleckej úrovne československých filmov a k prehĺbeniu spolupráce filmových tvôrcov s ostatnými filmovými pracovníkmi a filmovými návštevníkmi.

[Štatut]^d

- 1) Festival československých filmov organizujú a riadia ÚPF Bratislava, ÚPF Praha a MNV Piešťany, ktoré za týmto cieľom ustanovujú osobitný festivalový štáb.
- 2) Na festivale budú premietnuté hrané, dokumentárne, populárno-vedecké, inštruččné, kreslené a bábkové filmy československej výroby, vyrobené v uplynulom roku.
- 3) Smerodajným pre určenie doby vyrobeného filmu bude dátum jeho dokončenia podľa výrobného listu.
- 4) Filmy určené pre súťažné predstavenia alebo pre podklad diskusie filmových tvorcov vyberie osobitná porota tak, aby vybrané filmy zobrazovali stav československej kinematografie, jej problémy i vývojovú cestu, ako ju odrazila minuloročná filmová tvorba. Pri výbere sa nebude prizerať na to, či niektoré z vybraných filmov obdržali filmové ceny v iných súťažiach a medzinárodných prehliadkach.
- 5) Na festivale sa budú konať denne 2 predstavenia za účasti obecnstva, takže počas festivalu bude 14 verejnosti prístupných predstavení, na ktorých sa uvedie 11 celovečerných filmov, pričom ku každému celovečernému filmu bude pripojený krátky film. Okrem toho sa uvedú tri programy zostavené z krátkych filmov a iné filmy na predstavenia pre tvorcov podľa želania súťažnej poroty. Predstavenia pre verejnosť sa budú konať dvakrát denne, a to o 16.00 hod. a 19.00 hodině. Po každom z nich bude jednohodinová diskusia o premietanom filme.

ILUMINACE

Banská Bystrica 1959. Dokumenty ke kontextům I. festivalu československého filmu

- 6) Na festivale budú vyhodnotené aj výsledky Ankety filmového diváka a filmovým tvorcom oceneným v Ankete budú odovzdané príslušné ceny.
- 7) Festivalu sa zúčastnia aj filmoví kritici a títo podľa vlastného hodnotenia odmenia jeden zo súťažných filmov Cenou filmovej kritiky.
- 8) Súťažná porota, ktorá vyberie filmy do súťaže do 31. XII. 1958, podľa tvorivých diskusií s prihladením na hlasy filmového obecnstva, udelí nasledovné ceny:

Cena za najlepšie dielo s priemyselnou tematikou
Cena za najlepšie dielo s poľnohospodárskou tematikou
Cena za najlepšie dielo s historickou tematikou
Cena za najlepšie dielo s mládežníckou tematikou
Cena za najlepšie zobrazenie súčasnosti

Ceny sa udelia pre všetky druhy filmových útvarov, pričom porota má právo niektorú z cien neudelieť.

- 9) Porota urobí podrobný rozbor víťazných filmov a zdôvodní svoje rozhodnutie.

Za poriadateľov:

Ústredná požičovňa Bratislava

SFÚ – NKC, nezpracované fondy (složka Festivaly).

-
- a – proložené
 - b – oddelujúci čára v širšínejšij řádky názvu
 - c – podtrženo
 - d – proložené a podtrženo

Citované filmy:

Akce Teutonský meč (Unternehmen Teutonenschwert; Andrew a Annelie Thorndikeovi, 1957–1958), *Andrej Hlinka o sebe* (Elmar Klos, 1938), *Bloudění* (Milan Vošmik, 1959), *Bratr oceán* (Jiří Sequens, 1958), *Cesta zpátky* (Václav Krška, 1958), *Co řekne žena* (Jaroslav Mach, 1958), *Černý prapor* (Vladimír Čech, 1958), *Člověk není sám* (Pavel Háša, 1958), *Dařbuján a Pandrhola* (Martin Frič, 1959), *Dáždňik svätého Petra* (Frigyes Bán, Vladislav Pavlovič, 1958), *IX. sjezd KSČ* (Elmar Klos, Čeněk Duba, 1949), *Dnes naposled* (Martin Frič, 1958), *Dokumenty dějinné síly* (Hugo Huška, 1958), *Domov, súčasť nášho života* (Paľo Čalovka, 1958), *Dům na Ořechovce* (Vladislav Delong, 1959), *Expo 58* (Zdeněk Kopáč, 1958), *Grafik Vincent Hložník* (Vlado Pavlovič, 1957), *Hlavní výhra* (Ivo Novák, 1958), *Hořká láska* (Josef Mach, 1958), *Hry a sny* (Milan Vošmik, 1958), *Hudba z Marsu* (Ján Kadár, Elmar Klos, 1955), *Hvězda jede na jih* (Oldřich Lipský, 1958), *Chlap jako hora* (Miloš Makovec, 1960), *Jak se Franta naučil bát* (Jaroslav Mach, 1959), *Jeřábi táhnou* (Leřat řuravli; Michail Kalatozov, 1957), *Johanes Doktor Faust* (Emil Radok, 1958), *Kam řert nemůže* (Zdeněk Podskalský, 1959), *Kapky a bubliny* (Josef Plíva, 1958), *Kasaři* (Pavel Blumenfeld, 1958), *Konec cesty* (Miroslav Cikán,

1959), *Král Šumavy* (Karel Kachyňa, 1959), *Kruh* (Ladislav Rychman, 1959), *Křižovatky* (Pavel Blumenfeld, 1959), *Letiště nepřijímá* (Čeněk Duba, 1959), *Májové hvězdy* (Stanislav Rostockij, 1959), *Martin Kukučín* (Jozef Zachar, 1958), *Městční pohádka* (Zdeněk Miler, 1958), *Mezi nebem a zemí* (Zdeněk Podskalský, 1958), *Morálka paní Dulské* (Jiří Krejčík, 1958), *More, nepokojná voda* (Jozef Zachar, 1958), *Motýli tady nežijí* (Miro Bernat, 1958), *Mstitel* (Karel Steklý, 1959), *Muži nad zemí* (Bruno Šefranka, 1958), *Mykoin PH 510* (Jiří Lehovec, 1961), *Na dvou březích Vardaru* (Eman Kaněra, 1959), *Na řekách Vietnamu* (Jaroslav Novotný, 1958), *Nekrvavá bitva* (Jiří Plohyar, 1958), *O medvědu Ondřejovi* (Jaroslav Mach, 1959), *O věcech nadpřirozených* (Jiří Krejčík, Jaroslav Mach, Miloš Makovec, 1958), *Občan Brych* (Otakar Vávra, 1958), *Ošklivá slečna* (Miroslav Hubáček, 1959), *Páté kolo u vozu* (Bořivoj Zeman, 1958), *Pět z milionu* (Zbyněk Brynych, 1959), *Píseň o jedné zemi* (Eman Kaněra, 1959), *Pohyb a čas* (Bohumil Vošahlík, 1958), *Pojďte s námi* (Elmar Klos, 1938), *Policejní hodina* (Otakar Vávra, 1960), *Poslední léto T. G. M.* (režisér neuveden, 1937), *Posledný návrat* (František Kudláč, 1958), *Práce* (Karel Kachyňa, 1960), *Prázdniny v oblacích* (Jan Valášek, 1959), *Prerušená píseň* (Nikolaj Konstantinovič Sanišvili, František Žáček, 1961), *Princezna se zlatou hvězdou* (Martin Frič, 1959), *Probuzení* (Jiří Krejčík, 1959), *Pronásledování* (František Vlácil, 1958), *První a poslední* (Vladimír Čech, 1959), *První parta* (Otakar Vávra, 1959), *Přátelé na moři* (Lev Kulidžanov, 1959), *Přežil jsem svou smrt* (Vojtěch Jasný, 1960), *Romeo, Julie a tma* (Jiří Weiss, 1959), *Slečna od vody* (Bořivoj Zeman, 1959), *Smrt v sedle* (Jindřich Polák, 1958), *Smyk* (Zbyněk Brynych, 1960), *Snadný život* (Miloš Makovec, 1957), *Sny na neděli* (Václav Gajer, 1959), *Srpnová neděle* (Otakar Vávra, 1960), *105 % alibi* (Vladimír Čech, 1959), *Stvoření světa* (Eduard Hofman, 1957), *Škola otců* (Ladislav Helge, 1957), *Šťastie príde v nedelu* (Ján Lacko, 1958), *Štěňata* (Ivo Novák, 1957), *Štyridsaťtyri* (Paľo Bielik, 1957), *Taková láska* (Jiří Weiss, 1959), *Tam na konečné* (Ján Kadár, Elmar Klos, 1957), *Tenkrát o vánocích* (Karel Kachyňa, 1958), *Tichý Don* (Tichij Don I, II, III; Sergej Gerasimov, 1957–1958), *Touha* (Vojtěch Jasný, 1958), *Tragédie vodníkova* (Josef Kábrt, 1958), *Tři přání* (Ján Kadár, Elmar Klos, 1958), *Tři tuny prachu* (Oldřich Daněk, 1960), *Tucet mých tatínků* (Eduard Hofman, 1959), *U nás v Mechově* (Vladimír Sís, 1960), *Únos* (Ján Kadár, Elmar Klos, 1952), *Útek ze stínu* (Jiří Sequens, 1958), *Uzel na kapesníku* (Hermína Týrlová, 1958), *V hodine dvánástej* (Jozef Medveď, 1958), *V šest ráno na letišti* (Čeněk Duba, 1958), *Velká samota* (Ladislav Helge, 1959), *Vlčí jáma* (Jiří Weiss, 1957), *Vstup zakázán* (František Vlácil, Milan Vošmik, 1958–1959), *Vynález zkázy* (Karel Zeman, 1958), *Vyšší princip* (Jiří Krejčík, 1960), *Záření a život* (Ludvík Toman, 1958), *Zkouška pokračuje* (Jaroslav Balík, 1959), *Zplavající pudřenka* (Milan Vošmik, 1959), *Život pro Jana Kašpara* (Vladimír Sís, 1959), *Žižkovská romance* (Zbyněk Brynych, 1958).

PROGRAM:

I. pracovného festivalu
československého filmu v Ban. Bystrici

22. II. 1959 o 18.00 hod. v kine „Hviezda“,
československá hymna,
prejav predsedu KNV,
prejav ministra školstva a kultúry,
krátky film „ČSR I.“ a celovečerný „OBČAN BRYCH“.
Obidva filmy sú širokouhlé.
o 21.00 hod.
recepčia, ktorú podáva minister školstva a kultúry
23. II. 1959 o 10.00 hod. v Robotníckom dome:
Konferencia.
Referát na tému „Za užšie spojenie filmovej tvorby so životom ľudu“
prednesie s. Marek, riaditeľ Ústrednej správy čs. filmu, Praha. Kore-
feráty prednesú: s. Hoffmann, riaditeľ Hraného filmu, Praha-Bar-
randov a s. Beer, vedúci Štúdia hraného filmu, Bratislava-Koliba,
predpokladané skončenie konferencie 13.00–13.30 hod.
o 15.30 hod. v kine „Hviezda“:
Krátky film „MARTIN KUKUČIN“, celovečerný „DÁŽDNIK SV. PET-
RA“.
o 19.00 hod. v kine „Hviezda“:
Krátky film „UZOL NA VRECKOVKE“, celovečerný „CESTA SPÄT“.
24. II. 1959 o 10.00 hod. v Robotníckom dome:
Konferencia na tému „Súčasný problém zobrazenia robotníckej triedy
vôbec a dediny osobitne v našej kinematografii“.
Referát prednesie s. Ján Kliment.
Predpokladané skončenie konferencie 13.00–13.30 hod.
o 15.30 hod. v kine „Hviezda“:
Krátky film „EXPO 58“ a celovečerný „VTEDY NA VIANOCE“,
o 19.00 hod. v kine „Hviezda“:
Krátky film „ŽIARENIE A ŽIVOT“, celovečerný „HRY A SNY“.
25. II. 1959 o 10.00 hod. v Robotníckom dome:
Konferencia na tému „Tematika boja za mier a proti fašizmu“.
Referát prednesie s. Špitzer.
Predpokladané skončenie konferencie 13.00–13.30 hod.
o 15.30 hod. v kine „Hviezda“:
Pásmo krátkych filmov: Mužovia nad zemou,
Vietnamské rieky,
Mesačná rozprávka,
More, nepokojná voda,
Motýle tu nežijú,
Niekedy v novembri (ŠUP).
o 15.30 hod. v kine „Hviezda“:
Krátky film „DOKUMENTY DEJINNEJ SILY“, celovečerný „ÚTEK
Z TIEN“.
26. II. 1959 o 10.00 hod. v Robotníckom dome:
Konferencia na tému: „Socialistické pojetie psychologickej filmovej
drámy“.
Referát prednesie s. Zvoníček.
Predpokladané skončenie konferencie 13.00–13.30 hod.

ILUMINACE

Banská Bystrica 1959. Dokumenty ke kontextům I. festivalu československého filmu

- o 15.30 hod. v kine „Hviezda“:**
Krátky film „POHYB A ČAS“, celovečerný film „HLAVNÁ VÝHRA“.
- o 19.00 hod. v kine „Hviezda“:**
Krátky film „FAUST“ a celovečerný „SMŔT V SEDLE“ (ŠUP).
- 27. II. 1959 o 10.00 hod. v Robotníckom dome:**
Konferencia na tému „Otázky filmovej veselohry“.
Referát prednesie s. Jerábek.
Predpokladané skončenie konferencie o 12.00 hod.
- o 14.30 hod. v Robotníckom dome:**
Pokračovanie konferencie na tému „O filmoch pre deti a mládež“.
Referát prednesie s. Urban.
Predpokladané skončenie konferencie 16.30–17.00 hod.
- o 15.30 hod. v kine „Hviezda“:**
Krátky film „VODNÍKOVÁ TRAGÉDIA“, celovečerný film „O VECIACH NADPRIRODZENÝCH“.
- o 19.00 hod. v kine „Hviezda“:**
Krátky film „DOMOV, SÚČASŤ NAŠHO ŽIVOTA“, celovečerný film „ŠTASTIE PRÍDE V NEDELU“.
- 28. II. 1959 o 10.00 hod. v Robotníckom dome:**
Konferencia na tému: „Problémy dokumentárneho, populárno-vedeckého a náučného filmu“, referát prednesie s. Piček.
Predpokladané skončenie konferencie o 12.00 hod.
- o 14.30 hod. v Robotníckom dome:**
„Súhrn a závery festivalu“ prevedie s. A. Brousil, predseda predsedníctva I. festivalu československého filmu.
Predpokladané skončenie zhodnotenia o 15.30 hod.
- o 15.30 hod. v kine „Hviezda“:**
Krátky film „TUCET MOJICH OTCOV“, „KVAPKY A BUBLINY“, celovečerný film „TÚŽBA“.
- o 18.30 hod. v kine „Hviezda“:**
Vyhlásenie čestných uznaní, Ceny československej filmovej kritiky, anketa filmového diváka.
Krátky film „GRAFIK VINCENT HLOŽNÍK“ a celovečerný „POSLEDNÝ NÁVRAT“.
- o 21. hod.:**
Večierok, ktorý usporiada Sväz čs. žien Banská Bystrica.
- Premietanie festivalových a významných filmov mimo Banskej Bystrice:**
- 23. II. 1959 o 18.00 hod. v Banskej Štiavnici: „STVORENIE SVETA“.**
- 24. II. 1959 o 19.00 hod. vo Zvolenskej Slatine:**
Krátky film „EXPO 58“, celovečerný „ÚTEK Z TIENĽA“.
- 24. II. 1959 o 18.00 hod. v Harmanci: „VÝNÁLEZ SKAZY“.**
- 25. II. 1959 o 17.00 hod. v Podbrezovej:**
Krátky film „DOKUMENTY DEJINNEJ SILY“, celovečerný „OBČAN BRYCH“.
- 25. II. 1959 o 19.00 hod. na Sliači: „Vieľa jama“.**
- 26. II. 1959 o 19.00 hod. v Lučenci:**
Krátky film „ČSR-I“, celovečerný „SMŔT V SEDLE“ (ŠUP).
- 26. II. 1959 o 18.00 hod. v Kremnici: „ČIERNY PRÁPOR“.**
- 27. II. 1959 o 19.00 hod. vo Zvolene:**
Krátky film „DOKUMENTY DEJINNEJ SILY“, celovečerný „POSLEDNÝ NÁVRAT“.
- 27. II. 1959 o 19.00 hod. v Slovenskej Eupči: „ŠTYRIDSATŠTYRI“.**
- Filmy budú v jednotlivých mestách uvedené ich tvorcami. Po predstavení bude diskusia, ktorej sa zúčastnia i filmoví novinári.

ZT-01, 632-59 A-730206